

## Kabarre ta Gala ta Matiye **Pile ka kaawor**

Maktumne-an, gee kuuk awalle kaawe kadar ኃ Matiye kat siirta. Naar min paliinna ku Iisa kuuk orok iŋ seera. Ya ku garkiya Kabarre taat Maark siirtu iŋ ta Luk, እ nu kolaag oki Matiye a Lebi. Matiye ኃaar Yuudince ho ኃ siir do Yuudinnar. Ampaa ko, ኃ ja ibingit rakki rakki Kitamne ta Jamaw ta Awalle ho ኃ siirig werin dakina do maktumney. ኃ ja ibingit oki aadin ta Yuudinnar. Taar-at ko taat berji botol ኃ siiriicot maktumne-an do Yuudinnar iŋ gee okiṇco kuuk raka ase iŋ Iisa Masi. Awalle, Yuudinna, እ nuur aada taat gaanuun kaawiico di. Kar Matiye gay gaaraacog Iisa ho ኃ piliig odinco iŋ botol ta pey, a maman እ nuu ibine baay ta gaanuunco. Kar agindaw ku Yuudinnar gay rakaatdo kaaw-ata. Ansii ko, እ poocig Iisa iŋ እ nuur okiṇco kuuk aadaaga. Maajirna gay yaa gaarin Kabarre ta Gala do gee okiṇco kuuk do adiy ka kidar.

### *Tamba ta Iisa Masi*

<sup>1</sup> እ nuur-an siŋ ku tamba ta Iisa Masi, roŋ ka Dawuud kaak roŋ ka Ibraayim.

<sup>2</sup> Ibraayim weetu Isaaka, Isaaka weetu Yakuub, Yakuub weetu Zuuda iŋ siŋtay

<sup>3</sup> ho Zuuda weetu Perees iŋ Zaara, እ nuur-an yaaco siŋti Tamaar. Perees gay weetu Esroom, Esroom weetu Araam,

**4** Araam weetu Aminadaab, Aminadaab weetu Nasoon ho Nasoon weetu Salmoon.

**5** Salmoon weetu Booz, yaaco gay sinti Raab. Booz gay weetu Obeed, ronti ka Ruut. Obeed weetu Jeese,

**6** Jeese weetu sultan Dawuud.

Dawuud gay weetu Selemaan, atan Selemaan awalle, ta daaciy ta gem rakki nju kolaag Uuri.

**7** Selemaan weetu Robowaam, Robowaam weetu Abiya, Abiya weetu Aza,

**8** Aza weetu Jozapaat, Jozapaat weetu Joraam ho Joraam weetu Oziyaas.

**9** Oziyaas gay weetu Jowataam, Jowataam weetu Akaaz ho Akaaz weetu Ezekiyaas.

**10** Ezekiyaas gay weetu Manaase, Manaase weetu Amoon ho Amoon weetu Zoziyaas.

**11** Zoziyaas gay weetu Jekoniyaas in sintay do wiktin taar-at ko gee ku Babiloon nosiriico do gee ku Israyeel ho nju iyiig do kidco.\*

**12** Min nju iyiig Babiloon-ak, Jekoniyaas weeyiig Salatiyeel, Salatiyeel gay weetu Zorobabeel,

**13** Zorobabeel weetu Abiyuud, Abiyuud weetu Eliyakiim, Eliyakiim weetu Azoor,

**14** Azoor weetu Sadok, Sadok weetu Akiim ho Akiim weetu Eliyuud.

**15** Eliyuud gay weetu Eliyazaar, Eliyazaar weetu Mataan, Mataan weetu Yakuub

**16** ho Yakuub weetu Yuusup. Yuusup ko obit mic taat nju koliy Mariyam taat weeyig lisa kaak nju koliy Masi.

\* **1:11** Anne-an kaawa a gee ku Israyeel nju obig 6errina do kid ka Babiloon (2 Ruwa 24.12-16).

**17** Tamba okintit ko anta : min Ibraayim nam sultan Dawuud gin orok inj pood tamba. Min sultan Dawuud nam wiktin taat nu iyiig gee ku Israyeel Babiloon gin orok inj pood tamba, ho min wiktin taar-ata nam wiktin taat nu weeyig Masi gin orok inj pood tamba.

### *Weenji ka Iisa Masi*

**18** Talor maman nu weeyiig Iisa Masi. Yaaco Mariyam, taar kaawco mat ko inj Yuusup a nuu obe. Kar gay, min na bal weye misa inj taar di, ta ictu adi inj gudurre ta Ruwwin ta Buñdi.

**19** Yuusup dñubilti, naar gem sellen ho na rakaado imilin oorinti kara. Paa ko, na ictu niyine a naa totirinti inj bugumiy.

**20** Min na pakira misan di, dñubil ka \*Rabbin Buñ bayniji do sooniikar ho na kaawiji aman : « Yuusup, ron ka Dawuud, dak ginenna kolaw. Icit Mariyam do gerin ar daacin, asaan adti naar asa min gudurre ta Ruwwin ta Buñdi.

**21** Ta asa wee mico, ya ta wee kijji diye sinj Iisa<sup>†</sup> asaan na asa jiliq geenji min do zunuubinnico. »

**22** Maanna-ak kuuniytu ar taat Rabbin Buñ kaawtu awalle inj bi ka nabiiñcey aman :

**23** « Cokiyon ! Gemso taat bal aawe mitko asa ice adi ho taa wee mico. Ya ta wee, mic-ak, nuu kolin " Emanuweel ". »<sup>‡</sup> Sinj-ak diya aman : « Buñ goy inj ginte. »

**24** Min Yuusup niintu, na iciit Mariyam ar daaciy uudin taat dñubil ka Rabbin Buñ kaawiji.

---

<sup>†</sup> **1:21** 'Iisa' : Sinj-an diya a 'Buñ jilaw'. <sup>‡</sup> **1:23** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 7.14.

**25** Kar gay, ḥa bal weye in taara nam ta weeyig ronṭti. Hiyya, mic-ak, Yuusup diyiji siŋ Iisa.

## 2

### *Asinco ka gay ibinindi*

**1** Nu weeyig Iisa do hellin ta Beteleyem do kička Zuude do wiktin taat sultan kaak ḥu koliy \*Herood tiya misa meennuwiy. Min ḥu weeyiiga, gay ibine kaalnal uctu min coke ka pati ho ḥu ɓaawtu Zeruzaleem.

**2** Kar ḥu inditu aman : « Moo mic kaak ḥu weetu daabiney ho asa gine sultan ka \*Yuudinnar-aka ? Ni talig kaaloy bayin min coke ka pati ho ni as abdiyinji. »

**3** Min sultan Herood doriit kabarre-at, ḥa barjiltu yoo gee okinco ku Zeruzaleem oki.

**4** Na ḥumiig agindaw ku gay satkiner okinco in agindaw ku gaanuundi ho ḥa indiigu aman : « Momoŋ ga wer kaak ḥuu weenji Masi kaak Buŋ dobtu ? »

**5** Nuur gay telkiji aman : « Nuu weenji do hellin ta Beteleyem do kička Zuude, asaan nabiiñce siirit awalle do Kitamner aman :

**6** " Kaŋke Beteleyem, do kička Zuude, ka seener, min do hellinnan ku Zuude-aŋ, ka kapakdo tak-tak, asaan min kaŋken di asa amile tatkaw

kaak asa tale kaaco do gee ku Israyeel. " »\*

**7** Hiyya, min Herood doriit kaaw-at, ḥa koliig in cigile gay ibine kaalnal-aku ho ḥa indiigu a ḥuuji gaare wiktin taat kaal-ak bayintu.

---

\* **2:6** Wer ka gase kaawor do Mise 5.1.

<sup>8</sup> Min ḥu gaariiji, ḥa ṣaamiig Beteleyem ho ḥa kaawiico aman : « Baanj, indoŋ samaane ḥo bi ka mic-aka. Ya ku gas weriy di, ku asiidu kaawe. Paa kat, nun meendu sa yaa 6aa abdiyinji. »

<sup>9</sup> Min sultan kaawiico pa-ak, ḥu ictu botilco. Do deetinco, ḥu talig kaal kaak awalle ḥu taltu min coke ka pat-aka. Naar gay sinja sinjen di inj unji nam ḥa daktu pey do wer kaak mic goyiyo.

<sup>10</sup> Min ḥu taliig kaal pey do wer-aka, aditco miintu in galal.

<sup>11</sup> Hiyya, ḥu unjitu geero ho ḥu gasiig mic-ak in yaaco Mariyam. ḥu dersitu ḥo unji ho ḥu abdiyingga. Kar ḥu piliig gaminco ho ḥu berijji gamin kuuk kaalne : daabne, \*dokkanne ho inj itir kaak ḥu koliy miir.

<sup>12</sup> Min ḥaar-ak, Buŋ miniig gee-ak ḥo sooniikar a ḥu 6aanno pey wer ka Herood. Hiyya, ḥu yeepu ḥo darrico inj botol ta pey.

### *Gade ka kaar do kid ka Meser*

<sup>13</sup> Min gay ibine kaalnal-ak yeepu ḥo darrico, dubil ka \*Rabbin Buŋ baynijji ḥo Yuusup ḥo sooniikar ho ḥa kaawijji aman : « Ucu, icig mico inj yaaco ho gađoŋ ḥo kid ka Meser. Goyon annere nam yiriy taat naan̄ kaawe ja kat kii yeepe. Yampa, Herood yaa bariyin̄ mico ḥaa deenji. »

<sup>14</sup> Hiyya, inj aando-at di, Yuusup uctu, ḥa iciig mic-aka inj yaaco ho ḥu gadtu kayco Meser.

<sup>15</sup> Nu goytu anner kee nam sultan Herood mattu. Ta kuuniytu ampa-ak asaan kaaw taat Rabbin kaawtu inj bi ka nabiinçey yaa ase ḥo werti. Kaawat aman : « Nu kolig roŋdu a ḥaa amile min Meser. »

*Dee ka kooginar*

<sup>16</sup> Min Herood ibintu kadar gay ibine kaalnal caaciyya-ak, ḥa dapiṇṭu aale. Paa ko, ḥa kaawiico do askirnay a ḥu baa do hellin ta Beteleyem yoo hellinnan kuuk moota, ḥuu deen̄ koogin kuuk miday kuuk elginco bal nece seera. Elgin-ak, Herood girsico min menaw kuuk gay ibine kaalnal kaawiiji.

<sup>17</sup> Ansii ko, kaaw taat nabi Zeremi kaawtu awalle do Kitamner astu do werti aman :

<sup>18</sup> « Nu dora koriya do geeger ka Raama,  
ale dakina ho in morke oki.

Ta Raseel kat ala kooginti.

Ta rakaado a ḥuu doodinti<sup>†</sup> asaan ḥu mate. »‡

*Yeepē kaak min Meser*

<sup>19</sup> Wiktin taat Herood mattu, Yuusup gay goy misa Meser. Hiyya, ḏubil ka Rabbin Bunj bayniji do sooniikar

<sup>20</sup> ho ḥa kaawiji aman : « Ucu ! Icig mico in yaaco ho yeepoŋ do kid ka Israyeel, asaan ḥuur kuuk raka deen̄ mic-ak mat ko. »

<sup>21</sup> Do wer-ak, Yuusup uctu, ḥa iciig mico in yaaco ho ḥu yeeptu Israyeel.

<sup>22</sup> Kar ḥa dortu kadar Arkelawuus ronji ka Herood icit Meennaw ta tacco do kid ka Zuude. Do wer-ak, kolaw obiiga ho ḥa rakaado goye do kid ka Zuude-aka. Kar \*dubil ka Bunji miniig pey do sooniikar. Paa ko, ḥa deettu do kid ka Galile.

<sup>23</sup> Na ɓaawtu goye do hellin rakki ḥu kolaat Nazareet. Ta kuuniytu ampa-ak, asaan kaaw taat

---

† **2:18** 'doodinti' : Werin daariŋ, ḥu kaawa a 'salinti'. ‡ **2:18** Wer ka gase kaawor do Zeremi 31.15.

nabiinna kaawtu awalle as do werti aman : « Nu  
asa kolin a ḥa Nazareyençé. »

## 3

### *Asinji ka Yaaya-Batist*

(*Maark 1.1-8, Luk 3.1-18, Yaaya 1.19-28*)

<sup>1</sup> Do wiktin taar-at, Yaaya-Batist astu do kalaan ka Zuude ho ḥa teestu gaare kaaw ta Buñdi aman :

<sup>2</sup> « Ibinon niginjko, rason goye kaak awalle asaan \*Meennaw ta Buñdi askon ko moota ! »

<sup>3</sup> Naar ko Yaaya kaak nabi Ezaayi kaawtu biy awalle aman :

« Gaay tonjo kaawa do kalaaner aman :

“ Siyon botol ta Rabbiner.

Siyonjiig botilay-ak dalañ. ” »\*

<sup>4</sup> Kesuuney ta Yaaya, ḥu siyit iñ law ku lokumi ho ḥa ḫsuunit maasoy iñ karrabiñ ka zaami. Teenji gay, ḥa eeyma bagi iñ yiime.

<sup>5</sup> Gee dakina asiiji min Zeruzaleem, min kid ka Zuude okinji ho min kidin kuuk moota iñ barre kaak ḥu kolij Zurdan.

<sup>6</sup> Min ḥu asiiji, ḥu gaariig zunuubinnico do uñco ka geemir ho Yaaya \*batiziyiig do barre ka Zurdañaka.

<sup>7</sup> Min Yaaya taltu kadar gee kuuk ḥu kolij \*Pariziyenna iñ \*Sadusiyenna asiiji dakina a ḥaa batiziyinco, ḥa kaawiico aman : « Talon ja, kun gee kuuk ar aalin-añku ! Ku pakira a kuu pake min dapiñko ta Buñdi taat asaw walla ? Ku gasit kaawan min momo ?

---

\* **3:3** Wer ka gase kaawor do Malasi 3:1 ho Ezaayi 40:3.

**8** Hadi, ginoŋ gamin ku samaane kuuk gaara a ku rasig goyin̄ko kaak awalle.

**9** Dakoŋ osenno do aditko aman : " Gi koogin ku tatte Ibraayim ko, " asaan ka seener, Bun̄ nec soke min do dambay-an̄ di ɳaa raibiliŋ roŋ ku Ibraayim.

**10** Diŋ gay jekin, ɳaar goy ko ka doliye atiydi min do caarco. Ay et kaak waado roŋ kuuk samaane, ɳuu doliyinji ho ɳuu accin̄ do aki.

**11** Nun batiziyaako in̄ amay. Pa-ak gaara kadar ku rasig goyin̄ko kaak awalle. Kar gay, gin gem kaak pakginu kat asaw. Nun sa da necdo kaak naa sorin̄ ɳugiray. Gem ɳaar-ak yaako batiziyin̄ko in̄ Ruwwin ta Buŋdi ho in̄ ako.

**12** Na ob garta do pisin̄ji, ɳaa yiile \*geme ka putiri ho ɳaa leen̄ do urdey. Kar bun̄ gay, ɳaa orin do ak taat matdo tak-tak. »

*Batem ka Iisa Masi  
(Maark 1.9-11, Luk 3.21-22, 4.1-13)*

**13** Min ɳaar-ak, Iisa uctu min kič ka Galile. Na dakiig gas Yaaya do barre ka Zurdan a ɳaa \*batiziyinji.

**14** Kar ɳaar gay zer raka pooce. Na diyiji do Iisa aman : « Kinke kat yaan batiziyindu ga, ki kaawiy a nun kat yaan batiziye ! »

**15** Iisa gay telkiji aman : « Paado, diŋ ginten̄ maanna-an̄ ampaa di, asaan gii necin taat Bun̄ rakiyo. » Hiyya, Yaaya ooytu, ɳa batiziyig Iisa.

**16** Min ɳa batiziyga, Iisa amiltu min do amiyydi ho ta bite-an̄ di, samaan piltu waakilak. Kar ɳa taliit Ruwwin ta Buŋdi paayiji ar ammaama ho ta goyiji.

**17** Kar ḥa dora gaay kaawa min kuwa ka samaaner aman : « ḅhaar-aŋ Roŋdu, nu elgig dakina ho adir miin ij galal do bi kanji. »

## 4

### *Gece ka Iisa Masi*

**1** Min ḅhaar-ak, Ruwwin ta Buŋdi ḅaamiig Iisa do goosiner a \*Seetanne yaa gecinji.

**2** Do wer-ak, menaw orok pood, yiriyo aando, ḥa bal okume yoo maanna. Min menaw-ak gaastu, mey diyaaga.

**3** Seetanne, gay gecindi, sinjiji moota do Iisa ho ḅa kaawiji aman : « Ya kiŋ kat Roŋ ka Buŋdi-ak, kaawco do dambay-aŋ a ḥuu raſile tee. »

**4** Iisa gay telkiji aman : « Nu siir do Kitamner aman : "Gem ke goyaado do bi ka teendi di, illa gay ij ay kaaw taat amila min do Buŋdi oki. " \* »

**5** Min ḅhaar-ak, Seetanne iyiig Iisa Zeruzaleem, geeger kaak Buŋ doftu. ḅa diyiig kuwa do kaay ka \*ger ka Buŋdi

**6** ho ḅa kaawiji aman : « Ya kiŋ kat Roŋ ka Buŋdi-ak, beer keder, asaan ḅu siir do Kitamner aman :

"Buŋ yaaco kaawe do dubilji do bi kanji.

Dubal-ak yaan̄ acume† do pisiŋco.

Paa kat, asinji dooyiydo ij dambay. "‡ »

**7** Iisa gay telkiji aman : « Nu siir do Kitamner aman : " Ki geccaagdo \*Rabbin Bunjiŋ. "§ »

\* **4:4** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 8.3.    † **4:6** 'acume' : Werin daariŋ, ḅu kaawa a 'okume'.    ‡ **4:6** Wer ka gase kaawor do Soom 91.11-12.    § **4:7** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 6.16.

**8** Kar Seetanne iyiig pey do kaat ka damba taat bolok. Na gaarijig kidin ku sultinniidi okinco kuuk do duniiner inj samaanuwco.

**9** Na kaawiji aman : « As kii derse ujtu kiin abdiyindu, kar naan berin gamin-anj okinco. »

**10** Kar Iisa gay telkiji aman : « Yalla baa annere Seetanne ! Nu siir do Kitamner aman : "Kii abdiye Rabbin Bunjin keeji di ho etaar di kii derse ujci. »\*

**11** Min etaar-ak, Seetanne rasiiga, kar \*dubal ku Buñdi asiiji ho nu taltu kaaci.

### *Durce ka riyor do kid ka Galile*

**12** Do wiktin taar-at, nu obig Yaaya dañaayne. Min Iisa dortu pa-ak, na deettu do kid ka Galile, naa teese riyoy.

**13** Kar gay, na bal goye do geeger ka Nazareet, na da goy do geeger ka Kapernayuum. Geeger etaar-ak goy do bi ka barrer ka Galile, do kid ka Zabiloon inj ka Neptali.

**14** Ta kuuniytu ampa-ak, asaan kaaw taat nabi Ezaayi kaawtu awalle as do werti aman :

**15** « Kinj kid ka Zabiloon inj ka Neptali,  
Kinj kaak aaniy inj barre,  
Kinj goy aar barre ka Zurdan,  
Galile, kinj kid kaak Yuudinnado oki goyiyo !

**16** Nuur kuuk goy do gondikor  
yaa tale portikaw dakin aale.

Nuur kuuk goy do kid ka kellam ku muuti,  
portikaw asaaco bayne. »†

---

\* **4:10** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 6.13. † **4:16** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 8.23–9.1.

**17** Min wiktin taar-at di, Iisa teestu gaare kaaw ta Bunđi aman : « Ibinon niginjko, rason goye kaak awalle, asaan \*Meennaw ta Bunđi askon ko moota ! »

*Kole ka maajirna kuuk awalle  
(Maark 1.16-20, Luk 5.1-11)*

**18** Yiri y rakki Iisa jaawa do bi ka barre ka Galile. Na gastu sinja seer, gay cabe boosir : Simon kaak nu kolij oki Piyer in sinji Andre. Nu caba boosi wiktin taat na gasiigu.

**19** Iisa diyiico aman : « Asoŋ aadonnu ho naako ginjko gay cabe geemir. »

**20** Kodok di, nu rasiig ribbinco ho nu aadiiga.

**21** Iisa sinjitu pey unda sood ho na gastu sinja seer ku pey, nuur ku Zaak in sinji Yaaya, ronji ku Zebede. Nu goy siya ribbinco in tacco ka markabar. Min Iisa gasiigu, na koliigu

**22** ho kodok di, nu rasiig markabco in tacco ho nu aadiiga.

*Coole in bilde ka geemir  
(Maark 1.39, Luk 5.12-16)*

**23** Iisa jaawiig kid ka Galile okinji. Na 6ildiy gee do geray ku salaanter ku \*Yuudinnar, na gaariy Kabarre ta Gala ta Meennaw ta Bunđi ho na cooliig gee kuuk gin ay raduwa ho ay gem kaak ziy galjido.

**24** Do wer-ak, Iisa, sinji altu do kid ka Siri okinji ho nu iyijig gee kuuk raduwco keetiti keetiti : kuuk aarid obgu, kuuk gin punpun ho kuuk runjige. Okinco, na cooliigu.

**25** Gee dakina astu min Galile, min darre ta Geegirnay ku Orok, min Zeruzaleem, min kid ka

Zuude ho min kid kaak aar barrer ka Zurdan.  
Okiñco, ḥu aadīig Iisa.

## 5

### *Gaare ka kaawor kuwa ka dambar*

<sup>1</sup> Min Iisa taltu dakinaw ta geemir-ak, ḥa coktu  
ka dambar ho ḥa goytu. Maajirnay asiji moota ho  
<sup>2</sup> ḥa teestu garkiyinco.

### *Galal ta ta6*

- <sup>3</sup> Do garaaney-at, ḥa kaawa aman :  
« Galal do ḥuur kuuk ibina kadar gelbinco aaye do  
unji ka Buñdi,  
asaan \*Meennaw ta Buñdi taar loco.
- <sup>4</sup> Galal do ḥuur kuuk alaw,  
asaan Buñ asa doodinco.
- <sup>5</sup> Galal do ḥuur kuuk dalullay,  
asaan Buñ asaaco rasiñ kid loco.
- <sup>6</sup> Galal do ḥuur kuuk bariya goye kaak Buñ rakiyo  
ar gem kaak mey diyaaga bariya tee ho see,  
asaan Buñ asaaco beriñ maan kaak ḥu  
bariyiyo.
- <sup>7</sup> Galal do ḥuur kuuk tala amindaw ta eenco,  
asaan Buñ asa tale aminduwco.
- <sup>8</sup> Galal do ḥuur kuuk gelbinco \*cawar,  
asaan ḥu asa taliñ Buñ.
- <sup>9</sup> Galal do ḥuur kuuk amra gee do werinco,  
asaan Buñ asa kolin a ḥu kooginay.
- <sup>10</sup> Galal do ḥuur kuuk ḥu taabiyagu do goyinco  
kaak Buñ rakiyo,  
asaan \*Meennaw ta Buñdi, taar loco.

**11** Galal loko ya gee waraako, ya ɳu taabiyaaako ho ya ɳu diyaako kaawin maalan di, asaan ku aamin lotu.

**12** Aaciyon̄ ho goyoŋ̄ do galal asaan haginko taat Buŋ̄ yaako bere ka samaaner-at, taar dakina. Ansi-ak, ku kuuniy ar nabiinna kuuk awalle. Ɲuur oki, ɳu taabiyig ar kuŋ̄ko.

### *Maral ij portikaw*

**13** « Na kuŋ̄koŋ̄ kat ar maral ku duniiner. Ya maral-ak kat cille, gii giniŋ̄ pey maman ɳuu aawe ? Illa ɳuu oriŋ̄ kara, gee yaaco jaawe.

**14** « Na kuŋ̄koŋ̄ kat ar portikaw ta duniiner. Geeger kaak ɳu pinig kuwa ka dambar, ɳaar cigallo.

**15** Ginno oki gem kaak biy lampo ho ɳa zuþkiit in bardila. Kar gay, ya gem biy lampo-ak, ɳa diyiit do wer ka jadəŋ̄. Paa kat, gee kuuk unja do ger-ak yaa talin portikuwti.

**16** Ansii ko, portikuwko, ta ceeru do uŋco ka geemir a gee yaa tale riy taat samaan ku giniyo ho ɳu oziliŋ̄ Takko Buŋ̄ ka kuwa ka samaaner.

### *Garaan do bi ka gaanuundi*

**17** « Dakoŋ̄ pakirenno a nu as deen̄ \*gaanuun kaak Muusa siirtu wala kaawin kuuk nabiinna kaawtu. Nu bal ase deen̄co, nu as a gamin-aŋ̄ yaa ase do werco.

**18** Cokiyon̄, naako kaawe seene, min kiða ho samaane bal bire misa, Kaawin kuuk Buŋ̄ kaawtu-anju, yoo rakki oki amilaado min do gaanuundi. Ɲuu goye kee nam gamin okiŋ̄co yaa kuuniye.

**19** Paa ko, min gaanuun okinji, ɳaar kaak karmiyigigdo kaak kapak tak-tak ho ɳa jagaag

eenji ɳuu gine ar ɳaara, ɳa asa gine kapak tak-tak do \*Meennaw ta Buɳdi. Kar gay, ɳaar kaak karmiyaaga ho gaaraag do eenji ɳuu gine ar ɳaara, ɳa asa gine tatko do Meennaw ta Buɳdi.

<sup>20</sup> Ka seener nu kaawaako, ya kuŋ kat bal gine taat Bun rakiyo pakgig agindaw ku gaanuundi in \*Pariziyenna, ku unjaado do Meennaw ta Buɳdi.

### *Garaan do bi ka dapin̄kor*

<sup>21</sup> « Ku dor ɳu kaawco do aginiyte aman : "Dak deenno gemo. Ay gem kaak dee gemo, ɳuuji dukume seriine. "

<sup>22</sup> Hadi nun gay kaawaako aman : Ay gem kaak dapiṇa in sinji, nec ɳuu sakkiyin do wer ka gay seriiner. Ay gem kaak wara sinji a ɳa ibanno maanna, nec ɳuu sakkiyin do wer ka gay seriiner kaak tatiko. Ay gem kaak wara sinji a ɳaa oliyo, nec ɳuu acciṇ do ak ta ba oole.

<sup>23</sup> Ya ki 6aa do \*ger ka Buɳdi a kijji bere \*satkine, kar do wer-ak, ki pakirtu kadar sinjin gin kaaw in kinke,

<sup>24</sup> rasit satkinen ede ho duw 6aa amron ja, kar kat kii yeepe berin satkineṇ-ata.

<sup>25</sup> « Ya waan sakkiyincin, daan kaawko kodok di botildi. Yampa, adineṇ yaan iye do gay dukume seriiner. Kar gay dukume seriiner-ak yaan bere do pise ka askirnar, ho ɳuur gay yaan unje daŋaayne.

<sup>26</sup> Nu kaawaajin, ki gediraado kii imile kaan min do daŋaayner-ata, illa ya ki gaasit ja tak-tak hokumne taat ɳu diyijiṇ.

### *Garaan do bi ka 6aaye ka munjam*

**27** « Ku dor ɳu kaaw aman : " Waan ɓaayaado munjam. "\*

**28** Kar nun gay kaawaako aman : Ay gem kaak tala daacyi ta gemor ho ta deeji, ɳaar-ak ar ɳa wey ko inj taara do gelbiney.

**29** Ya odon̄ ta meeda kat iyaacinj do zunuubinnar-ak, dimta. Guna ya maannañ rakki nige, min ak taat matdo yaa teen̄ ziñ okinji.

**30** Ya pisinjinj ka meeda kat iyaacinj do zunuubinnar-ak, dukumga ho accig kara. Guna ya maannañ rakki nige, min ak taat matdo yaa teen̄ ziñ okinji.

### *Garaan do bi ka totiriikar*

**31** « Ku dor ɳu kaaw pey aman : " Ya waan totirit daacyi, ɳaati bere katkat ta totiriikar. "†

**32** Kar nun gay kaawaako aman : Gem ginno botol ɳaa totirin daacyi, illa ya ta kokina miday kara. Ya gem totirit daacyi, ɳa ɳaamit do zunuubinnar ya ta ob mitik ka pey. Ho gem kaak ob daatik taat ɳu totirta, ɳaar oki unje ziñ do zunuubinnar.

### *Garaan do bi ka togiliikar*

**33** « Ku dor oki ɳu kaawco do aginiyte aman : " Ya ki togil do unji ka \*Rabbiner, necit kaawon̄. Dak yeepenno pey aaro. "‡

**34** Kar nun gay kaawaako aman : Dakon̄ togilenno tak-tak : wala inj samaane, asaan ɳa wer kaak Buŋ goyiyo,

\* **5:27** Wer ka gase kaawor do Ekzood 20.14, Deteronoom 5.18.

† **5:31** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 24.1. ‡ **5:33** Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.12, Nombir 30.3, Deteronoom 23.22-24.

<sup>35</sup> wala inj kida, asaan ja wer kaak ja leeyiy asinji, wala inj Zeruzaleem, asaan ja geeger ka Sultan kaak tatiko,

<sup>36</sup> wala inj kaanq ka meenji, asaan ki gediraado rabilin durweñ rakki portiko wal pondiko.

<sup>37</sup> Ya ki ooy sa, ooyu ho ya ki pooc sa, poocu. Yampa kaaw taat ju gaayiy gaaye, taar asa min do \*Seetanner.

### *Garaan do bi ka kapuuni*

<sup>38</sup> « Ku dor ju kaaw aman : " Ya gem dimit odon, kinj sa dimjiit tanji ho ya ja sik saañoñ, kinj sa sikijig kanji. "§

<sup>39</sup> Kar nun gay kaawaako aman : Ya gem gi-naako maan kaak samaanno, dakonj kapiyenno. Ya waan baasincinj do gargonmon ta meeda, newsi-jit taat rakki oki.

<sup>40</sup> Ya waan sakkiyinçinj do bi ka parlamañ, rasjita ho berjit pey batkonj min kaatiya.

<sup>41</sup> Ya waan kusbiyiñcinq a kii iyiin goroy kilomeetir rakki, iyiit kilomeetir seera.

<sup>42</sup> Beriy do ay waan kaak indaacinj maanna ho dak newsenno kop do waan kaak telka maannan.

### *Garaan do bi ka ele ka adiner*

<sup>43</sup> « Ku dor ju kaaw pey aman : " Kii elinj gijinj\* ho kii yiliñ adineñ. "

<sup>44</sup> Kar nun gay kaawaako aman : Elguwonj adinko ho salkiyguwonco do juur kuuk taabiyaako.

---

§ **5:38** Wer ka gase kaawor do Ekzood 21.24, Lebitik 24.20, De-teronom 19.21.      \* **5:43** Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.18.

<sup>45</sup> Ansii kat, kuu gine koogin ku Takko kaak kuwa. Pa-ak asaan ḥaar sa cokaat patoy do gee kuuk jookumo ho inj kuuk sellen. ḥa nokaag amiyji do ḥuur kuuk goy inj botol do unjji ho do ḥuur kuuk goyiñco inj botiliido oki.

<sup>46</sup> Kar ya kunj kat el gee kuuk elgiikon di, maa haginir taat Buñ yaako bere ? Gay oba miirir oki eligig ḥuur kuuk eligig di !

<sup>47</sup> Kar ya ku ooya do siñtikon di, maa biidir kaak ajbay ku giniyo ? ḥuur kuuk ibanno Buñ oki gina pa !

<sup>48</sup> ḥaar-ak, kuuniyoñ \*cawar ar Takko Buñ ka kuwa. »†

## 6

### *Garaan ta bere do pokirnar*

<sup>1</sup> Iisa kaaw pey aman : « Pakiroñ, ya ku gina riy taat Buñ rakiyo, dakon gaarenno do unjco ka geemir. Yampa Takko kaak kuwa yaako todin hagin ta riyko-ata.

<sup>2</sup> Ya ki raka bere maan do pokirincer, dak delenno darin do odin ku geemir ar gee kuuk abdiya Buñ inj binjiko di. Gee-ak, ḥu el gaare ziñkico do berindi do geray ku salaanter ho do botilniidi a gee yaa ozilinco. Ka seener nu kaawaako : gee ḥuur-ak gasit ko haginco.

<sup>3</sup> Kar kiñ gay, ya ki gina oyaw in pisinji ka meeda, ka ḥugila ibinaado maan kaak ki beriyo.

<sup>4</sup> Ansii ko, maan kaak ki bertu yaa goye in cigile. Paa kat, Takko Buñ kaak talaag ay maan kaak ki giniy in cigile yaan berin haginiñ.

---

† **5:48** Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.2.

*Garaan do bi ka salaaner*

**5** « Ya ku salkiyaw, dakon̄ salkiyenno ar gee kuuk abdiya Buŋ in̄ biŋkico di. Nuur el salkiye in̄ peyiŋco do geray ku salaaner ho do botilniidi a paa kat, gee yaa talinco. Ka seener nu kaawaako : gee ɳuur-ak gasit ko ḥaginco.

**6** Kar kiŋ gay, ya ki salkiyaw, unju zugar ho dibirga. Indig Takko Buŋ kaak goy do wer kaak ki cigiltu-aka. Paa kat, ɳaar kaak talaag ay maan kaak ki giniy in̄ cigile yaan̄ berin hagineŋ.

**7** « Ya ku salkiyaw, dakon̄ deelenno taar di kuu goye ar gee kuuk ibanno Buŋ. Gee ɳuur-ak, do taŋco a wal in̄ deelete ka kaawiŋco-ak kat Buŋ ya cokiyiŋco.

**8** Dakon̄ icenno taŋco, asaan Takko Buŋ ibingig maan kaak arumko min ku bal indinji.

**9** Cokiyon̄ maman kuu salkiye :  
Baaba, Buŋ kaak goy kuwa ka samaaner,  
gee okiŋco yaa ibine kadar siŋji kunjiŋ ɳuur keeco.

**10**\*Meennuwiŋ yaa ase do duniiner.

Gee okiŋco, ɳu ginguwoŋ taat ki rakiyo keder  
ar ɳu ginguwoŋ taat ki rakiyo keder

**11** Berni tee kaak yaani nece yiriyyta.

**12** Saamiyningu zunuubinni ar nin oki saamiygiy  
do gee kuuk niginti.

**13** Dakni rasenno \*Seetanne yaani gece, kar gay  
gooyni minninel.

[Asaan lociŋ di Meennaw, gudurre ho in̄ \*darjine  
elgin in̄ elgina. \*Aamin.]\*

\* **6:13** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daariŋ ku Buŋdi kuuk ɳu siirtu min awalle in̄ kaaw ta Grek.

<sup>14</sup> « Ya kuŋ kat saamiyaaco do eeŋko, Takko kaak kuwa yaako saamiye loko oki.

<sup>15</sup> Kar ya ku saamaydo do eeŋkoŋ gay, Takko Buŋ saamiyaakonno tak-tak zunuubinniko.

### *Garaan do bi ka sayamne*

<sup>16</sup> « Ya ku ic sayamne, dakon ritinennu ar gee kuuk abdiya Buŋ inj biŋkico di. Nuur yiimiiit wi-jeenco, paa kat, gee yaa taliŋ a nu ic sayamne. Ka seener nu kaawaako, gee nuur-ak gasit ko haginco.

<sup>17</sup> Kar kiŋ gay, ya ki ic sayamne, acit wijeeneŋ ho kockac itir.

<sup>18</sup> Paa kat, gee ibiniydo kadar ki ic sayamne, illa Takko kat talaag maan kaak gee giniy inj cigile. Njaar kaak talaag maan kaak ki giniy-ak yaan berin hagineŋ.

### *Garaan do bi ka malle*

<sup>19</sup> « Dakon atkenno malle do duniiner, yampa gujin yaa cokinji, nadaane yaa obinji ho kokinay asa dimiŋ gero, nuu kokininji.

<sup>20</sup> Kar gay, bariyon malle kaak do unji ka Buŋdi, asaan anner-ak, gujin ginno, wala nadaane wala kokinaw.

<sup>21</sup> Nu kaawiy pa-ak, asaan wer kaak ki dum-miyiy mallen-ak, gelbineŋ sa goy eden di.

### *Portikaw ta ziŋkar*

<sup>22</sup> « Odina, nuur ko lampa ta ziŋkar. Ya odinaŋ tala samaane, ziŋ okinji goy do portikaw.

<sup>23</sup> Kar ya odinaŋ tallo samaane gay, njaar-ak ziŋ okinji goy do gondikor. Ansii ko, ya portikaw taat Buŋ diyijinj do gelbineŋ kat gondiko, gondikaw-at yaa gine dulum !

*Dobé Buñ wala gurus*

<sup>24</sup> « Ginno waan kaak yaa gine riy do agindaw seera. Ya ḥaa gina pa, ka rakki, ḥaa elinji ho ka rakki gay, ḥaa poocinji. Kar pey, ka rakki, ḥaa ice kaawoy ho ka rakki gay, ḥaa icaatdo. Ku gediraado abdiye Buñ ho kuu abdiye pey gurus.

*Diye ka kaar*

<sup>25</sup> « Do saan taar-an, nu kaawaako aman : Dakon moyenne do bi ka teendi wala ka isindi. Goyinjko, ḥaar pakgig tee kaak ku tiyo, ho zinkiko, ḥuur pakgit kesuun taat ku isiyo wal maman ?

<sup>26</sup> Talonj diidi, ḥu luwdo ho ḥu seddo, wala ḥu liya gamin do urder. Illa Takko Buñ ka kuwa-anj di beraaco tee. Kar kuñ gay pakgigdo diid serek walla ?

<sup>27</sup> Waa minninko, inj pikirre ta meenji di gedirgiy gaaye yiriy rakki do menuwiyo ?

<sup>28</sup> Kar maa di ku moyiy do bi ka isindi ? Talonj maman booyaw amiliy do kalaaner, wala ḥu wasaw, wala ḥu azaw.

<sup>29</sup> Kar nu kaawaako, sultan Selemaan, inj \*darjiney okintiti sa, bal gine kesuun taat yaa nece inj rakki min do booyaw-aku.

<sup>30</sup> Gañ kaak yiriyya goy do kalaaner ho kaak kawtan di ḥuu orinji do ak din sa, Buñ imilaaji booyaw. Kar kuñ yelel-anj kat ḥaa isiikonno maman ? Talonj gee kuuk imaanco sood-aŋku !

<sup>31</sup> Dakon moyenne aman : " Gii tee maa ? Gii see maa ? Gii ise maa ? "

<sup>32</sup> Gamin ḥuur-ak, illa gee kuuk ibanno Buñ kat diya kayco. Kar kuñ gay, Takko Buñ kaak goy ka samaaner ibingig gamin kuuk yaako nece.

<sup>33</sup> Bariyon ja \*Meennaw ta Buñdi ho goye kaak Buñ rakiyo. Kar gamin kuuk ñak gay, Buñ yaako berinco oki.

<sup>34</sup> Dakonj moyenno ta neginda, asaan neginda taar goy ij tanti. Taabin ta yiriy rakki nec ko do yiriy taar-at di. »

## 7

### *Dukume ka seriiner*

<sup>1</sup> Iisa kaaw pey aman : « Dakonj talenno ziñkiko ar gay dukume seriiner, paa kat Buñ dukumiikonna seriin loko.

<sup>2</sup> Asaan Buñ yaako dukume seriine ar kunj dukumiy do eenko. Naako yeepiñ maan kaak kunj giniy do geemir.

<sup>3</sup> Maman ki taliy gañ kaak kapak kaak goy do od ta sinjinj, kar et kaak goy do odonj tanjiñ gay, ki talgigdo ?

<sup>4</sup> Kiñ kaak gin et tatik do odonj, kar maman ki kaawiy do sinjinj aman : "Gem kol sinji, rasin ja naa icinj gañ kaak goy do odonj-añka ? "

<sup>5</sup> Tal ja gem kaak kaawa ij biy di-añka ! Gedar ja do od tanjiñ, kii tale karanj, kar kii imiliñ gañ kaak goy do od ta sinjinj.

<sup>6</sup> Dakonj berenno gamin ku Buñdi do kanir, yampa, ñuu newse ñuuko umiñko. Dakonj orenno duurko do uñco ka kinziirnar, yampa, ñuuco jaawe kaaco.

### *Inde ka Buñdi*

<sup>7</sup> « Indonj ho Buñ yaako berinj kaak ku indiyo, bariyonj ho Buñ yaako berinj kaak ku bariyijo, kokonj ho Buñ yaako pilinj ñibiro.

<sup>8</sup> Asaan ኃaar kaak indaw ho bariyaw-ak, Buŋ yaaji bere, ho ኃaar kaak kokaw oki, Buŋ yaaji pile.

<sup>9</sup> Minninko-aŋ goy gem kaak ya ronji kat indaag mappa, ኃaa ji bere dambi walla ?

<sup>10</sup> Ho ya ኃa indaag booso, ኃaa ji bere aalo walla ?

<sup>11</sup> Kuŋ kuuk gina jookum din sa iban bere gamin kuuk samaane do kooginko, kar maa di, Takko kaak goy ka samaaner beriicodo gamin kuuk samaane do ኃuur kuuk indaaga !

<sup>12</sup> Ginoŋco do geemir gamin okinco ar taat kunj rakiy a ኃuko gine loko. An ko taat ኃu siirtu do \*gaanuuun ka Muusa ho inj makaatamna ku nabi-innar.

### *Botilay kuuk seera*

<sup>13</sup> « Unjoŋ min botol ta ኃelet ! Asaan botol taat berel, taar iya gee do aki. Dibirti tatko ho gee dakina unja meleŋ min ede.

<sup>14</sup> Kar taat iya gee do janni gay, taar ኃelet ho dibirti sa kapak di. Gee sood di kuuk gasaata.

### *Nabiinna kuuk raada*

<sup>15</sup> « Yaman pakronco do gee kuuk gina ziŋkico ar nabiinna. Ya ኃu as do werko, ኃu gina ziŋkico dalullay ar tamgi, kar do aditco gay, ኃu motilay ar pulkina\*.

<sup>16</sup> Ku ibingig gee-ak min do riyco ar taat ku ibingig atay min do roŋco. Gee cimdo siŋa min et kaak gin jamay. Ho gee okaddo gapra min do gurkuđu.

\* **7:15 'pulkina'** : Werin daarin, ኃu kolaag a 'kulkina' wala a 'pilgay'.

**17** Ay et kaak samaane wiya roŋ kuuk samaane, kar ay et kaak samaanno wiya roŋ kuuk samaanno.

**18** Et kaak samaan-ak waado roŋ kuuk samaanno ho et kaak samaanno-ak waado roŋ kuuk samaane.

**19** Ay et kaak waado roŋ kuuk samaan-ak, ɳuu doliyinji ho ɳuu erinji.

**20** Ar gi ibiniig et-ak min do ronji, kuu ibiniŋ gee ij riy ta ɳu giniyo.

### *Maajirna kuuk tab*

**21** « Gee kuuk kolaan a “ \*Rabbine, Rabbine ”, wala okinco yaa unje do \*Meennaw ta Buŋdi ? Ha'a, illa ɳuur kuuk gina riy taat Tanni ka kuwa rakiyo.

**22** Do yiriy ta seriiner, gee dakina asaadu kaaw aman : “ Rabbine, Rabbine, ij siŋ kunjinj ko, ni gaartu kaawin ar nabiinna. Ni atiktu aaridna ho ni gintu gamin dakin kuuk ajbay ij siŋ kunjinj ! Maman ki ibingiydo ? ”

**23** Hiyya, naaco kaawe do gee ɳuur-ak aman : “ Nu ibingikonna bat. Yalla ɓaaŋ annere, kuŋ gee kuuk gina jookumo ! ”

### *Geray kuuk seera*

**24** « Do bi ɳaar-ak ko, ay gem kaak cokiyaat kaawor ho aadaat ij botilti, ɳaar-ak ar gem kaak gin ilim ho pinig geriy ka maari.

**25** Amay ɳoktu, balal miintu, ɳu tambiltu ho us abirtu wuu-wuu. Okiŋco, ɳu duksiyiig ger-aka. Kar ij taar-at oki, ger-ak bal eeze asaan ɳu pinig ka maari.

<sup>26</sup> Kar ay gem kaak cokiyit kaawor-anta ho rawit biti gay, ḥaar-ak ar gem kaak oliyo kaak pinig geriy do yiror.

<sup>27</sup> Amay ḥoktu, balal miintu, ḥu tambiltu ho us abirtu wuu-wuu. Okiṇco, ḥu duksiyiig ger-aka ho ḥa eeztu dizic. »

### *Bilde kaak inj izinne*

<sup>28</sup> Min Iisa gaasiit kaawoy, gee okiṇco ajbiytu do 6ildinji-aka,

<sup>29</sup> asaan 6ildinji arro ka agindaw ku gaanuundi. Kar ḥaar gay 6ildaag inj izinne.

## 8

### *Cale ka burdumdi*

(Maark 1.40-44, Luk 5.12-16)

<sup>1</sup> Min Iisa paaytu min ka dambar, gee dakina amiltu aadinji.

<sup>2</sup> Min ḥaar-ak, gem kaak gin burdum 6aawtu, ḥa dersitu do unji ka Iisa ho ḥa indiig aman : « Gem kol \*Rabbiney, kii gedire kiin calindu ya ki ooye. »

<sup>3</sup> Iisa ḥaamtu pisinji, ḥa diiriiga ho ḥa kaawtu aman : « Hii, nu ooye, diŋ calu ! » Ek di ḥa caltu \*cawar min do burdumji.

<sup>4</sup> Kar Iisa kaawiji do gem-ak aman : « Yaman dak kaawenno bat do waanna. Kar gay, baa gaar ziŋ do gay satkiner ho ber \*satkin uudin taat \*gaanuun ka Muusa kaawtu. Paa kat, ḥuu ibine kadar ki cale. »

### *Coole ka gay riyor ka tatkaw ka askirin ku Room*

<sup>5</sup> Wiktin taat Iisa unjitu do hellin taat ḥu koliy Kapernayuum, tatkaw rakki ka askirnar kaak gin

askirin miya do aaroy 6aawiji moota ho ɳa indiig a ɳaa gaayinji. Na kaawiji aman :

<sup>6</sup> « Gem kol Rabbiney, nu gin gay riyor rakki weya kar geero. Na ruŋgiye ho taašin patiy kaay.

» <sup>7</sup> Iisa telkiji aman : « Yalla nu 6aa coolinji. »

<sup>8</sup> Kar tatkaw-ak gay telkiji aman : « Gem kol Rabbiney, nun bal nece kii unje do gerir. Kar gay baanu, kaaw kaawen di, gay riyor-aŋ yaa coole.

<sup>9</sup> Nun meendu oki aada ta aginduwir ho nu gin askirin do aaror. Ya nun kat kaaw do rakki minninco a "Baa !" Ek di ɳa 6aayo. Ya nu kol rakki ka pey a "Asu !" Ek di ɳa asiyo. Kar ya nu gaarji do gay riyor a "Ginit riy-anta !" Ek di ɳa giniita. »

<sup>10</sup> Min Iisa dorit kaaw-at, ɳa ajbiyiji do tatkaw-aka. Kar ɳa kaawiico do gee kuuk aadaaga-ak aman : « Nu kaawaako ka seener, min gee ku Israyeel okinco, nu bal tale gem kaak gin imaan ar ɳaar-anja.

<sup>11</sup> Nu kaawaako pey, gee dakina yaa ase min coke ka pati wala min gale ka pati, ɳuu goye keder do tee ka iidin ta \*Meennaw ta Bunđi in Ibraayim, Isaaka ho in Yakuub.

<sup>12</sup> Kar ɳuur kuuk pakira a zer Meennaw ta Bunđi do pisinco gay, ɳuu atkin kara do gondikor. Do wer-ak, ɳuu eeyme saaŋco ho zulinco yaa miŋe dakina.

» <sup>13</sup> Hiyya Iisa kaawiji do tatkaw-ak aman : « Yeep ko geero, taat ki inditu in imaanjin, Bun yaan berinti. » Do wikitn-at di, gay riyor ka tatkaw ka askirnar-ak cooltu.

*Coole ka gee dakina  
(Maark 1.29-31, Luk 4.38-41)*

<sup>14</sup> Min ḥaar-ak, Iisa 6aawtu wer kañ Piyer. Min ḥa unjitu geero, ḥa gasit kogoy weyaw, ziti kobire.

<sup>15</sup> Na obiig pisinti ek di ziti ooltu. Min ḥaar-ak, ta uctu ho ta taltu kaaci.

<sup>16</sup> Min pat gale, ḥu iyiji do Iisa gee dakina kuuk aaridna obgu. Na kaawa kaawen di aaridna amiliyo ho ḥa cooliig okinco kuuk radaw oki.

<sup>17</sup> Ampaa ko, kaaw taat nabi Ezaayi kaawtu awalle astu do werti aman : « Na sokig gamin kuuk taabiyaate ho ḥa icit raduwte do kaay. »\*

### *Gee kuuk raka aadīn Iisa*

<sup>18</sup> Min Iisa taliit dakinaw ta gee kuuk leyga, ḥa kaawiico do maajirnay a ḥuu aale aar barrer.

<sup>19</sup> Kar rakki min agindaw ku gaanuundi 6aawiji moota ho ḥa kaawiiji aman : « Gem kol Tacco, ay wer kaak ki 6aayiy di naañ aade. »

<sup>20</sup> Iisa telkiji aman : « Bolli, ḥuur gin biddinco ho diid sa gin geriyco, kar nun \*Roñ gemor gay, nu bal gine wer kaak naa unje kaar. »

<sup>21</sup> Kar rakki min maajirnay diyiji aman : « Gem kol Rabbiney, beror ja botol taat nu 6aay tiisin tanni. »

<sup>22</sup> Iisa gay telkiji aman : « Rasig gee ku mate yaa tiisin momtinco ho kiñ gay aadnu. »

### *Peye ka usi*

*(Maark 4.35-41, Luk 8.22-25)*

<sup>23</sup> Min ḥaar-ak, Iisa ḥeptu markaba ho maajirnay gay aadiiga.

<sup>24</sup> Tala kar us teestu abire gidi-gidi-gidi do barrer ho amay paka puk-puk nam ḥu gaay miiniñ markaba. Kar do wiktin taar-at, Iisa gay weyaw.

\* **8:17** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 53.4.

**25** Paa ko, maajirna 6aawiji do Iisa ho ɳu niiniig aman : « Gem kol Rabbiney, uc kiite jilinte ! Amay tiyaate ! »

**26** Naar gay telkiico aman : « Maa di ku giniy kolaw ? Sando, imaanko sood ampa ! » Hiyya, ɳa uctu, ɳa leesiji do usi ho do amiydi. Ek di wer bugumtu dil.

**27** Okiñco, ɳu abiytu tak-tak ho ɳu kaawtu aman : « Naar-añ kat maa gemir kaak nam usu ho amay din sa karmiyaaga ? »

*Coole ka gee kuuk aaridna obgu  
(Maark 5.1-20, Luk 8.26-39)*

**28** Min wer bugume, Iisa aaltu inj markaba do kid ka gee kuuk ɳu koliy Gadariyenna.<sup>†</sup> Do wer-ak, gin gee seer kuuk aaridna obgu amiltu min do maggindi ho ɳu baawiji. Gee-ak motilay aale nam waan gedarro aade min do botol-ata.

**29** Gee-ak teestu koole aman : « Ki rakaani gine maman, Iisa, Roñ ka Buñdi ? Ki asintiñ ko taabiye walla ? Wiktin taat Buñ diytu bal nece misa. »

**30** Serek sood min do wer-aka, gin kinziirna dakina kuuk gooyaw.

**31** Aaridna-ak marmiliji do Iisa aman : « Ya ki rakaani atke sa, atkini ni 6aay unje do kinziirna anküre. »

**32** Iisa gay telkiico aman : « Yalla amilonj min do gee-ankü ! » Hiyya, aaridna-ak amiltu ho ɳu unjitu do kinziirnar. Kodok di, min ka dambar, kinziirna-ak eeztu tem inj gadco, ɳu sollitu do barrer ho amay teeyiigu.

---

<sup>†</sup> **8:28** 'Do kid ka gee kuuk ɳu koliy Gadariyenna' : Kid ɳaar-añ ɳu kolaag 'Gadara'.

<sup>33</sup> Gee kuuk gooya kinziirna-ak gađtu min do wer-aka ho ɳu deettu do geegirdi. ɳu iyicöt kabarre okintit ta gee kuuk seer aarid obtu-aku.

<sup>34</sup> Kar gee ku geeger-ak amiltu okinco ɳaamiñ Iisa. Min ɳu ɳaamiiga, ɳu kaawiji a ɳaa baanę, ɳaa rasiñ kidco.

## 9

### *Coole ka gem kaak ruŋgiye (Maark 2.1-12, Luk 5.17-26)*

<sup>1</sup> Min ɳaar-ak, Iisa ɳeptu markaba, ɳa aaltu barre ho ɳa birtu do geegirji.

<sup>2</sup> Min ɳa ottu, gee daarin iyiji gem ruŋgiye ka daringildi. Min Iisa taliit imaanco ta gee-aku, ɳa diyiji do ruŋgiiner-ak aman : « Gem kol ronji, um bin zunuubinnan, ɳu saamiyjingu. »

<sup>3</sup> Do wer-ak, min agindaw ku gaanuundi, daarin kaawiy do aditco aman : « Gem ɳaar-an niga biy inj Bun ! »

<sup>4</sup> Iisa gay ibiniit pikirrico ho ɳa kaawiico aman : « Maa di aditko osiy gallo ampa ?

<sup>5</sup> Ya nu kaaw aman : “ Zunuubinnan, ɳu saamiyjingu ” wala “ Ucu ho jaawu ”, taat moo meleñ ?

<sup>6</sup> Kar gay, nu raka kuu ibine kadar nun \*Ron gemor gin gudurre ta saamiye zunuubinnar do duniiner. » Kar pey ɳa diyiji do ruŋgiiner-ak aman : « Nu kaawijin-an, ucu, icig daringiljin ho deet geero. »

<sup>7</sup> Hiyya, gem-ak uctu ho ɳa deettu.

<sup>8</sup> Min gee taltu pa-ak, kolaw unjiico ho ɳu teestu ozile Bun kaak ber gudurre ar taar-an do geemir.

*Kole ka Matiye**(Maark 2.13-17, Luk 5.27-32)*

<sup>9</sup> Iisa uctu min do wer-aka ho ɳa deettu. Do botildi, ɳa taltu gay obe miirir, sinji Matiye, kaak goy do riyoy. Kar ɳa kaawiji aman : « Uc aadnu. » Hiyya, Matiye uctu ho ɳa aadfiga.

<sup>10</sup> Iisa 6aawtu inj maajirnay do ger ka Matiye ho ɳu goytu tee. Do wer-ak, gay obe miirir inj gee kuuk goyinco arro astu dakina tee inj ɳuura.

<sup>11</sup> Min \*Pariziyyenna taltu pa-ak, ɳu indiig maa-jirnay aman : « Maa di tatkuwko tiy inj gay obe miirir ho inj gee ku pey kuuk gina jookum-aŋku ? »

<sup>12</sup> Kar Iisa dorit kaawco ho ɳa telkiico aman : « Gee kuuk cewey baraydo daprotoor, illa ɳuur kuuk radaw.

<sup>13</sup> Paa ko, nun oki bal ase do gee kuuk tala ziŋkico a ɳu sellen. Nu as do ɳuur kuuk ibina kadar ɳu gina jookumo. Kar kuŋ gay, 6aan bariyon baati ta kaawtaat Buŋ kaawtu awalle aman : " Nu rakaado \*satkine, nu raka illa kuu gine selliŋkaw do geemir. "\*

*Bilde ka Iisa, ɳaar marbinto**(Maark 2.18-22, Luk 5.33-39)*

<sup>14</sup> Min ɳaar-ak, maajirnay ku Yaaya-Batist 6aawiji do Iisa ho ɳu indiig aman : « Nini inj Pariziyyenna icgiy sayamne, kar maajirnaŋ kunjiŋ gay, maa di ɳu icgiydo ? »

<sup>15</sup> Iisa gay telkiico aman : « Gee kuuk ɳu kolig do iidin ta obindi, ya ɳu goy misa inj ɳaar kaak obe, wala ɳuu gonde ? Ha'a, ɳu gondaado ! Kar gay,

---

\* **9:13** Wer ka gase kaawor do Ooze 6.6.

wiktin yaa ase taat ɳuu icin ɳaar kaak obe min do datikco. Yiriy taar-at kat, ɳu asiy ice sayamne. »

<sup>16</sup> Na kaawiico pey aman : « Waan naallo kesuun taat zoode ij giteen<sup>†</sup> kaak marbinto. Yampa giteen-ak obaat mirin ta 6okiyo ho mutti gaayiy pey tatiko.

<sup>17</sup> Waan laado maam kuuk eelaw do etirsinna kuuk taay ko. Yampa, maam-ak yaa pikin etirsinna-aku, ɳuu ɳaale keder ho etirsinna-ak sa yaa nige. Kar gay, gee liya maam kuuk eelaw illa do etirsinna kuuk marbinto. Ampaa kat, seerco, ɳu nigiydo. »

*Coole ka daatkor ij nooye ka micar  
(Maark 5.21-43, Luk 8.40-56)*

<sup>18</sup> Min Iisa kaawaaco misan di, tatkaw ka \*Yudinnar rakki astu dersa do unji ho ɳa kaawiji aman : « Romor mat diŋka-aŋ di. As kiiti diye pisinji do kaati taa nooye. »

<sup>19</sup> Hiyya, ɳa uctu ij maajirnay ho ɳu aadiig tatkaw-aka.

<sup>20</sup> Do wer-ak, gin daatik rakki baarti taabiyaata. Elgin orok ij seer, ɳu miŋa minen di. Ta sinjitu moota do aaroy ta Iisa, kar ta diirit biti ka kesuuney.

<sup>21</sup> Ta giniy pa-ak asaan do adti ta kaawa aman : « Ya nu gedir diirin bit ka kesuuney-an di, naa coole. »

<sup>22</sup> Min ta diiriita, Iisa kolsitu ho ɳa taliita. Na diyiit aman : « Gem kol romoy, um bike, imaanke coolinke. » Ta bite-aŋ di, daatko-at cooltu.

<sup>23</sup> Wiktin taat Iisa ottu do ger ka tatkaw-ak, ɳa gastu gee dakina ij palindina alaata.

---

† 9:16 'giteene' : Werin daarin ɳu kolaat a 'lawne'.

<sup>24</sup> Kar Iisa diyiico aman : « Yalla amiloŋ min anne, mic sa weya di, ta bal mate. » Kar gee-ak gay ajimiyaag Iisa.

<sup>25</sup> Min ɳu amiltu kara, Iisa unjitu zugar, ɳa obiig pisinti ka mic-ata ho ta uctu.

<sup>26</sup> Hiyya, kabarre-at totirtu do adti ka darrer okintiti.

### *Coole ka noolin seera*

<sup>27</sup> Wiktin taat Iisa amiltu min do wer-aka, noolna seer aadiig in kolinqco aman : « \*Roŋ ka Dawuud, tal aminduwni ! »

<sup>28</sup> Min ɳa ottu geer, noolna-ak ɓaawtu do unji. Iisa gay indiigu aman : « Ku amniya kadar nu nec pilin odinko walla ? » Nuur gay telkiji aman : « Hii, gem kol \*Rabbiney, ni amniyaw. »

<sup>29</sup> Hiyya, Iisa diiriig odinco ho ɳa kaawtu aman : « Inj imaanko-anta, Buŋ yaako bere ar taat ku rakiyo. »

<sup>30</sup> Ek di odinco piltu ho Iisa karmiig aman : « Ha', yaman dakon kaawenno tak-tak do waanna. »

<sup>31</sup> Kar ɳuur gay, min ɳu amiltu di, ɳu teestu ko kaawe do bi ka Iisa do darre-at okintiti.

### *Coole ka gem kaak aarið sokumig biy*

<sup>32</sup> Wiktin taat noolna-ak amiliyo, ɳu iyiji pey gem kaak aarið sokumig biy.

<sup>33</sup> Iisa atkiig aarið-aka ho min ɳaar-ak di, gem-ak biy piltu. Hiyya, gee okinco ajbiytu tak-tak ho ɳu kaawtu aman : « Maan ar ɳaar-an, gi bal taliŋ yiriy rakki do kid ka Israyeel ! »

<sup>34</sup> Kar Pariziyenna gay kaawtu aman : « Gem-an atkaag aariðna in gudurre ta tatkaw ka aariðnar ! »

*Tale ka amindaw ta geemir*

<sup>35</sup> Iisa birtu do geegirniidi ho do hellinniidi okinco. Na garkiyiigu do geray ku salaaner ku Yuudinnar, na gaariy Kabarre ta Gala ta \*Meennaw ta Bunji, na cooliy ay raduwa ho ay gem kaak ziy galjido.

<sup>36</sup> Iisa tal amindaw ta gee kuuk dakin-aku asaan zinkico oolgu ho nu rawte, nu jaawa ar tamgi kuuk ginno gay gooyinco.

<sup>37</sup> Min pa-ak, na kaawiico do maajirnay aman : « Riy ta sedindi goy dakina, kar gay riyor gay sooda.

<sup>38</sup> Indon meenji gay morgor a naame gay riyor do sedinji. »

## 10

*Paliinna kuuk orok in seera*

(*Maark 3.13-19, Luk 6.12-16*)

<sup>1</sup> Min pa-ak, Iisa koliig maajirnay kuuk orok in seera. Na beriico izinne taat nuu atke aaridna in gudurre taat nuu coole ay raduwa ho ay gem kaak ziy galjido.

<sup>2</sup> Añ ko siñco ku paliinna kuuk orok in seera : Simon ja kaak Iisa koliig oki Piyer in sinji Andre, Zaak ronj ka Zebede in sinji Yaaya,

<sup>3</sup> Pilip in Bartelemi, Tooma in Matiye kaak ica miiri, Taade in Zaak ronji ka Alpe,

<sup>4</sup> Simon kaak mala do darrey, ho Zuudas Iskariyoot kaak asaaji isine do Iisa.

*Naame ka paliinna kuuk orok in seera*

(*Maark 6.7-13, Luk 9.1-6*)

<sup>5</sup> Wiktin taat Iisa naamiig paliinnay kuuk orok in seer do riyor-ak, na taayiigu aman : «

Dakoŋ ɓaanno do gee kuuk Yuudinnado ho dakon  
unjenno yoo do geeger rakki ka kid ka Samari.

<sup>6</sup> Kar gay, ɓaanço do tamgi kuuk rawte min gee  
ku Israyeel.

<sup>7</sup> Ya ku deeta do botildi, gaaron Kabarre ta Gala  
aman : " \*Meennaw ta Buŋdi askoŋ ko moota ! "

<sup>8</sup> Coolon gee kuuk radaw, nooyon gee kuuk  
mate, calon burdumna ho atkoŋ aariðna. Buŋ  
berko maalan di, beroŋ oki maalan di.

<sup>9</sup> Ya ku ɓaaawaw, dakon icenno gurus, wala  
daabne, wala tammin ku poddiner.

<sup>10</sup> Dakon icenno mokolle, wala batik seer, wala  
ŋugir ku pey, wala doŋkilo. Ya taɓ gay, gay riyor  
nec gase teenji.

<sup>11</sup> « Do ay geeger wala do ay hellin taat ku  
paaytu, bariyon ja gem kaak nec yaako obinjko  
samaane ho goyon do wer-ak di nam kuu deete.

<sup>12</sup> Ya ku unja do gerdi, kaawoŋco aman : " Aapiy  
ta goy in j kujko. "

<sup>13</sup> Ya gee ku gerdi kat obinjko samaane, aapiy  
yaaco goye. Kar ya ŋu pooc obinjkoŋ gay, aapiy-at  
yaaco yeepe do maaniiko.

<sup>14</sup> Kar wer kaak gee pooc obinjko ho ŋu pooc  
cokiye kaawinko, kokoŋ burintal kuuk do asiŋko\*  
ho amiloŋ min do ger-aka wala min do geeger-aka.

<sup>15</sup> Ka seener nu kaawaako, yiriy taat Buŋ yaa  
dukume seriin do geemir, gee ku geeger ŋaar-ak  
yaaco gine rad pak geeger ka Sodom in j ka Go-

\* **10:14** 'kokon burintal kuuk do asiŋko' : Pa-ak gaara kadar ya gee  
ku geeger-an jag min botol ta samaane sa, do gaayiyco.

moor<sup>†</sup>. »

*Taa&bin taat yaa ase  
(Maark 13.9-13, Luk 21.12-17)*

**16** Isa kaawtu pey awalle aman : « Cokiyon, nu ḥaamaako ar roj ku tamgir do dātik ta pulkinar. Goyon neenduway ar aalna ho dalullay ar ammaamna.

**17** Gooyoŋ ziŋkiko min do gee ku duniiner, asaan do menaw ku asaw, ḥuuko sakkiyiŋko ho ḥuuko koociŋko iŋ kordiŋgo do geriyoŋku salaaner.

**18** Do bi kanto, ḥuuko iyin̄ko do uŋco ka guberneernar ho do sultinniidi. Paa kat, kuuco kaawin seenko loco ho do gee kuuk Yuudinnado oki.

**19** Ya ḥu obin̄ko ho ḥu sakkiyiŋko, dakon moyennno do kaaw taat kuu kaawe, wala maman kuu ose biŋkiko. Kaawin ḥuurr-ak, Buŋ yaako gaariŋco do wiktin-at di.

**20** Kaawin kuuk kuu kaawe-ak, ḥuurr asdo min loko, ḥu asa min Ruwwin ta Takko Buŋ.

**21** Gee asa bere siŋta ku maaniico, ḥuu deen̄co ho aginay sa yaa gine pa do kooginco. Koogin asa gine adin ku aginiyco ho ḥu asa bariye muutco.

**22** Do bi kanto, gee dakina asaako poociŋko. Kar gem kaak obit imaanje bombo nam do muutuy gay yaa gase jile.

**23** Ya ḥu taabiyaka do geeger rakki, gadon do ka pey. Nu kaawaako ka seener, ku necaagdo geegirnay ku Israyeel okin̄co di, nun \*Roj gemor yaa ase.

---

<sup>†</sup> **10:15** 'geeger ka Sodom iŋ ka Gomoor' : Gee ku geegirnay-ak goy do wiktin ta Ibraayim. Buŋ idiig geegirniico asaan goyiŋco jookum aale (Zeneez 19.24-28).

**24** « Ku iban kadar \*maajirin̄ce, ḥaar pakgigdo tatkuwiy kaak 6ildiga ho gay riyyoñ oki pakgigdo gemoy.

**25** Nec di maajirin̄ce yaa gine ar gem kaak 6ildiga ho gay riyyoñ oki yaa gine ar gemoy. Ya gee niña biñkico in mee gerdi a ḥa Belzebuul‡, do geenji ku geer gay, ḥuu nige biñkico paka !

*Gine ka kolaw do Buñdi*

*(Luk 12.2-7)*

**26** « Dakoñ ginенно kolaw do geemir asaan gamin okiñco kuuk cigile, ḥuu imiliñco kara, ho kuuk ḥu rakaado a gee yaa ibiniñco sa, ḥuuco gaarin̄co ḥuu ibiniñco.

**27** Kaawin kuuk nu kaawiiko in aando, kaa-wonju in yiriyo. Kar kuuk ku dortu in semsume, peyoñ do wer kaak jadañ ho gaaronju.

**28** Dakoñ ginенно kolaw do ḥuur kuuk ida zi ka gemor ho gedarro idin kelmoy. Illa ginoñ kolaw do Buñ kaak nec ide zi ka gemor in kelmoy do aki.

**29** Gee gidaydo ga diid seer in tamma rakki di ? Yampa ya rakki minninco gal keßer oki, Takko Buñ iban.

**30** Kar kuñ gay, duruwko okintiti, Buñ osta.

**31** ḩaar-ak, dakoñ ginенно kolaw. Do unji ka Buñdi, kuñko kat kaalin pakgig diid okiñco !

**32** « Ay gem kaak kaawa do uñco ka geemir a ḥa maajirin̄cer, nun oki yaa kaawe do uñji ka Tanni ka kuwa a ḥa kanto.

**33** Kar ay gem kaak poocaan do uñco ka geemir gay, nun sa yaa poocin̄ji do unji ka Tanni ka kuwa.  
»

---

‡ **10:25** 'Belzebuul' : ḩaar tatkaw ka aaridnar kaak ḥu koliy pey 'Seetanne'.

*Rawte ka goyindi ij gase ka jilindi  
(Luk 12.51-53, 14.26-27)*

<sup>34</sup> « Dakon pakirenno kadar nu as iye aapiye do adiy ka kidar. Nu bal ase iye aapiye, illa taasiñka.

<sup>35</sup> Ka seener gay, nu as eerin gemo ij ronji, mica ij yaaco, geema ij kogti.

<sup>36</sup> Paa ko, do adiy ka gerco, ηuu goye adine. §

<sup>37</sup> « Gem kaak elgig tacco wal yaaco pak nunu, turro kanto. Ho gem kaak elgig ronji wal romoy pak nunu, turro oki kanto.

<sup>38</sup> Gem kaak icgigdo etoy ka taabiner a ηaan aadindu, ηaar-ak oki turro kanto.

<sup>39</sup> Gem kaak raka jile goyinji, ηaa rawtinji. Kar waan kaak rawtaag goyinji do bi kanto gay, ηaa gase goye kaak taab.

*Hagin ta ηuur kuuk gaayaag gee ku Buñdi  
(Maark 9.41)*

<sup>40</sup> « Νaar kaak obinþo samaane, ar ηa obin nun meeendu. Ho ηaar kaak obin nunu, ar ηa obig ηaar kaak ηaamintu.

<sup>41</sup> Gem kaak oba nabiince do geriy do saan taat ηa nabiince, Buñ yaaji bere haginey ar taat ηa beriy do nabiincer. Ho ηaar kaak oba gem kaak goy goye ij botiliy do unji ka Buñdi, do saan ta goyinji-ak, Buñ yaaji bere haginey ar taat ηa beriy do gem-aka.

<sup>42</sup> Gem kaak gaaya rakki min maajirnar do saan taat ηa maajiriñcer, Buñ yaaji berin haginey. Ka seener nu kaawaako, yoo ηa bera amay sood ku maala pondik-añ di do maajirnar kuuk siñco allo misa, ηaa gasin haginey. »

**11**

*Inde ka Yaaya-Batist*

*(Luk 7.18-35)*

<sup>1</sup> Min Iisa taayig ko maajirnay kuuk orok inj seera, na birtu 6ilde gee ho gaare Kabarre ta Gala do geegirnay kuuk do kid-aka.

<sup>2</sup> Do wiktin taar-at, Yaaya-Batist goy daŋaayne. Do wer-ak, na dor gee kaawa do bi ka gamin kuuk Masi giniyo. Paa ko, na naamtu daarin min maajirnay a nu 6aa indin Iisa aman :

<sup>3</sup> « Kinj ko Masi kaak yaa ase wala ni ere ka pey ? »

<sup>4</sup> Iisa gay telkiico aman : « Baŋ kaawonji do Yaaya do taat ku dortu ho ku taltu :

<sup>5</sup> noolin talaw, mersin jaawa tal-tal, burdumin calaw, dunguyuuyin doraw, gee ku mate nooyaw ho kuuk pokirna gasit Kabarre ta Gala.

<sup>6</sup> Galal do naar kaak talintu ho rasgitdo imaanji do bi kanto. »

<sup>7</sup> Min maajirna ku Yaaya yeeptu, Iisa teestu kaawe do bi ka Yaaya do gee dakina kuuk goy ede-ak aman : « Ku baaw tale maa do kalaaner ? Coor taat us awkaata walla ? Ha'a !

<sup>8</sup> Yampa, ku baaw tale maa ? Gem kaak is kesuun taat samaane walla ? Ha'a ! Nuur kuuk is kesuun taat samaan-at, nuur goy do geray ku sultinniidi.

<sup>9</sup> Yampa, ku baaw tale waa ? Nabiinçe ga ? Hii, ka seener, nu kaawaako, kunj tal gem kaak pakgig nabiinçe.

<sup>10</sup> Yaaya-Batist, naar ko kaak Buŋ kaawtu do Kitamner a naa naame awalle min Iisa Masi. Kitamne kaaw aman :

“ Nun naa naame gay tabiriikar uŋci

a ኃaan siyin botiliñ. ”\*

**11** Nu kaawaako, min gee kuuk እu weeyig ween di-añ, ginno kaak tatik pakgig Yaaya-Batist. Kar sando, ኃaar kaak kapak do \*Meennaw ta Buñdi-ak gay, ኃaar tatik pakgig Yaaya.

**12** Min wiktin taat Yaaya-Batist gaariy kaaw ta Buñdi yoo diñka, gee raka a Meennaw ta Buñdi yaa ase in guwaane ho እuur kuuk gin gudurre gay raka gaaminti.

**13** \*Gaanuun kaak Muusa siirtu kaaw do bi ka Meennaw ta Buñdi-ata. Nabiinna okinco oki kaawe nam do wiktin ta Yaaya.

**14** Ya ku gin niyine, ooyon kaaw-anta : Yaaya, ኃaar ko \*Eli kaak zer yaa ase†.

**15** Ya ku gin deñgina, laan deñginko samaane, kuu cokiyie ! »

**16** Iisa kaawtu pey aman : « Gee ku diñka-añ, እuur ar maa geenda ? Gee እuur-ak ar koogin kuuk goy ba beger ho kuuk koola do koolinco aman :

**17** “ Ni paanko perinna a kuu waare, kar ku bal waare. Ni riyko riyin ku muuti, kar ku bal ale. ”

**18** Di taloñ, wiktin taat Yaaya astu, ኃa taado ho ኃa saado do bi ka abaadiner. Inj taar-an oki, እu diya aman : “ Aariñ obga. ”

**19** Kar wiktin taat nun \*Røñ gemor astu, nu tiyaw ho nu siyaw ho እu kaawa aman : “ Taloñ ja, maan gemir kaak adiy begirji-añka ! ኃa taa ho ኃa saa ! ኃa royco ka gay obe miirir inj gee kuuk gina jookumo. ” Gee kuuk ooya ilim ta Buñdi gay, እu ibiniit tak kadar taar selleñ. »

---

\* **11:10** Wer ka gase kaawor do Malasi 3.1. † **11:14** Kaaw ta Buñdi kaawa a Buñ yaa ኃaameñ ja gem ar nabi Eli, kar kat, Masi yaa ase (Malasi 3.23).

*Gee ku geegirnay kuuk pooc aamine  
(Luk 10.13-15)*

<sup>20</sup> Min ḥaar-ak, Iisa teestu leese do gee ku geegirnay kuuk ḥa gamin dakina kuuk ajbay, asaan ḥu bal ibiniñ niginco. Na diyico aman :

<sup>21</sup> « Do gaayiyko, kuj gee ku geeger ka Koraziin ! Do gaayiyko, kuj gee ku geeger ka Betsayda ! Na lokon ko Buñ gintu gamin kuuk ajbay. Ya ḥa ginig gamin-an do geeger ka Tiir iñ ka Sidon, ta-an ḥu ibinig niginco min awalle, iñ dñuune ka zamimdi ho iñ kokire ka buti do kayco.

<sup>22</sup> Do saan taar-an ko, nu kaawiiko, do yiriy ta Buñ yaa dñukume seriin do geemir, geegirnay ku Tiir iñ Sidon tañco ginaado rad aale ar tañko.

<sup>23</sup> Kuñ gee kū geeger ka Kapernayuum, ya do tañko a Buñ yaako coonïko kuwa ka samaaner walla ? Ha'a, illa ḥaako orïnko ba oole. Ya Buñ ginig gamin kuuk ajbay-an do geeger ka Sodom‡, geeger-ak yaa goye yoo diñka.

<sup>24</sup> Do bi ḥaar-ak ko, nu kaawaako, yiriy taat Buñ yaa dñukume seriine, taabinko yaa gine rad aale pakgit ta gee ku Sodom. »

*Gase ka jamiin ta tañ  
(Luk 10.21-22)*

<sup>25</sup> Do wiktin taar-at, Iisa ictu kaawo aman : « Baaba, kiñ di \*Rabbin ka samaaner ho ka kidar, nu ozilaaciñ do bi kaak ki cigilig maanna-ak do gee kuuk iban kaawna ho do gee kuuk gin ilim, kar ki bayincog do ḥuur kuuk gina ziñkico ḥaada.

<sup>26</sup> Ka seener, kiñ kat raka a taa kuuniye ansi. »

---

‡ **11:23** ‘geeger ka Sodom’ : Gee ku geeger-ak goy do wiktin ta Ibrastructure. Buñ idiig geegirco asaan goyinco jookum aale (Zeneez 19.24-28).

**27** Iisa kaawtu pey do geemir aman : « Tanni berduug gamin okinço do pisindu. Waan ibingigdo Roŋ kat waa, illa Tati. Waan ibingigdo Tati, illa Roŋo ho ɳuur kuuk Roŋ-ak raka a ɳuu ibiniŋji.

**28** « Asondu okinjko kuŋ kuuk rawe min gorko ta ooma ho naako jammiyinjko.

**29** Icon gor taat nu beriiko ho 6ilde kaak nu 6ildinjko asaan nun dalulle ho gelbiner oola. Paa kat, kuu gase jamiine taat tař.

**30** Ka seener, 6ilde kaak nu 6ildinjko, ɳaar raddo ho gor taat naako bere, taar oomno. »

## 12

### *Iisa in yiriy ta sabitdi*

(Maark 2.23-28, Luk 5.33-39)

**1** Yiriy rakki ta \*sabitdi, Iisa dñukuma datik morginar. Maajirnay gay mey diyaagu ho ɳu teestu yiime ganduulinna, ɳu eeymiyo.

**2** Min \*Pariziyenna taliigu, ɳu diyiji do Iisa aman : « Talig ja maajirnaŋ gina maan kaak \*gaanuunte todiite in eele ka geeror ! »

**3** Iisa gay telkiico aman : « Ku bal garkiyin ga maan kaak Dawuud in eenji gintu yiriy rakki taat mey diyigu ?

**4** Nja unjitu do \*ger ka Buŋdi in eenji ho ɳu teetu mappa kaak ɳu bertu \*satkin do Buŋdi. Zer tee ɳaar-ak, ɳu bal gine botol taat ɳu teenji, gaanuunte ber botol illa do gay satkiner di.

**5** Do gaanuun-ak, ku iban tam kadar ya gay satkiner gina riyco do ger ka Buŋdi in yiriy ta sabitdi oki, ɳu nigaado maanna.

**6** Kar nun gay kaawaako, maan goy anne kaak tatic pak ger ka Buñdi !

**7** Buñ kaaw do Kitamney aman : " Nu rakaado satkine, nu raka illa kuu gine sellinqkaw do geemir. " \* Ya ku iban baat ta kaaw-anta, ku diyaado kaaw do eeñko maalan di.

**8** Asaan nun \*Ronj gemor di mee sabitdi. »

*Gem kaak pisinji mate  
(Maark 3.1-6, Luk 6.6-11)*

**9** Min ede-ak, Iisa uctu ho ña daktu unja do ger ka salaanter ka Yuudinnar.

**10** Do wer-ak, gin gem rakki pisinji mate. Pariziyenna kuuk goy ede-ak rakaaji diye kaaw do Iisa. Do bi ñaar-ak ko, ñu indiig aman : « \*Gaanuunte ber botol ta coole gemor in yiriy ta sabitdi walla kawwi ? »

**11** Iisa gay telkiico aman : « Waa minninko, in yiriy ta sabitdi, ya ña gin tamga rakki di ho ña gal do beendi, ña baayido imilinji ?

**12** Hadi, gem gay, ñaar pakgig tamig serek wal maman ? Paa ko, gaanuun bertu botol gii gine sellinqkaw do gemor in yiriy ta sabitdi. »

**13** Hiyya, Iisa kaawiji do gem kaak pisinji mat-ak aman : « Paañig pisinjinj. » Ek di ña paañiiga ho pisinji cooltu ar giji.

**14** Min ñaar-ak, Pariziyenna amiltu ho ñu ñumtu dee kaawco maman ñuu deen Iisa.

**15** Iisa ibinit pikirrico, paa ko, ña deettu min do wer-aka.

*Iisa, gay riyor kaak Buñ doñtu*

\* **12:7** Wer ka gase kaawor do Ooze 6.6.

Wiktin taat Iisa deetiy-ak, gee dakina aadaaga ho ɳa cooliig kuuk radaw okinco.

**16** Kar ɳa karmiig tak a ɳuu gaarinjido.

**17** Ampaa ko, kaaw taat Bunj kaawtu awalle in biy ka nabi Ezaayi as do werti aman :

**18** « Anj ko gay riyor kaak nu dostu.

Nu elgiga ho galilil okintit goy in ɳaara.

Naaji bere Ruwwiner.

Naar yaa gaare botol taat samaane do darrinay okinco.

**19** Na gidaado in gemo. Na koolaado.

Gee doraado gaayay do botilay ku helliner.

**20** Na yiimaatdo coor taat koonj ko.

Na diyaatdo lampa taat gaay ko mate.<sup>†</sup>

Na gine paa nam ɳaa tale nosirraw ta sellinkaw ta Bunji.

**21** Ho gee kuuk min darrinay okinco yaa diye gelbinco in ɳaara. »<sup>‡</sup>

### *Iisa inj tatkaw ka aaridnar*

(Maark 3.22-30, Luk 11.14-23)

**22** Yiri y rakki, gee iyiji gem kaak aarid sokumig biy ho ɳa noolo oki. Iisa cooliiga. Gem-ak teestu kaawe ho odinay sa piltu.

**23** Gee okinco kuuk ɳum-ak ajbiytu tak-tak ho ɳu kaawtu aman : « Naar-anj ginaado roŋ ka sultan Dawuud walla ? »

**24** Kar min Pariziyenna doriit kaaw-at gay, ɳu diytu aman : « Gem-anj atkaag aaridna illa in gudurre ta Belzebuul, tatkaw ka aaridnar ! »

<sup>†</sup> **12:20** 'coor taat koonj ko' in 'lampa ta gaay ko mate' : danjil taar-an kaawa a ɳaa kuuniye dalulle in gee kuuk imaanco misa sooda.

<sup>‡</sup> **12:21** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 42.1-4.

**25** Iisa gay ibingit pikirrico ho ḥa diyiico aman : « Ay meennaw taat geenti taasiṇa benannico, taar asa gale. Ho ay geeger kaak geenji kaawco ɓagdo, ḥhaar asa totire. Ho ay gee kuuk adiy ka gerco rakki, ya kaawco ɓagdo, ḥu asa eere.

**26** Ya \*Seetanne kat atka giji seetanne, ḥa taasiṇa ziyy ka meenji di. Pa-ak gay, maman meennuwiy yaa taaye ?

**27** Nu indaako pey, ya in gudurre ta Belzebuul kat nu atkiy aariḍna, kar maajirinkoŋ gay, ḥu atkiy aariḍna-ak in gudurre ta waa ? Maajirin ku maaniikoŋ di yaako ɗukume seriine.

**28** Kar ya nu atka aariḍna in Ruwwin ta Buñdi, ḥhaar-ak gaara kadar \*Meennaw ta Buñdi askoŋ ko loko.

**29** « Ku iban di, waan gediraado unje do ger ka gem kaak bombo, ḥaa soke gamnay, illa ya ḥa duunig ja. Kar ya ḥa duunig gay, ḥaa gedire sokin gamnay bal kaawo.

**30** Waan kaak in nunno-ak, ḥhaar adiner. Waan kaak ḥumno gee in nunu, ḥhaar-ak totiraagu totire.

**31** Do bi ḥhaar-an, nu kaawaako a Buñ yaa saamiye ay zunuubinna ku geemir yoo ḥuur kuuk biŋkico amila gallo in ḥaara oki. Kar gem kaak niga biy in Ruwwin ta Buñdi gay, Buñ saamiyaajido.

**32** Ya gem kaak nig biy in nun \*Roŋ gemor, Buñ yaaji saamiye. Kar gem kaak waraat Ruwwin ta Buñdi gay, ḥa saamiyaajido do duniin-anta yoo taat asa neginda. »

**33** « Cokiyon, ya et kaak samaane, ronji sa yaa gine samaane. Kar ya et kaak samaanno gay, ronji sa yaa gine samaanno. Asaan gi ibiniig et-ak min do ronji.

**34** Taloŋ kate, kuŋ gee kuuk ar aalin-aŋku ! Kuŋ aditko pondiko, kar maman kaaw taat yaa amile min biŋkiko yaa gine samaane ? Ka seener, kaaw taat goy do adir-at, taar ko amila kara.

**35** Gem kaak sellen, amila minniney kaawin kuuk goy do adiy kaak portiko. Kar gem kaak jookum gay, amila minniney kaawin kuuk goy do adiy kaak pondiko.

**36** Nu kaawaako, do yiriy ta Buŋ yaa dukume seriine, gee yaa ose biŋkico do ay kaaw taat ɳu kaawtu bal baati.

**37** Asaan inj kaawnaŋ-ak ko, Buŋ yaan dukume seriine ho ɳaa ibine kadar biŋ gala wala gallo. »

### *Inde ka gamin kuuk ajbay*

(Maark 8.11-12, Luk 11.29-32)

**38** Min ɳaar-ak, Pariziyenna daariŋ inj agindaw ku gaanuundi kaawiji do Iisa aman : « Gem kol \*Rabbine, ni raka kii gine do uŋni maan kaak ajbay kaak gaara kadar Buŋ kat tabiriŋciŋ. »

**39** Iisa gay telkiico aman : « Gee ku diŋka-aŋ ɳuur jookumo ho ɳu newsiji kop do Buŋdi. Nu raka a naaco gaare maan kaak ajbay. Kar gay, illa ɳuu tale maan ka ajbay kaak nabi Yuunus<sup>§</sup> gaartu-ak di.

---

§ **12:39 'Yuunus'** : Yuunus, ɳaar nabiiŋce kaak Buŋ naamtu do gee ku Niniib a ɳuu jipte goyiŋco. Wer ka gase kaawor do maktumne ta Yuunus.

**40** Yuunus gay, awalle, gumba sidga, yiryo aando  
ŋa goy do atti nam mena subba. Ampaa ko, nun  
Roŋ gemor oki yaa gine mena subba do maginer.

**41** Min gee ku Niniib cokiyit kaaw ta nabi  
Yuunus-ak, ŋu ibinig niginco. Sando, anne-aŋ gay,  
gin gem kaak pakgig Yuunus ! Do saan taar-at ko,  
yiriy taat Buŋ yaa dükume seriine, gee ku Niniib-  
ak yaa uce do unco ka gee ku din̄ka ho ŋuuco diye  
kaawo.

**42** Sultinca taat asa min watiine\* oki yaaco diye  
kaawo, asaan ta as min kidin kuuk serek aale a  
taa cokiyin sultan Selemaan kaak iban kaawna.  
Sando, anne-aŋ gay, gin gem kaak pakgig sultan  
Selemaan serek ! »

*Yeepe ka aariiddi*  
(Luk 11.24-26)

**43** Iisa kaawtu pey aman : « Ya aariid amil min  
do gemor, ŋa baayiy do kalaaner ho ŋa bariyyi wer  
kaak ŋaa goye. Kar ya ŋa bal gaseŋ gay,

**44** ŋa osiig adiy aman : " Nun naa yeepe do gerir  
kaak awalle nu amiltu minniney. " Ek di ŋa  
yeepiyo. Na gasiig ger-ak goy maala. Nu sooyiig  
sakaan ho siy samaane.

**45** Paa ko, aariid-ak baayiy bariye eenji peesira  
kuuk jookum pakgiga. Nu asiy sawa, ŋu unjiiy do  
ger-aka ho ŋu goyiyo. Hiyya, gem-ak, raduway  
gaayiy dakin pak ta awalle. Ansii ko, taaco kuu-  
niye do gee ku din̄ka kuuk jookum-aŋku. »

---

\* **12:42** 'sultinca taat asa min watiine' : Sultinca-at, ta min Seeba.  
Ta as taliŋ Selemaan wiktin ta ŋa goiy sultan ka Israyeel (1 Ruwa  
10.1-10).

*Atan Iisa in siñtay  
(Maark 3.31-35, Luk 8.19-21)*

**46** Wiktin taat Iisa kaawa misa do gee kuuk ñum dakin-ak, yaaco in siñtay gay pey kara. Nu bariya botol taat ñuuji kaawe.

**47** [Gem rakki asiiji kaaw do Iisa aman : « Gem kol tatto, yaako in siñtañ goy kara, ñu indaaciñ. »]<sup>†</sup>

**48** Iisa gay telkiji aman : « Yaani kat waa ho siñtar gay kuñ waa ? »

**49** Kar ña gaariig maajirnay ho ña kaawtu aman : « Talonj, aŋ ko yaani ho siñtar.

**50** Ka seener, ay gem kaak gina taat Tanni ka kuwa rakiyo, ñaar di siñdu, boor ho yaani. »

## 13

*Dañil ta gay luwor  
(Maark 4.1-9, Luk 8.4-8)*

**1** Yiriya taar-at di, Iisa amiltu min do ger-aka ho ña birtu bi ka barrer. Do wer-ak, ña goytu, ña garkiyiy gee.

**2** Gee dakina ñumiiji nam ña coktu ka markaba, kar ña goytu. Geen gay goy do gongumor.

**3** Na gaarco kaawin dakina in dele ka dañlal. Na kaawiico aman : « Cokiyon ! Gin gem rakki baa luwo do morgoy.

**4** Wiktin taat ña luwiy-ak,\* busumji daarin sollitu do botildi ho diid teeyiig okinço.

---

<sup>†</sup> **12:47** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daariñ ku Buñdi kuuk ñu siirtu min awalle in kaaw ta Grek.      \* **13:4** 'Wiktin taat ña luwiy-ak' : Luw taar-at, ñu dawiig dawe ar ginte liiyig buur.

**5** Busumji daarin sollitu do wer kaak gin karŋiyø ho kiday perew dí. Kodok di busam-ak amiltu asaan kidco sood di.

**6** Wiktin taat pat korsitu, ta aayiig kuuk amil-aku asaan ነu bal paaye caari.

**7** Daarin gay sollitu do wer kaak gin pompal kuuk gin jamay. ነu maadiy sawa nam pompal-ak gootiigu.

**8** Kar daarin gay sollitu do kid kaak samaane, ነu amiltu nam ነu neetu. Ganduulin daarin wee roj miya,<sup>†</sup> daarin orok bijigiy ho daarin gay orok subba ! »

**9** Iisa gaaytu pey aman : « Ya ku gin deŋgina, laan deŋginko samaane, kuu cokiye ! »

*Inde ka baat ta daŋla*

(*Maark 4.10-12, Luk 8.9-10*)

**10** Min ነaar-ak, maajirnay ɓaawiji moota do Iisa ho ነu indiig aman : « Maa di, ki deliico daŋla ? »

**11** ነaar gay telkiico aman : « Buŋ gaarkoŋ loko gamin kuuk cigile kuuk kaawa do bi ka Meen-nuwiy. Yampa, do gee ku pey gay, ነa todcogu.

**12** Gem kaak gine, Buŋ yaaji gaaye dakina min kuwa. Kar ነaar kaak bal gineŋ gay, ka sood kaak ነa gintu oki, Buŋ yaaji imilinji.

**13** Do bi ነaar-ak ko, nu deliico daŋla, asaan ya ነu tala sa, ar ነu tallo ho ya ነu cokiya sa, ar ነu cokaydo ho kayco icdo maanna.

**14** Ampaa ko, taat nabi Ezaayi kaawtu awalle astu do werti aman :

“ Kuu cokiye paa, kar ku ibinaado baati.

---

<sup>†</sup> **13:8** ‘roj miya’ : Do darre ta Israyeel, ya ganduulic rakki ka geme wee roj orok subba, ነa samaan ko. Ya ronji miya, ነaar-ak, ነa samaan paka.

Kuu tale paa, kar ku talaado maanna.

**15** Asaan kayco ku geemir-aŋ bombo,  
dəŋginco amil lawa,  
odinco, ɳu timingu,  
pa ɳuu tale iŋ odinco,  
pa ɳuu dore iŋ dəŋginco,  
pa ɳuu diye do gelbinco.

Nu pooc jipte goyiñco iŋ nunu,  
paa kat nu baltu gedire cooliñco. ”‡

**16** Kuŋ gay, galal loko asaan odinko talaw ho  
dəŋginko doraw !

**17** Taat nu kaawiiko-an, ka seener, nabiinna dak-  
ina iŋ gee kuuk awalle kuuk goyiñco selleŋ do unji  
ka Bunđi rak tale maan kaak ku taliyo, kar ɳu bal  
talinji. Nu raka dorin̄ maan kaak ku doriyo, kar ɳu  
bal dorinji. »

### *Baat ta danjil ta gem ka luwaw*

(Maark 4.13-20, Luk 8.11-15)

**18** « Cokiyon̄, naako gaare baat ta danjil ta gem ka  
luwaw.

**19** Gee kuuk dorit kaaw taat ɳu gaariico do bi ka  
\*Meennaw ta Bunđi ho ɳu ibanno baati, ɳuur-ak  
ar botol taat busam solliititi. \*Seetanne gay asiy  
imiliit kaaw-at min do aditco.

**20** Daarin̄ gay ar kid kaak gin karnjiyo kaak  
busam solliiji. Gee ɳuur-ak cokiyaat kaaw ta Bunđi  
ho kodok di ɳu ooyiit iŋ galal.

**21** Kar kaaw-at gay, ɳu rasgitdo taa paaye caari,  
ɳu obiit do menuwir di. Ya taabin ase wal gee  
waraagu do bi ka imaanco, ek di ɳu rasiita.

---

‡ 13:15 Wer ka gase kaawor do Ezaayi 6.9-10.

<sup>22</sup> Kar daarin̄ gay ar kid kaak gin pompal kuuk busam sollico. Njuur-ak dorit kaaw ta Bun̄di, kar ɳu pakira dakina do gamin ku duniiner ho malle oki daaɳiigu. Ampaa ko, kaaw-at wadirgiydo, ta uciy maala.

<sup>23</sup> Gee daarin̄ gay ar kid kaak samaane. Njuur-ak cokiyiit kaaw ta Bun̄di ho gas baati samaane nam kaaw-at wadirtu. Gee ɳjuur-ak ar ganduulin kuuk wiyaw. Daarin̄ wee roŋ miya, daarin̄ orok bijigiy ho daarin̄ gay orok subba. »

### *Dan̄il ta busam kuuk samaanno*

<sup>24</sup> Min ɳhaar-ak, Iisa delico dan̄il ta pey aman : « Cokiyon̄, naako gaare Meennaw ta Bun̄di taar ar maa. Taar ar gem kaak luw busam kuuk samaane do morgoy.

<sup>25</sup> In̄ aando, wiktin taat gee weyaw, adiney astu, ɳa luwtu busam kuuk samaanno do morgo-aka, kar ɳa deettu.

<sup>26</sup> Wiktin taat busam kuuk samaane maadtu ho ɳu imiltu ganduulinna, kuuk samaanno-ak oki imiltu kunc̄o.

<sup>27</sup> Hiyya, gay riyoy dakiiji kaaw do mee morgor aman : “ Gem kol Tacco, ki luw busam kuuk samaane do morgon̄, kar kuuk samaanno-aŋ gay min momo ? ”

<sup>28</sup> Naar gay telkiico aman : “ ɻa adin kat iyduugu. ” Gay riyoy indiig pey aman : “ Ki raka nii rotin̄co walla ? ”

<sup>29</sup> Naar gay telkiico aman : “ Ha'a, rason̄gu. Ya ku rotaagu, \*geme oki yaa rote. ”

<sup>30</sup> Rason̄ ɳuu maade sawa di nam wiktin ta sedindi yaa nece. Do wiktin taar-at kat, naaco kaawe do gay sedindi a ɳuu dobe ja ɳjuur kuuk

samaanno, ɳuu duuniñco kaa kaa ho ɳuuco diye ako. Kar kat, ɳuu sokiñ \*geme ɳuu leen do urder. »

*Dañil ta busum kaak ɳu koliy mutaard  
(Maark 4.30-32, Luk 13.18-19)*

<sup>31</sup> Iisa deliico pey dañil rakki aman : « Meennaw ta Bunđi taar ar busum ka mutaard kaak gem luwtu do morgoy.

<sup>32</sup> Min ronj okinco, ɳaar di kapak tak-tak. Kar ya ɳa amile ho ɳa maade, ɳa deetiy tatik pak gamin okinco kuuk amila do jineendi nam ɳa giniy ar et kaak diid sa saayiy geriyco do leeginay. »

*Dañil ta gelel  
(Luk 13.20-21)*

<sup>33</sup> Iisa deliico dañil ta pey aman : « Meennaw ta Bunđi taar ar \*gele taat sood di daatik liiy do kurgal kuuk dakina, ta ediigu, ho ɳu uciy gusus. »

*Maa di Iisa kaawiy inj dele ka danjal  
(Maark 4.33-34)*

<sup>34</sup> Iisa kaawig kaawin-anj okinco inj dele ka danjal ho ɳa kaawiicog illa inj dele ka danjal di.

<sup>35</sup> Ansii ko, ta kuuniytu inj kaaw taat nabiinçe kaawtu awalle aman :

« Naa pile bir inj dele ka danjal.

Naa imile baaco ta gamin kuuk goy cigile min kilgiye ka duniiner. »§

*Baat ta dañil ta busam kuuk samaanno*

<sup>36</sup> Hiyya, Iisa rasiig gee ho ɳa birtu geero. Maa-jirnay dakiig gasa ho ɳu indiig aman : « Baan ja,

---

§ **13:35** Wer ka gase kaawor do Soom 78.2.

gaarni baat ta dañil ta busam kuuk samaanno do morgor-anjka ? »

<sup>37</sup> Iisa telkiico aman : « ḥaar kaak luw busam kuuk samaan-ak, ḥa nun \*Roñ gemor.

<sup>38</sup> Margo-ak, taar ko duniine. Busam kuuk samaane, ḥuur gee kuuk do Meennaw ta Bunđi. Kar busam kuuk samaanno-ak gay, ḥuur gee kuuk ic kaaw ta Seetanner.

<sup>39</sup> Adin kaak luw busam kuuk samaanno-ak, ḥaar ko Seetanne\*. Sede, ḥaar ko gaase ka duniiner ho gay sedindi gay, ḥuur \*dubal ku Bunđi.

<sup>40</sup> Uudin taat gay sedindi rotiy gañ kaak samaanno ho ḥuu oriig do aki, ampaa ko, dubal ku Bunđi asiy gine do gaase ka duniiner.

<sup>41</sup> Nun Roñ gemor yaa tabire dubildu, ḥuu atkin min do Meennuwir gee okiñco kuuk jookumo inj ḥuur kuuk isiniig eenço a ḥuu rasin imaanco.

<sup>42</sup> Kar ḥuu oriñco do ak ta matdo. Do wer-ak, gee yaa ale ho ḥuu eeyme saanje.

<sup>43</sup> Kar ḥuur kuuk goy selleñ do unji ka Bunđi gay, ḥuu irñe ar pato do Meennaw ta Tacco Buñ. Ya ku gin deñgina, laañ deñginko samaane, kuu cokiye ! »

### *Dañil ta malle ka cigile*

<sup>44</sup> « \*Meennaw ta Bunđi taar ar malle kaak cigil do morgor. Gem rakki gaasiiga ho ḥa cigiliig pey do wer-ak di. Gem-ak adiy giniji gal aale nam ḥa baayiy gidiyiñ gamnay okiñco ho ḥa asiy gidiyiñ morgo-aka. »

### *Dañil ta duur ta kaalne*

---

\* **13:39** 'Seetanne' : ḥa gin siñ ku pey a 'Diyaabul'.

<sup>45</sup> « Meennaw ta Bunđi taar ar pey taajirinçe kaak bariya duur kuuk samaan aale.

<sup>46</sup> Ya ḥaa gas taat kaalin aale, ḥaa gidiyin gamnay okinco ho ḥaa asiy gidiyin duur-ata. »

### *Danjil ta ribini*

<sup>47</sup> « Meennaw ta Bunđi taar ar pey ribin ta yaarko taat gee cabiy ay biyaw ku boosir do barer.

<sup>48</sup> Ya ta miine, gay cabindi saanjiit do bi ka amiydi. Kar ḥu goiyi kedfer, ḥu doňiig boos kuuk samaane samaane ḥu leeyiig do gombirkor ho kuuk samaanno gay, ḥu oriigu.

<sup>49</sup> Ansii ko, do gaase ka duniiner, dubal ku Bunđi asiy eerin̄ gee kuuk sellen̄ min kuuk jookumo.

<sup>50</sup> Nuur kuuk jookum-ak gay, ḥu orinco do ak ta matdo. Do wer-ak ko, gee dakina yaa ale ho ḥuu eeyme saanjo. »

### *Gamin kuuk marbinto inj kuuk taay ko*

<sup>51</sup> Iisa indiig maajirnay aman : « Has diŋ ku iban baaco ta kaawin-an̄ okinco walla ? » Nuur gay aman : « Hii, ni iban. »

<sup>52</sup> Naar gay yeepiico pey aman : « Di ya pa-ak, ay gem kaak iban \*gaanuun ka Bunđi ho ḥu garkiyig do bi ka \*Meennaw ta Bunđi, ḥaa ar mee gerdi kaak soka min malley gamin kuuk marbinto inj kuuk taay ko. »

### *Iisa do geeger ka Nazareet*

*(Maark 6.1-6, Luk 4.16-30)*

<sup>53</sup> Min Iisa gaastu inj dele ka danlay-at, ḥaa deettu min do wer-aka.

<sup>54</sup> Na birtu do geeger ka Nazareet do wer kaak ḥaa maadstu. Na teestu garkiye gee do gerco ka

salaaner. Gee kuuk cokiyaaga-ak, okinco ajbiytu tak-tak. Nu kaawtu benannico aman : « Ilimji-an, ja gasit min momo ? Gudurre taat ja giniy gamin kuuk ajbay-añ, ja gasit min momo ?

<sup>55</sup> Ni iban kadar ja roñ ka gay gerkide atiydi. Yaaco-at wal sinti Mariyam doo ? Sintay wal nu kun Zaak, Yuusup, Simon in Zuud doo ?

<sup>56</sup> Sintay kuuk daad sa goy in ginte. Kar gamnayañ gay, ja gasig min momo ? »

<sup>57</sup> Hiyya, pikirrico-at todiico nu baltu aamine do Iisa. Kar Iisa diyico aman : « Ay wero, nabiince, nu karmiyaag di. Illa do wer kaak nu weeyiiga ho do adiy ka gerco di, nu karmiyigigdo. »

<sup>58</sup> Do bi ka imaanco taat sood-at ko, Iisa baltu gine gamin dakina kuuk ajbay do wer-aka.

## 14

### *Muutuy ta Yaaya-Batist (Maark 6.14-29, Luk 9.7-9)*

<sup>1</sup> Do wiktin taar-at, sultan \*Herood\*, guberneer ka Galile, dortu gee kaawa bi ka Iisa.

<sup>2</sup> Kar ja kaawiico do gay riyoy aman : « Gem-aj jaar Yaaya-Batist ! Jaar nooy min do muuti. Paa ko, ja gintu gudurre taat ja giniy gamin kuuk ajbay. »

<sup>3-4</sup> Do wiktin taat Yaaya goiy misa in odinay, Herood gay obit Herodiyaad, daaciya ta sinji Pilip. Do bi jaar-ak ko, Yaaya kaawiji do Herood aman : « \*Gaanuun baljin bere botol taat kii obin Herodiyaad. » Min Herood dortu pa-ak, ja bertu

---

\* **14:1** 'sultan Herood' : Jaar ko nu koliy oki 'Herood Antipaas'.

izinne ɳu obiig Yaaya, ɳu ɖuuniig in jinzirre ho ɳu unjiig daŋaayne.

<sup>5</sup> Na raka deenji, kar gay ɳa gina kolaw do \*Yudinnar asaan gee okinco talaag ar ɳa nabiince.

<sup>6</sup> Ba aaro, yiriy rakki, ɳu iidiya alguw ta Herood. Do wer-ak, romti ta HerodiyAAD unjitu waare do unco ka geemir. Min Herood taliita-ak, ta ajbiyga

<sup>7</sup> nam ɳa togiltu a ɳaati bere ay maan kaak ta inditu di.

<sup>8</sup> Yaaco gay naamiit a taa indiq Herood aman : « Nu raka kiidu berinq kaay ka Yaaya-Batist annen di do gartar ! »

<sup>9</sup> Do wer-ak, sultan Herood adiy nigtu. Kar min ɳa togil do unco ka geemir gay, ɳa bertu izinne a ɳuuti berinq maan kaak ta inditu.

<sup>10</sup> Paa ko, ɳa ɳaamtu gemo do daŋaayner, ɳuu dukumiŋ kaay ka Yaaya-Batist.

<sup>11</sup> Min ɳu dukumga, ɳa iyiig do gartar ho ɳa beriitig do gemso-ata. Taar gay iciiga ho ta iyiitig do yaaco.

<sup>12</sup> Min ɳaar-ak, maajirnay ku Yaaya asiig ic momtey ho ɳu tiisiiga. Kar ɳu baawtu mininq Iisa do maan kaak kuuniye.

*Bere ka teendi do gee alip beey  
(Maark 6.30-44, Luk 9.1017, Yaaya 6.1-14)*

<sup>13</sup> Min kabarre-at galiji do Iisa, ɳa neptu markaba ho ɳa deettu serek min gee. Kar min gee kuuk dakin-ak dortu a ɳa amile, ɳu amiltu min do helliniico in asiŋco, ɳuu jarbiy do bi ka barrer ho ɳu aadiiga.

<sup>14</sup> Min Iisa paaytu min ka markaba, ḥa gasiig gee kuuk dakin-aku. Do wer-ak, ḥa taltu aminduwco ho ḥa teestu coolin ḥuur kuuk radaw.

<sup>15</sup> Wiktin taat pat gale, maajirnay sinjiji moota ho ḥu kaawiji aman : « Gem kol tacco, pat-an deete ho wer sa serek. Kaawco do gee-aŋku a ḥuu totire do hellinniidi, ḥu baayiy gidiye tee. »

<sup>16</sup> Iisa gay telkiico aman : « Ha'a, kuuniyaado ta ḥuu deete, kuŋ maaniikon di beroŋco tee ! »

<sup>17</sup> Kar ḥuur gay telkiji aman : « Ni gin mappa beeyi inj boos seer di ! »

<sup>18</sup> ḅaar gay kaawiico aman : « Iyonduuug anne. »

<sup>19</sup> Min pa-ak, ḥa diyiico do geemir a ḥuu goye ka gaŋ ka balan. Min ḥu goye, ḥa sokiig mappa kaak beeyi inj boos kuuk seer-aku, ḥa jaaltu kaay ka samaaner ho ḥa deltu barkin do Buŋdi. Kar ḥa pirsig mappa ho ḥa beriicog do maajirnar a ḥuu deedin do gee-aku.

<sup>20</sup> Okiŋco ḥu teetu, ḥu aaytu. Kar tee kaak dák-ak gay, ḥu ḥumiiga nam ḥa miin girdin orok inj seera.

<sup>21</sup> Miday kuuk goy ede-ak yaa nece ar alip beey pa, daadī inj koogin gay, ḥu bal osiŋco.

### *Jiwi kuuk ka amiysi (Maark 6.45-52, Yaaya 6.15-21)*

<sup>22</sup> Min ḅaar-ak, kodok di, Iisa diyiico do maajirnay a ḥuu nepe ka markabar ḥuuji ogire ar barrer. ḅaar gay dákta a ḥaa ḥaamiŋco ja gee-aku.

<sup>23</sup> Min ḥa ḥaamiigu, ḥa coktu ka dambar a ḥaa inde Buŋ. Wiktin taat pat gale oki, ḥa goy keeji di ka dambar.

**24** Markab gay ot ko datik barrer. Us teestu abire dakina ho amay kuuk uca gulbañ-gulbañ-ak sa tanjkilaaga. Us ḥaamiiga nam markabco sinjaado.

**25** Inj datik kawtira, Iisa jaawa ka amiydi, ḥa ica botol ta maajirnay.

**26** Wilktin taat maajirna-ak taliig Iisa jaawa ka amiydi-ak, kolaw unjiico. Nu kaawtu aman : « Hey yaman kelmo ! » ho inj koluwco, ḥu teestu koole.

**27** Kar kodok di Iisa diyico aman : « Obon aditko. ḥa nunun di, dakon ginenco kolaw ! »

**28** Piyer ictu kaawo ho ḥa kaawiji aman : « Gem kol \*Rabbine, ya ka seener ḥa kinke-ak, beror botol naa jaawe ka amiydi naañ gase. »

**29** Iisa telkiji aman : « Di ḥaar-ak, asu ! » Ek di Piyer paaytu min ka markabar, ḥa aaniyiig Iisa ho ḥa teestu jaawe ka amiydi.

**30** Min Piyer aawiig us abira rad-ak, kolaw unjiiji ho ḥa teestu nooriye do amiydi. ḥa kooltu rada aman : « Rabbine jorkinu ! »

**31** Kodok di, Iisa ḥaamiji pise, ḥa obiiga ho ḥa diyiji aman : « Imaanji goy misa sooda ! Maa di adin̄ gintu seera ? »

**32** Min pa-ak, seerco, ḥu coktu ka markabar ho us sa peytu min abirinji.

**33** Kar maajirna kuuk goy ka markabar dersitu do unji ka Iisa ho ḥu diytu aman : « Way, kinke-añ Roñ ka Bunđi ka seener ! »

*Coole ka geemir do kid ka Zenezareet  
(Maark 6.53-56)*

**34** Min Iisa inj maajirnay aaliig barre-ak, ḥu ottu do kid ka Zenezareet.

<sup>35</sup> Min gee taliigu, ɳu ibiniig Iisa ho ɳu totiriit kabarrey do kid' okinji. Ampaa ko, ɳu iyijig geenço okinco kuuk radaw.

<sup>36</sup> Nu marmiliji a ɳaa rasiñco ɳuu diire kin bit ka kesuuney-at di. Paa ko, okinco kuuk diirta-at cooltu.

## 15

### *Iisa injaadanna ku aginiydi (Maark 7.1-13)*

<sup>1</sup> Ba aaro, daariñ min \*Pariziyenna inj agindaw ku gaanuundi uctu min Zeruzaleem ho ɳu baawiji do Iisa. Nu indiig aman :

<sup>2</sup> « Maa di maajirnaq karmiyigdo aadanna ku aginiydi ? Ya ɳu raka tee, maa di ɳu acgiydo pisinco ar kaak aginiyte diyiite ? »

<sup>3</sup> Iisa gay telkiico aman : « Kar kuñ gay, maa di ku aadiy aadanna ku aginiyko ku maaniikon di ho ku karmiyigdo ka Bunđi-aka ?

<sup>4</sup> Buñ gay diy aman : " Ber horoomin do yaako inj takko. " Pey ɳa kaaw aman : " Waan kaak niga biy inj tacco wala inj yaaco, tanji-at illa muutu. "

<sup>5</sup> Kar kuñ gay garkiya gee a ɳuu kaawe do aginiyco aman : " Maan kaak zer naako bere ka gaayor, taar-at \*satkin taat waaliya Buñ. "

<sup>6</sup> Ho ku kaawa kadar ɳaar kaak kaawa ampa-ak, necig ko ɳa gediraado pey ɳaaco bere horoomine inj gaayoy-ata. Paa ko, ku poocuit kaaw ta Bunđi ho ku makiit inj ta aginiyko ku maaniiko.

<sup>7</sup> Taloñ gee kuuk kaawa inj biñkico di ho ta aditco gay keetiti-anđku ! Kaaw taat Buñ diytu do bi kanđko, taar ka seener. ɳa kaaw awalle inj bi ka nabi Ezaayi aman :

- 8** " Gee ኃይል የኝነት በራሱ ስርዓት ከዚያ ይችላል  
      ለዚያ መሰረት የኝነት እንደሆነ.
- 9** የአባዱን ተብሎ እና ገዢ እና የሚገኘውን የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ  
      በመለከት ይችላል. ”\* »

*Maan kaak nigaag gemo do unji ka Bunjdi  
(Maark 7.14-23)*

**10** የኝነት አካል, የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ  
      የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ : « የአባዱን የሚገኘውን የሚከተሉት ውስጥ  
      በመለከት ይችላል. »

**11** የኝነት አካል የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ  
      የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ : « የአባዱን የሚገኘውን የሚከተሉት ውስጥ  
      በመለከት ይችላል. »

**12** የኝነት አካል የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ  
      የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ : « የአባዱን የሚገኘውን የሚከተሉት ውስጥ  
      በመለከት ይችላል. »

**13** የኝነት አካል የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ  
      የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ : « የአባዱን የሚገኘውን የሚከተሉት ውስጥ  
      በመለከት ይችላል. »

**14** የኝነት አካል የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ  
      የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ : « የአባዱን የሚገኘውን የሚከተሉት ውስጥ  
      በመለከት ይችላል. »

**15** የኝነት አካል የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ  
      የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ : « የአባዱን የሚገኘውን የሚከተሉት ውስጥ  
      በመለከት ይችላል. »

**16** የኝነት አካል የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ  
      የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ : « የአባዱን የሚገኘውን የሚከተሉት ውስጥ  
      በመለከት ይችላል. »

**17** የኝነት አካል የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ  
      የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ : « የአባዱን የሚገኘውን የሚከተሉት ውስጥ  
      በመለከት ይችላል. »

**18** የኝነት አካል የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ  
      የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ : « የአባዱን የሚገኘውን የሚከተሉት ውስጥ  
      በመለከት ይችላል. »

---

\* **15:9** Wer እና የሚከተሉት ውስጥ እንደሆነ

**19** Asaan min do gelbinez-ak ko amiliy pikirre taat samaanno ta ḥaamiig do dee ka geemir, do kokine ka miday wal daad kara, do baaye kaak munjam, do kokinaw, diye ka kaawor kaak bal botol ho ḥa nigiy biy inj gee.

**20** Gamin ḥuur-aŋ ko kuuk niga gemo do unji ka Bunđi ! Kar gay, tee kaak bal ace ka pisindi ar ka aadinco, ḥhaar nigdo gemo do unji ka Bunđi. »

*Ase ka daatik taat Yuudiñcado  
(Maark 7.24-30)*

**21** Min Iisa gaasiit kaawoy, ḥa uctu min do weraka ho ḥa deettu do kid ka Tiir inj ka Sidon.

**22** Tala kar daatik rakki taat Yuudiñcado ɓaawiji do Iisa. Caarti min gee ku Kana kuuk do kid-aka. Ta astu marmile do Iisa aman : « Gem kol \*Rabbiney, \*Roŋ ka Dawuud, tal aminduwir ! Romor, aarid obta ho ḥa taabiyaat ko taabiye ! »

**23** Kar Iisa gay da pillo biy. Maajirnay ɓaawiji moota ho ḥu kaawiji aman : « Kaawti do daatko-an a taa deete, yampa ta aadiite inj koolinti kon diaŋ gay maman ! »

**24** ḥhaar gay telkitu aman : « Nun, ḥu ḥaamintu do gee kuuk ar tamgi kuuk rawte do kid ka Israyeel. »

**25** Kar daatko-at astu dersa do unji ho ta diytu aman : « Gem kol Rabbiney, baanu jorkinu ! »

**26** Iisa gay telkiit aman : « Kuuniyaado ḥuu icinji tee ka kooginar ho ḥuu orin do kanjir. »

**27** Daatko-at kaawiji aman : « Gem kol Rabbiney, kaawoŋ-an ka seener. Kar kaŋ sa, ḥuur tiya meerin kuuk gaama min do pise ka gemco di. »

<sup>28</sup> Kar Iisa telkiitit aman : « Way ! Kanke-an imaanke-an dakina ! Taa kuuniye ar taat ka rakiyo. » Hiyya, do wiktin-at di, romti cooltu.

### *Coole ka gee dakina*

<sup>29</sup> Min ḥaar-ak, Iisa birtu do bi ka barre ka Galile. Na coktu ka kooti ho ḥa goytu.

<sup>30</sup> Gee dakina 6aawiji, ḥu iyiji gee kuuk radaw : mersina, noolna, gee kuuk ziŋkico galcodo, duŋguyuyna, iŋ kuuk gin raduwnay ku pey. Okinco, ḥu iyilg do unji ka Iisa ho ḥa cooliigu.

<sup>31</sup> Min gee-ak taliig duŋguyuuyin doraw, kuuk ziŋkico galcodo coolaw, mersin jaawa tal-tal ho noolin talaw-ak, ḥu ajbiytu tak-tak. Do wer-ak, ḥu teestu oziliŋ Buŋ ka Israyeel.

### *Bere ka teendi do gee alip pood (Maark 8.1-10)*

<sup>32</sup> Min pa-ak, Iisa koliig maajirnay ho ḥa diyiico aman : « Gee-an, nu tala aminduwco, asaan mena subba ḥu goy iŋ nun di ho ḥu ginno maan ka teendi. Nu rakaado ḥaaminq aditco aaye, yampa, gudurrico yaa arme botildi. »

<sup>33</sup> Maajirnay indiig aman : « Kalaan ta-aŋka, kar gi aaniye momo, gii gase tee kaak yaa neciŋ gee kuuk dakin ta anku ? »

<sup>34</sup> Naar gay indiig aman : « Ku gin mappa minaw ? » Nuur gay telkiiji aman : « Ni gin mappa peesira iŋ tenilna minaw-minaw pa. »

<sup>35</sup> Kar Iisa kaawiico do gee-ak a ḥuu goye keder.

<sup>36</sup> Hiyya, ḥa sokiig mappa kaak peesir-aka iŋ tenilna-aku. ḥa delijji barkin do Buŋdi, ḥa pirsiigu ho ḥa beriicog do maajirnay. Nuur gay deedliig do gee-aku.

<sup>37</sup> Okiñco, ḥu teetu, ḥu aaytu. Maajirna sokiig tee kaak ḫake nam ḥa miin girdin peesira.

<sup>38</sup> Miday kuuk tee gay, ḥuur alip pood. Daadī in koogin gay, ḥu bal osiñco.

<sup>39</sup> Min ḥu tee, Iisa ḥaamiig kat gee-aku. Kar ḥa ḥeptu markaba ho ḥa birtu do kiñka Magadaan.

## 16

*Inde ka maan ka ajbay*

*(Maark 8.11-13, Luk 12.54-56)*

<sup>1</sup> Min ḥaar-ak, \*Pariziyenna in \*Sadusiyenna sinjiji moota do Iisa. Ḧu rakijji dibe. Ḧu indiig a ḥaaco gaare maan kaak ajbay kaak asa min do Bunđi.

<sup>2</sup> Kar ḥaar gay telkiico aman : « Ya pat gala zil-zil-zil, ku kaawgiy a wer yaa gine gala asaan pat ta guddinir ginig samaan dindiko.

<sup>3</sup> In wer dugus-dugus sabaan cokaw, ku kaawgiy a yiriya-añ amay yaa ase asaan buñ derde. Ku iban gaare baaco ta gamin kuuk ka samaaner, kar gamin ku gaarindi kuuk kuuniya diñka gay, ku ibanno baaco.

<sup>4</sup> Gee ku diñka-añ, ḥuur jookumo ho ḥu newsiji kop do Bunđi. Ḧu raka a naaco gaare maan kaak ajbay. Kar gay, illa ḥuu tale maan ka ajbay kaak nabi Yuunus gaartu-ak di. » Kar ḥa rasiigu ho ḥa deettu.

*Gel ta Pariziyennar in ta Sadusiyennar*

*(Maark 8.14-21)*

<sup>5</sup> Wiktin taat maajirna aaltu aar barrer, ḥu rawte ice mappa.

**6** Kar Iisa kaawiico aman : « Yaman pakironj ! Goyon godom min \*gel ta \*Pariziyennar inj ta \*Sadusiyennar. »

**7** Min pa-ak, maajirna kaawiy benannico aman : « Na kaawiite ampa-anj asaan gi bal ice mappa kar di walla ? »

**8** Iisa ibinit pikirrico ho na indiig aman : « Talonj gee kuuk imaanco sood-añku ! Maa di, ku kaawiy benanniko a gi bal ice mappa ?

**9** Yoo dij oki kayko dibir di misa walla ? Ku rawtig ko mappa kaak beey ku deedtu do gee kuuk alip beey-aku ho inj girdin minaw ku soktu-aku ?

**10** Ku rawtig ko pey mappa ka peesira ku deedtu do gee kuuk alip pood ho inj girdin minaw ku soktu-aku ?

**11** Kar maa di, ku ibingiydo kadar nu kaawgikonno do bi ka mappa wiktin taat nu kaawiiko a kuu goye godom min do gel ta Pariziyennar inj ta Sadusiyennar ! »

**12** Min maajirnay dortu pa-ak, nu ibintu kadar na bal kaawe a nuu goye godom min gel ta nu giniy mappa, illa nuu goye godom min garaan ta Pariziyennar inj ta Sadusiyennar.

*Iisa, naar Masi kaak Buñ doñtu  
(Maark 8.27-30, Luk 9.18-21)*

**13** Min pa-ak, Iisa baawtu do kid ka Sezare ka Pilip. Na indiig maajirnay aman : « Do bi ka nun \*Roñ gemor-anj, gee kaawa a nu waa ? »

**14** Nuur gay telkiji aman : « Daarin kaawa a ki Yaaya-Batist, daarin a ki \*Eli ho daarin gay a ki Zeremi wal nabiinçe ka pey min awalle. »

**15** Iisa gay indiigu aman : « Kar kuŋ gay kaawa a nu waa ? »

**16** Simon kaak ɳu koliy oki Piyer telkiji aman : « Kiŋke \*Masi kaak Buŋ doþtu, Roŋ ka Buŋdi, Buŋ kaak goy mento. »

**17** Iisa telkiji aman : « Galjin Simon, ronji ka Yaaya. Na Tanni ka kuwa kat gaarjin seen-anta, yampa ɳa gemno. »

**18** Nun gay kaawaajin aman : " Kiŋ Piyer\* ho do dambi-aŋ ko, naa pinin \*Eglizdu ho muut sa gediraajido do Egliz-aka.

**19** Naan berin kerilna ku \*Meennaw ta Buŋdi. Maan kaak kii poocin̄ keder, kuwan̄ sa ɳuu poocin̄ji, ho maan kaak kii ooyin̄ keder, kuwan̄ sa ɳuu ooyin̄ji. ” »

**20** Hiyya, Iisa karmiig maajirnay a ɳuu kaawenno tak-tak do waanna a ɳaar ko Masi kaak Buŋ doþtu.

*Kaaw ta Iisa do bi ka muutuy iŋ nooyinji  
(Maark 8.31-9.1, Luk 9.22-27)*

**21** Min yiri yiri taar-at di, Iisa teestu kaawe waran̄ do maajirnay aman : « Nun baa Zeruzaleem. Aginay, agindaw ku gay satkiner iŋ agindaw ku gaanuundi, ɳuun taabiyin dakina. ɳuu asiin deendu ho yiri yiri ta subbin̄kar gay, naa nooye. »

**22** Min pa-ak, Piyer imiliig serpiya ho ɳa leesiji aman : « \*Rabbine, Buŋ yaan̄ gooye ! Maan sa asaajinno tak-tak ! »

**23** Kar Iisa kolsiig Piyer ho ɳa kaawiji aman : « Baa annere, Seetan-aŋka ! Ki todaadu botol.

---

\* **16:18** 'Piyer' : Iŋ kaaw ta Grek, Piyer-ak a 'dambi'.

Pikirren̄ taar arro ta Bun̄di, taar ar ta geemir di.  
»

<sup>24</sup> Kar Iisa kaawiico do maajirnay aman : « Ya waan kaak rakaan aadindu, ɳaa pooce pey bariye galal ta meenji, ɳaa icin̄ etoy ka taabiner ho ɳaan aadindu.

<sup>25</sup> Asaan waan kaak raka jile goyinji ka meenji, ɳaa rawtinji. Kar waan kaak rawtaag goyinji do bi kanto gay, ɳaa gase goye kaak ta6.

<sup>26</sup> Yampa, ya gem kaak obit duniin okintit do pisinji ho ɳa rawtig goyinji, ɳaar-ak galilti gay maa ? ɳaa bere maa ɳaa gidiye goye ka gaasdo ?

<sup>27</sup> Ka seener gay, nun Ron̄ gemor naa ase inj \*darjin ta Tanni ho inj dubilji. Do wer ɳaar-ak, naa kappiye do ay gemo do riy taat ɳa gintu.

<sup>28</sup> Ka seener nu kaawaako, min gee kuuk goy anne-aŋ, daariŋco mataado di, ɳuun talin nun Ron̄ gemor asa ar Sultan. »

## 17

### *Newse ka zi ka Iisa (Maark 9.2-13, Luk 9.28-36)*

<sup>1</sup> Gin mena bijigliy, Iisa koliig Piyer, Zaak in sinji Yaaya ho ɳa iyiig keeco kuwa ka damba ta bolok.

<sup>2</sup> Tala kar Iisa, ziy newse. Wijeeney irɳa pit-pit ar pato ho kesuuney newis portik kar ar ɳirne.

<sup>3</sup> Ta bite-aŋ di, nabiinna seer bayintu. Nabiinna-ak, ɳuur Muusa inj \*Eli kat kaawa inj Iisa.

<sup>4</sup> Hiyya Piyer kaawiji do Iisa aman : « Gem kol tacco, gala ni goiy anne-aŋka. Ya ki rakaw niiko siye tarram subba, rakki locin, rakki do Muusa ho rakki gay do Eli. »

<sup>5</sup> Min Piyer kaawa misan di, uce irñaw gootiigu ho min do uc-at amila gaaya taat kaawa aman : « Njaar-añ Roñdu, nu elgig dakina ho adir miin in galal do bi kanji. Cokiyon kaawoy ! »

<sup>6</sup> Min maajirna doriit kaaw-at, kolaw obiigu nam lju zufik keder.

<sup>7</sup> Iisa sinjiico moota, ña kedkidiigu ho ña kaawi-ico aman : « Ucoñ, dakon ginenna kolaw ! »

<sup>8</sup> Nu jaaltu kayco, kar lju bal tale pey waanna, illa Iisa keeji di.

<sup>9</sup> Wiktin taat lju paayiy min ka dambar, Iisa karmiig maajirnay aman : « Yaman, dakon kaawenno do waanna do maan kaak ku taltu-anja nam nun \*Roñ gemor naa nooyen ja min do muuti. »

<sup>10</sup> Kar maajirnay indiig aman : « Maa di agindaw ku gaanuundi kaawiy a \*Eli yaa aseñ ja ? »

<sup>11</sup> Iisa gay telkiico aman : « Hii, Eli yaa ase, ñaa leen gamin-añ do botilco.

<sup>12</sup> Kar gay, nu kaawaako, Eli ñaar as ko, kar gee gay bal ibininji. Nu taabiyig ar taat lju raktu. Ansii ko, nun Ron gemor oki, lju asiin taabiyindu. »

<sup>13</sup> Paa kat, maajirna ibintu kadar ña kaawaaco do bi ka Yaaya-Batist.

*Coole ka mic kaak gin punpun  
(Maark 9.14-29, Luk 9.37-43a)*

<sup>14</sup> Wiktin taat Iisa inj maajirnay yeepco do gee kuuk dakin-ak, gem rakki sinjiiji moota ho ña dersitu do unji.

<sup>15</sup> Kar ña kaawiji aman : « Gem kol \*Rabbiney, tal amindaw ta roñdu. Ña gin punpun. Ya punpunji ucji aale, ña galgiy do aki wal do amiysi.

**16** Nu iycog do maajirnañ, kar ɳu bal gedire coolinji. »

**17** Iisa kaawtu aman : « Kunj gee ku diŋka-anj, ku geenno ho imaanko sa sooda. Dakdu mena mina naa goye inj kunjko ho naako sosiŋko pey ? Iyiig ronjiŋ-anj anne. »

**18** Min ɳu iyijiiga, ɳa leesiji do aarid kaak iyiji punpun-aka. Hiyya, ɳa amiltu. Ek di mic-ak cooltu.

**19** Min ɳaar-ak, maajirna amiltu keeco ho ɳu indiig Iisa aman : « Gem kol tacco, maa di ni baltu gedire atkiŋ aarid-aŋka ? »

**20** ɳaar gay telkiico aman : « Ku baltu gedire-ak asaan imaankon di sooda. Nu kaawaako ka seener, ya ku gin imaan kapak ar busum ka muttaard, nec kuuti kaawe do damba-an aman : "Janjku annere. " Ek di taa janke, maan begiraakonno.

**21** [Kar gay, aarid ɳaar-anj, kuu gedire imilinji-ak, illa inj inde ka Buŋdi ho inj ice ka sayamner ja.]\* »

*Deele ka kaaw ta Iisa do bi ka muutuy  
(Maark 9.30-32, Luk 9.43b-45)*

**22** Yiriイ rakki, maajirna ɳumtu okinco do kid ka Galile. Iisa kaawiico aman : « Nun Rōŋ gemor, ɳu asaan berindu do pise ka midir.

**23** Nuun deendu ho yiriイ ta subbiŋkar gay, naa nooye. » Min ɳu doriit kaaw-at, ɳu goytu aminda tak-tak.

*Miiri ka ger ka Buŋdi*

\* **17:21** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daariŋ ku Buŋdi kuuk ɳu siirtu min awalle inj kaaw ta Grek.

<sup>24</sup> Wiktin taat Iisa in maajirnay ottu do geeger ka Kapernayuum, gay obe miirir ka \*ger ka Bunđi baawiji do Piyer ho nu indiig aman : « Tatkuwko kappaydo miiri ka ger ka Bunđi walla ? »

<sup>25</sup> Piyer gay telkiji aman : « Na kappay. » Kar wiktin taat Piyer<sup>†</sup> unjiy geero, Iisa ictu kaaw awalle ho na indiig aman : « Simon, kinj gay pakira maa do kaaw-anta ? Sultinnay kuuk do duniiner ica miiri ho patanti min do waa ? Min do geenço ku geero wala min do gee ku kara ? »

<sup>26</sup> Piyer telkiji aman : « Min do gee ku kara. » Iisa gay kaawiji aman : « Di ya pa-ak, koogin ku sultinniidi maan isgigdo. »

<sup>27</sup> Di in taar-an oki, gi rakaado nige aditco ku gay obe miirir-anju. Do saan taar-an ko, kii icin jambaatjin, ki baa do barrer, kii cabe boosi. Boos kaak kii ice awalle-ak di, pilig biy kii gase tamma rakki. Icga, naar necten ko kiite kappiye miirte seerte. »

## 18

### *Inde kaak a waa tatik paka (Maark 9.33-37, Luk 9.46-48)*

<sup>1</sup> Do wiktin taar-at, maajirna sinjiji moota do Iisa ho nu indiig aman : « Do \*Meennaw ta Bunđi, waa tatik paka ? »

<sup>2</sup> Iisa koltu mico, na iyiig do datikco

<sup>3</sup> ho na kaawtu aman : « Ka seener nu kaawaako, yaku bal jipte goyinko ho ku bal gine zinkiko naada ar koogina, ku unjaado tak-tak do Meennaw ta Bunđi. »

---

<sup>†</sup> **17:25 'Piyer'** : Nu kolaag oki Simon.

<sup>4</sup> Gem kaak gina ziy kapak ar mic-aŋka, ɳaar-ak di kaak tatik paka do Meennaw ta Buŋdi.

<sup>5</sup> Gem kaak obig samaane mic ar ɳaar-aŋka do bi kanto, ar ɳa obintu nun meendu. »

*Unje ka do zunuubinnar  
(Maark 9.42-48, Luk 17.1-2)*

<sup>6</sup> Iisa kaawtu pey aman : « Gem kaak unja rakki min eenji kuuk imaanco sooda do zunuubinnar, guna ɳuuji duune tolo do gaayay ho ɳuu acciŋ do barrer.

<sup>7</sup> Way duniine ! Gamin dakina goy do duniiner kuuk iya gee do zunuubinnar ! Ka seener gay, gamin ɳuur-ak yaa goyen di doo. Kar ɳaar kaak iya eenji do zunuubinnar gay, taabin yaa gale do kaay !

<sup>8</sup> Ya pisinjij wal asinjinj kat iyaaciŋ do zunuu-binnar, dükumga ho acig kara. Gunjin kii unje do goye ka gaasdo in pise rakki wal merso, min kii unje in pisinjij wal in asinjinj seer do ak taat matdo.

<sup>9</sup> Ya odon di iyaaciŋ do zunuubinnar, dimta. Guna kii unje in odon rakki di do goye ka gaasdo, min kii unje in odinaŋ seerco do aki. »

*Danjl ta tamga ta rawte  
(Luk 15.3-7)*

<sup>10</sup> « Yaman, min koogin-aŋ, dakon aanenno rakki minninco. Asaan nu kaawaako, \*dúbal ku Buŋdi kuuk gooyaag koogin-aŋ goy doo do unji ka Tanni ka kuwa.

<sup>11</sup> [Kar nun \*Roŋ gemor as jile ɳuur kuuk rawte.]\*

<sup>12</sup> « Ku pakira maa ? Ya gem kat gin tamgi miya ho rakki minninko rawte, ɳaa gine maman ? ɳaa rasiŋ kuuk dakina ka dambar iŋ gemo, kar ɳa faayiŋ bariyin ta rawte-ata wal maman ?

<sup>13</sup> Ka seener nu kaawaako, ya ɳa gasta, ɳaa aaciye. Ho aaciyiŋji-ak yaa pake aaciye ka ɳuur kuuk dakin bal rawte.

<sup>14</sup> Ansii ko, Takko kaak goy ka samaaner rakiydo yoo rakki min koogin-aŋ yaa rawte. »

### *Nige ka siŋor*

<sup>15</sup> Iisa kaawtu pey aman : « Ya sinjiŋ kat nigjiŋ, ɓaa gasig keejiŋ di ho gaarjiig maan kaak ɳa nigiji. Ya ɳa cokiyiŋciŋ, ɳaar-ak ki amir iŋ sinjiŋ.

<sup>16</sup> Kar ya ɳa pooce gay, kol gem rakki wala gee seera. Paa kat, kaaw yaa mate iŋ saadinna seer wala subba ar kaak Kitamne kaawiyo.†

<sup>17</sup> Ya ɳa pooc cokiyiŋ saadinna-aku, kaawco do gee ku \*Eglizdi. Kar ya ɳa pooc cokiyiŋ gee ku Eglizdi-ak gay, talig ar ɳa gem kaak ibanno Buŋ wal gay obe miirir.

<sup>18</sup> « Ka seener nu kaawaako, maan kaak ku poocig keder, kuwanj sa, ɳuu poocinji, ho maan kaak ku ooyig keder, kuwanj sa, ɳuu ooyinji.

<sup>19</sup> « Nu kaawaako pey, ya seer minninko dee kaawco keder a ɳuu inde maanna min do Tanni ka kuwa, maanna-ak, ɳaaco berinji.

---

\* **18:11** Kaawtaar-an ginno do makaatamna daariŋ ku Buŋdi kuuk ɳu siirtu min awalle iŋ kaaw ta Grek. † **18:16** Wer ka gase kaawor do Deteronoom 19.15.

**20** Ka seener gay, ay wer kaak gee seer wal subba  
ñum inj sinj unto, nun gay datikco. »

*Danjil ta gay riyor kaak pooc saamiye*

**21** Hiyya, Piyer sinjiji moota do Iisa ho ña indiig  
aman : « Gem kol \*Rabbiney, ya sinju kat nigdu,  
naaji saamiye dees minaw ? Dees peesira walla ?  
»

**22** Iisa gay telkiji aman : « Ha'a, dees peesirro.  
Illa orok peesira kat peesira !

**23** Naako gaare \*Meennaw ta Buñdi taar ar maa.  
Taar ar Sultan kaak raka ose gurus inj gay riyoy.

**24** Min ña tees ose, ñu iyiji gay riyor rakki kaak  
yaaji kappiye tammin ñoñonoño.

**25** Kar gay riyor-ak gay bal gedire kappiye  
daanay. Hiyya Sultan-ak bertu izinne a ñuu  
gidiyiñco ar berrina : ñaara, daaci, kooginay in  
gamnay okiñco. Ña kaawtu pa-ak a ñaaji kappiyin  
daanay-ata.

**26** Min pa-ak, gem-ak dersitu do unji ho ña  
marmiliiji aman : " Gem kol tacco, ic subirraw di,  
naañ kappiyinti okintiti ! "

**27** Hiyya, tatkuwiy-ak taltu aminduwiy, ña  
saamiyijit daanay ho ña rasiig ña deettu.

**28** Do deetinji, ña ñaamtu inj rakki min eenji kuuk  
ñu giniy riy sawa. Gem-ak, ña aadaag daan sood  
pa. Ña gabgubiiga ho ña kaawiji aman : " Yalla  
kappiyorduut daanar ! "

**29** Giji-ak dersitu do unji ho ña marmiliiji aman :  
" Gem kol royay, ic subirraw di, naañ kappiyinti !  
"

**30** Kar ka boodaaga-ak gay pooce. Ña sakkiyiiga  
ho ñu obiig dañaayne, illa ya ña kappiyit ja daanay.

<sup>31</sup> Min gay riyor taliig maan kaak asji do roycorak, aditco nigtu tak-tak ho ɳu dakiji os okintiti do tatkuwco.

<sup>32</sup> Min ɳu osiji, tatkuwco kaawiico a ɳuuji iyin̄ gay riyor-aka. Kar min ɳu iyiiga, ɳa leesiji aman : "Talon̄ gay riyor kaak gelbinez samaanno-aŋka ! Nun kat saamijin̄ daanaŋ okintiti asaan ki marmildu.

<sup>33</sup> Nun tal aminduwinq. Zer kiŋ sa yaa tale aindaw ta sinjiŋ doo ? "

<sup>34</sup> Hiyya, tatkaw-ak dapinqtu aale ho ɳa ɳaamiig gem-ak a ɳuu asirin̄ do riyor nam ɳaa kappiyin daanay okintiti. »

<sup>35</sup> Kar Iisa kaawtu aman : « Ampaa ko, Tanni kaak goy ka samaaner yaako gine, ya rakki min-ninko saamaydo do sinji in̄ gelbin rakki. »

## 19

### *Garaan do bi ka totiriikar (Maark 10.1-12)*

<sup>1</sup> Min Iisa gaastu in̄ garaaney, ɳa uctu min kička Galile ho ɳa baawtu do kička Zuude, aar barre ka Zurdan.

<sup>2</sup> Gee dakina aadiiga ho ɳa cooliig geenço kuuk rađaw.

<sup>3</sup> Kar \*Parizienna daarin̄ ɳaawiji moota, ɳu rakiy gaase baay. Paa ko, ɳu indiig aman : « \*Gaanunte bera botol taat gem yaa totirin daaciy do ay maan kaak ta nigtu walla ? »

<sup>4-5</sup> Iisa gay telkiico aman : « Kitamne kaaw aman : " Do teesindi, Buŋ kilgiyiig mitko in̄ daatko. " \*

» Kar ɳa kaawtu pey aman : « Do bi ɳaar-ak ko,

---

\* **19:4-5** Wer ka gase kaawor do Zeneez 1.27.

mitko yaa rasiñ tacco iñ yaaco, ḥaayiy nume iñ daaciy, ho seerco, ḥuu gine ar gem rakki dī do unjji ka Buñdi. Ku garkiyit doo-at kaaw-anta ?

<sup>6</sup> Ampa-ak, ḥu seerro pey, ḥu ḥum ko ar gem rakki di. Maan kaak Buñ duunga-ak, gem ipi-raagdo ! »

<sup>7</sup> Pariziyenna indiig aman : « Hadi, maa di Muusa gay bertu botol do gemor taat ḥaa bere maktumne ta totiriikar do daaciy ? »

<sup>8</sup> Iisa gay telkiico aman : « Muusa berko botol taat kuu totiriñ daditko asaan kayko bombo. Yampa, do teesindi-ak taar paado.

<sup>9</sup> Nu kaawaako, ya gem totirit daaciy ho ḥu bal obin iñ gemo, kar ḥa obtu ta pey, taar-at daaciydo ar ḥa kokina karan di. »

<sup>10</sup> Kar maajirnay kaawiji aman : « Ya ampa-ak, guna mitik yaa goye bal daatko. »

<sup>11</sup> Iisa gay telkiico aman : « Gee okinco gediraado icin kaaw-anta, illa ḥuur kuuk Buñ berco ja.

<sup>12</sup> Ka seener, gee daarin, min ḥu weeyiig di, botol ta obindi, Buñ todscota. Daarin gay, ḥu ticgu<sup>†</sup>. Kar daarin gay, maaniico kat ic niyine a ḥu obaado daad do bi ka \*Meennaw ta Buñdi. ḅaar kaak nec icin 6ilde ḥaar-aŋka, ḥa icga ! »

*Iisa iñ koogin kuuk ḥaadā  
(Maark 10.13-16, Luk 18.15-17)*

<sup>13</sup> Min ḅaar-ak, gee iyiji koogin do Iisa a ḥaaco lee pise ho ḥaaco inde barkin min do Buñdi. Kar maajirnay gay leesiico do gee-aku.

---

† **19:12** 'ticgu' : Werin daarin, ḥu kaawa a 'kircigu'.

<sup>14</sup> Kar Iisa diyico aman : « Rasonj koogin-anj yaadu ase. Dakonco tođenno, asaan Meennaw ta Bunđi, taar do gee kuuk ar koogin-anjku. »

<sup>15</sup> Hiyya, ḡa leeyiico pisinji, kar ḡa deettu min do wer-aka.

### *Iisa iŋ gay gamnar*

(*Maark 10.17-31, Luk 18.18-30*)

<sup>16</sup> Min ḡaar-ak, gem rakki ɓaawiji do Iisa ho ḡa indiig aman : « Gem kol tacco, naa gine maa kaak sellen naa gase goye ka gaasdo ? »

<sup>17</sup> Iisa gay telkiji aman : « Maa di ki indiin do bi ka maan kaak sellen ? Illa maan rakki di kaak sellen. Ya ki raka goye ka gaasdo, karmiyig \*gaanuun ka Bunđi. »

<sup>18</sup> Gem-ak indiig aman : « Gaanuun ka moo ? » Iisa gay telkiji aman : « Dakonj deenno gee, kunj miday, dakonj kokinenno daad kara ho kunj daad oki, dakonj kokinenno miday kara, okinjko, dakonj kokinenno gamna ho dakonj diyenno kaaw do gemor maalan di.

<sup>19</sup> Beronj horoomine do aginiyko ho elguwoŋ eeŋko ar ziŋka ku maaniiko. »‡

<sup>20</sup> Dubil-ak kaawiji aman : « Gaanuun-anj okinji nu karmiyga. Di kar naa gine maman pey ? »

<sup>21</sup> Iisa kaawiji aman : « Ya ki raka gine ziŋ \*cawar, ɓaa gidiyig gamnaŋ okinco kuuk ki gintu ho berig gurusji do pokirnar, kar kii gase malle kuwa ka samaaner. Min ki gin ko ampa-ak, asu ho aadnu. »

<sup>22</sup> Min dubil-ak doriit kaaw-at, ḡa yiimiit wi-jeeney asaan ḡa gay gamnar.

---

‡ **19:19** Wer ka gase kaawor do Ekzood 20.12-16, Deteronom 5.16-20, Lebitik 19.18.

<sup>23</sup> Iisa kaawiico do maajirnay aman : « Ka seener nu kaawaako, unje ka do Meennaw ta Bunđi, ḥaar rada do gay gamnar !

<sup>24</sup> Nu diyaako pey a lokumo gediraado taa bire min do bee ka ripirrer. Kar do gay gamnar gay, unje do Meennaw ta Bunđi yaaji gine pey rad paka.

<sup>25</sup> Min maajirnay doriig kaaw-at, ḥu abiytu tak-tak ho ḥu kaawtu aman : « Di ampa-aŋ gay, waa yaa gase jile ? »

<sup>26</sup> Kar Iisa gay taliig yalaan̄ ho ḥa diyiico aman : « Maan kaak patiya kayco ku geemir, do Bunđi gay, ḥa meleñ di. »

<sup>27</sup> Hiyya, Piyer ictu kaawo, ḥa diyiiji aman : « Cokay, ni rasig gamin okin̄co, ni aadinqin̄. Nin gay yaa gase maa ? »

<sup>28</sup> Iisa diyiico aman : « Ka seener nu kaawaako, ya kid newis marbinto, nun \*Ron̄ gemor yaa goye ka seesdu ka \*darjiner. Kar kuij kuuk orok in seer aadintu gay, kuu goye do seesna ku sultan, kuu dukume seriine do tamba ta orok in seer ta gee ku Israyeel.

<sup>29</sup> Ya gem kaak rasig geriy, siñtay, aginiyji, kooginay wala mordinay do saan tanto, ḥaa gase dakin pak miya. Ho ḥaa gase pey goye ka gaasdo.

<sup>30</sup> Gee dakina kuuk ogir diñka yaa dake aaro ho dakina kuuk aaro yaa ogire. »

## 20

*Danjil ta mee jineendi inj gay riyoy*

<sup>1</sup> Iisa kaawtu pey aman : « Cokiyoñ, naako gaare \*Meennaw ta Bunđi taar ar maa. Gin mee jineendi

rakki kaak amil bariye gay riyor inj kawtir wer dugus-dugus a nu baa gine riy do jineenji.

<sup>2</sup> Na gastu gee, nu deetu kaawco a naaco kappiyie ar kaak nu kappiyigiy eel ta riyor, kar na naamiig do jineenji.

<sup>3</sup> Na amiltu pey inj pat parrika ta kawtira ho na gastu gay riyor ku pey do wer ka berel ka helliner. Nu goy maalan di.

<sup>4</sup> Na kaawiico aman : " Kunjo oki, baan ginoq riy do jineendu ho naako kappiyie maan kaak yaako kuuniye. "

<sup>5</sup> Hiyya, nu baawtu. Kar mee jineendi-ak amiltu pey inj yiriyo ho na naamiig pey do jineenji nuur kuuk goy maala-aku. Inj pat subba oki, na gintu pa.

<sup>6</sup> Ba aaro, na amiltu pey inj pat beey ta maako. Na gastu pey gee goy maalan di do wer ka berel-aka. Na indiig aman : " Maa di ku eeliy do wer-aq di bal riy ? "

<sup>7</sup> Nuur gay telkiji aman : " Di gem dakinti kollo do riyor-ak gay ! " Na diyiico aman : " Di naar-ak, kunjo oki baan ginoq riy do jineendu. "

<sup>8</sup> « Min pat gale, mee jineendi kaawiji do gay kappiyie gurusdi aman : " Kolig gay riyor ho ay gem di, kappiyiy ar kaak nu kappiyigiy eel ta riyor. Tees ja inj nuur kuuk as ba aaro, kar kii gaase inj kuuk as awalle. "

<sup>9</sup> Hiyya, nuur kuuk tees riy inj pat beey ta maako-ak astu, ho ay gem di, na kappiyiji ar eel ta riyor.

<sup>10</sup> Na kappiyit do ay gemo nam na ottu do nuur kuuk as awalle. Nuur gay pakira a wal naaco kappiyie dakin paka. Kar nuur oki, na kappiyco ar ta eeñco di.

**11** Min ɳa kappiyiico, aditco nigtu iŋ mee ji-neendi

**12** ho ɳu kaawiji aman : " Njuur-aŋ kat as ba aaro ho ɳu gin riy pat rakki di. Nin-aŋ taabiy iŋ riyo, ni icit pat do kayni nam ni eeltu. Kar kat ki kappiyinti sawa di ! "

**13** Kar mee jineendi-ak telkiji do minninco rakki aman : " Gem kol royay, nun tiyaacino. Gi kaaw ja a naaŋ kappiye tamma rakki do eelon wal maman ?

**14** Icig gurusjiŋ ho deettu ! Ya nu raka kappiye do ɳaar kaak as ba aaro ar kaak nu kappiyijiŋ lociŋ, taar-an isgicinno.

**15** Nu gin botol taat naa gine maan kaak nu rakiy iŋ gurusdu wal nu ginno ? Wala ki giniit hasuudinaw-aŋ asaan nu sellen ? »

**16** Kar Iisa kaawtu pey aman : « Paa ko, gee kuuk aaro yaa ogire ho kuuk ogire yaa dake aaro. »

*Kaaw ta subbiŋkar ta Iisa do bi ka muutuy iŋ nooyinji*

*(Maark 10.32-34, Luk 18.31-34)*

**17** Min ɳaar-ak, Iisa coontu Zeruzaleem. Wiktin taat ɳu ɓaayiyo, ɳa koliig maajirnay kuuk orok iŋ seer keeco di ho ɳa kaawiico aman :

**18** « Cokiyon, din gi ɓaa Zeruzaleem. Anner ko, nun \*Roŋ gemor, ɳuun berin do pise ku agindaw ku gay satkiner ho iŋ agindaw ku gaantuundi, ɳuu dee kaawco a ɳuun deendu.

**19** Kar ɳuun berin pey do gee kuuk Yuudinnado, ɳuudu samtiye, ɳuun koocin iŋ kordiŋgo ho ɳuun doodin ka etor. Kar yiri yiri ta subbiŋkar gay, naa nooye. »

*Inde ka atan Zaak ij Yaaya  
(Maark 10.35-45)*

**20** Min ḥaar-ak, daaciy ta Zebede sinjiji moota do Iisa ij kooginti kuuk seer-aku. Kar ta dersitu do unji asaan ta raka indiŋ maanna.

**21** Iisa gay indiit aman : « Ka raka maa ? » Taar gay aman : « Bañor ja, wiktin taat ki asiy teen \*Meennuwinq, nu raka a kooginar kuuk seer-aŋ, rakki yaa goye do meedan̄ ho rakki gay do ḥugilan̄. »

**22** Iisa telkiico aman : « Kuŋ bal ibine baay ta maan kaak ku indiy-aka. Kuu gedire seen \*kordindi ta taabiner taat naa see-anta walla ? » ḅuur gay aman : « Hii, nii gedire. »

**23** Iisa telkiico aman : « Ka seener, kuu ase see min do kordindir ta taabiner-ata. Kar do goye kaak do meedar wala do ḥugilal gay, nun ginno botol ta naa berinji. Werin ḅuur-ak, Tanni kat siyiig do ḅuur kuuk ḥa doþtu. »

**24** Min maajirna kuuk orok doriit kaawco-at, ḅu dapiñiico do siŋta kuuk seer-aku.

**25** Hiyya, Iisa koliig okinco ho ḥa kaawiico aman : « Ku iban kadar meen̄nay ku duniiner hokumiyaag geen̄co ij guwaane ho aginduwco goy-aaco do kayco.

**26** Kar lokon̄ gay, ta ginaado pa. Minninko ya gem kaak raka gine tatkaw, illa ḥaa gineŋ ja ar gay riyko,

**27** ho ya minninko rakki raka ogire, illa ḥaa gineŋ ja ar berriko.

**28** Ansii ko, nun Roŋ gemor, nu bal ase a gee yaadu gine riyo. Nun as a naa gine riy do geemir,

naa bere zir do ɳuur kuuk goy do zunuubinnar a gee dakina yaa gase jile. »

*Coole ka noolin seera  
(Maark 10.46-52, Luk 18.35-43)*

<sup>29</sup> Iisa inj maajirnay amiltu min geeger ka Zeriko, ɳu baayiy Zeruzaleem ho gee dakina aadiiga.

<sup>30</sup> Do wer-ak, gin noolin seer kuuk goy do bit ka botildi. Nu dortu a Iisa bira min ede ho ɳu teestu koole rada aman : « Gem kol \*Rabbinni, \*Roŋ ka Dawuud, tal aminduwni ! »

<sup>31</sup> Gee kuuk dakin-ak gay awniico aman : « Ha', bugumonj ! » Kar ɳuur gay jaalaat pey gaayco aman : « Gem kol Rabbinni, Roŋ ka Dawuud, tal aminduwni ! »

<sup>32</sup> Iisa peytu, ɳa koliigu ho ɳa indiig aman : « Ku raka naako gine maa ? »

<sup>33</sup> ɳuur gay telkiji aman : « Gem kol Rabbinni, pilniig odinni ! »

<sup>34</sup> Iisa taliit aminduwco ho ɳa diiriig odinco. Ek di odinco piltu ho ɳu teestu aadinqi.

## 21

*Unje ka Iisa Zeruzaleem ar Sultan  
(Maark 11.1-11, Luk 19.28-40, Yaaya 12.12-19)*

<sup>1</sup> Wiktin taat Iisa inj maajirnay 6aawtu moota inj Zeruzaleem, ɳu ottu do koot ka Olibiyennar, moota inj hellin rakki taat ɳu koliy Betpaze. Do wer-ak, Iisa tabirtu maajirnay seera

<sup>2</sup> ho ɳa diyiico aman : « Baaŋ do hellin ta goy uŋda antare. Ya ku ote, kuu gase d̄urkila d̄uune inj roŋti. Ipironta ho iyonduuta inj roŋti.

**3** Ya waan indaako a maa di ku ipiriit d<sup>u</sup>rkilanta, telkonji aman : " Na \*Rabbin kat rakaata. " Ek di ḥaako rasiŋko kuudu iyinti. »

**4** Ta kuuniytu ampa-aŋ a kaaw taat nabiince kaawtu awalle astu do werti aman :

**5** « Kaawonco do gee kuuk do geeger ka \*Siyon amaň :

Talonj, sultinko asaako,

Na dalulle ho ḥa nep d<sup>u</sup>rkila,

ka seener, ḥa nep ronj ka d<sup>u</sup>rkilal. »\*

**6** Maajirna-ak ɓaawtu ho ḥu gintu ar kaak Iisa kaawiico.

**7** Nu iyijit d<sup>u</sup>rkila inj roŋti, ḥu siddiyiig inj kesuunco ho Iisa ḥeptu kuwa.

**8** Gee dakina deeriit kesuunco do botildi. Daariŋ gay, yiimtu tapar ku atiydi ho ḥu leeyiig do botildi.†

**9** Gee kuuk jaawa do unjji ho kuuk aadaaga kooliy aman :

« Hozanna, \*Ronj ka Dawuud !

Barkin do ḥaar kaak asa inj siŋ ku Rabbine !

Hozanna, ozilinteŋ Buŋte

kaak goy kuwa ka samaaner ! »‡

**10** Wiktin taat Iisa unjjiy Zeruzaleem, gee ku gee-girdi okinco gina yik-yik. Nu indiy ziŋkico aman : « ḥhaar-aŋ gay maa gemira ? »

**11** Gee kuuk dakin-ak telkitu aman : « Na Iisa, nabiince kaak min geeger ka Nazareet, kič ka Galile. »

\* **21:5** Wer ka gase kaawor do Zakariya 9.9. † **21:8** Do aadinco, ya ḥu raka karmiye gemo, ḥu deeriit kesuunco ho inj tapar ku atiydi do botol taat gem-ak aadiyo. ‡ **21:9** Wer ka gase kaawor do Soom 118.25-26.

*Iisa do ger ka Buñdi**(Maark 11.15-19, Luk 19.45-48, Yaaya 2.13-22)*

**12** Min pa-ak, Iisa unjitu do \*ger ka Buñdi ho ḥa teestu atkiñ okinco kuuk suugiya atta-aku. ḥa akiliicog taabulnicō ku gee kuuk maka gurus ho ij seesna ku gee kuuk suugiya ammaamna.

**13** ḥa kaawiico aman : « Kitamne kaaw aman : " Gerir, ḥaar ger ka salaaner. "§ Kar kuñ gay ginig ger ka kokiniydi. »

**14** Wiktin taat Iisa goy misa do ger ka Buñdi-ak, noolna ij mersina asiiji ho ḥa cooliigu.

**15** Agindaw ku gay satkiner ij ku gaanuundi dapintu min ḥu taliig gamin kuuk ajbay Iisa giniyo, ij koogin kuuk koola do ger ka Buñdi aman : « Hozanna, barkin do \*Ron ka Dawuud ! »

**16** Ampaa ko, ḥu kaawiji do Iisa aman : « Ki cokiyiit kaawco-ata ? » Iisa telkiico aman : « Hii, nu cokiyta. Ho do Kitamner ḥu kaaw aman :

" Buñni, ki giniy nam koogin ku ḥaada oki, oziliika yaa amile min do biñkico.

Ho ḥuur kuuk siya misa buw sa yaan ozile. \*\*

Kaaw-an, ku bal garkiyin yiriy rakki walla ? »

**17** Min pa-ak, Iisa uctu ho ḥa rasiigu. ḥa deettu min do geeger ka Zeruzaleem ho ḥa daktu wal Betani.

*Iisa ij et ka waado**(Maark 11.12-14, 20-24)*

**18** Min wer waltu, Iisa yeeptu do geeger ka Zeruzaleem ho mey gay diyaaga.

**19** ḥa taltu et kaak ḥu kolaag \*pigiye do bit ka botildi ho ḥa 6aawtu do baay. ḥa kociltu, kar ḥa

---

§ **21:13** Wer ka gase kaawor do Ezaayi 56.7. \* **21:16** Wer ka gase kaawor do Soom 8.3.

bal gase yoo roŋo, illa tapar di. Na kaawiji do et-ak aman : « Kinke-aŋ wiyaado pey yoo roŋo ! » Min ŋa kaawtu pa-ak, ta bite-aŋ di et-ak aaytu yarap.

<sup>20</sup> Min maajirnay taliig et aaye-ak, ŋu ajbiytu tak-tak. Kar ŋu indiig Iisa aman : « Maman et-aŋ aaytu kodok ampa ? »

<sup>21</sup> Iisa gay telkiico aman : « Ka seener nu kaawaako, ya ku gin imaan ho aditko seerro-ak, kuu gedire giniŋ maan kaak nu gintu do et-anča ho kaak pak ŋhaar-aŋka oki. Kuu gedire kaawe do damba-an aman : " Ucu, ɓaa gal do barrer ! " Ek di Buŋ yaa jaŋkinti.

<sup>22</sup> Ay maan kaak ku indiy iŋ imaan min do Buŋdi, ŋaako berinji. »

*Izinne ta Iisa asa min momo ?  
(Maark 11.27-33, Luk 20.1-8)*

<sup>23</sup> Min ŋhaar-ak, Iisa unjitu do ger ka Buŋdi ho ŋa teestu garkiye gee. Kar agindaw ku gay satkiner iŋ \*aginay ku Yuudinnar ɓaawiji ho ŋu indiig aman : « Waa berjin botol taat ki giniig gamin-aŋku ? Izinne-an, ki gasit min momo ? »

<sup>24</sup> Iisa gay telkiico aman : « Nun oki yaako indiŋko maanna iŋ kaaw rakki di. Ya ku telkidu, naako gaarin waan kaak beraadu botol taat nu giniig gamin-aŋku.

<sup>25</sup> Waa ŋaamig Yaaya-Batist a ŋaa \*batiziye gee ? Na Buŋ wala ŋu geen di ? » Kar agindaw-ak teestu meeble benannico aman : « Kar giiji telkenj kat a maa ? Ya gi telkiji a ŋa Buŋ kat ŋaamga, ŋaate indinte pey aman : " Maa di ku poociit kaawoy ? "

**26** Kar ya gi telkiji aman : " Nu geenj kat የኬምጫ, " ኃላር-ወ, paa gee kuuk dakin-anj yaate ucē, asaan okinco pakira a Yaaya, ኃላር nabiinče. »

**27** Hiyya, እኔ telkiji do Iisa aman : « Ni ibanno waan kaak የኬምጫ. » Kar Iisa gay kaawiico aman : « Di ኃላር-ወ, nun oki gaaraakonno waan kaak berdu botol taat nu giniig gamin-anjku. »

### *Danjil ta koogin seera*

**28** Min pa-ak, Iisa kaawiico aman : « Pakironj do danjil taat naako dele-anta : Gin gem rakki, kooginay seera. ነገር kaawiji do ronji kaak aawo aman : " Yiriya-anj, ki 6aa gine riy do jineendi. "

**29** Kar ronji-ak gay telkiji aman : " Ha'a, nu 6aado. " Kar ba aar gay, ኃላር moyiit kaawoy-ata ho ኃላር 6aawtu.

**30** Kar tacco kaawiji pey do aaroy a ኃላር 6aa gine riy do jineendi. Naar gay telkiji aman : " Hii baaba, naa 6aawe ! " Kar ኃላር daktu. »

**31** Kar Iisa indiig agindaw ku gay satkiner inj \*aginay ku Yuudinnar-ak aman : « Kaawondu ja, min koogin kuuk seer-anj, ka moo ginit riy taat tacco gaariico-ata ? » ንህር ማንኛውም telkiji aman : « ኃላር kaak aawo-aka. » Hiyya, Iisa kaawiico aman : « Ka seener nu kaawaako, gay obe miirir inj azbinna yaako ogire do \*Meennaw ta Bunđi.

**32** Ka seener gay, Yaaya-Batist asko gaar botol taat samaane ho kuŋ gay bal icin kaawoy. Kar azbinna inj gay obe miirir gay icta. Ku taliig inj odinko maan kaak ኃላር gintu, kar inj taar-an oki, ku bal nedimin pikirriko ho ku bal icin kaawoy. »

### *Danjil ta gay gooye jineendi kuuk jookumo (Maark 12.1-12, Luk 20.9-19)*

<sup>33</sup> Iisa kaawtu pey aman : « Cokiyonj, naako dele danjil ta pey. Gin mee jineendi rakki. Na taattu atay kuuk nu koliy \*biŋ do jineen-aka ho na naamiig in kelel<sup>†</sup>. Na siytu dukturka taat nuu miyiŋ roŋ ku atiydi-aku. Kar na pintu ger bolok a nuu coke kuwa nuu gooyinji. Hiyya, na rasig jineen-ak do gee daarin a nuu gooyinji ho na deettu marti.

<sup>34</sup> Do wiktin taat roŋ-ak nee, na naamtu gay riyoy do gee kuuk gooyaag jineen-ak a nuuji berin haginey.

<sup>35</sup> Kar gay gooyindi-ak obiig gay riyor-aku. Ka rakki nu koociiga, ka seerinkar nu deeyiiga, kar ka subbiŋkar gay nu dawig in dambay, nam naar oki mattu.

<sup>36</sup> Kar mee jineendi-ak naamtu gay riyor ku pey, dakin pak kuuk awalle. Kar nuur oki, gay gooyindi-ak giniig ar kaak nu giniig eeŋco ku awalle.

<sup>37</sup> Ba aaro, mee jineendi naamiicog ronji. Na kaawiy do adiy aman : " Rondu-aŋ, nuu karmiyinji. "

<sup>38</sup> Kar min gay gooyindi-ak taliig roŋji baaco-ak, nu kaawtu benannico aman : " Taloŋ, aŋkar ko kaak ya tacco mate, jineen yaaji dake. Asoŋ, daanteŋga, kar jineen yaate dake lote ! "

<sup>39</sup> Hiyya, do wer-ak, nu obiiga, nu imiliig kara min do jineendi ho nu deeyiiga. »

<sup>40</sup> Min pa-ak, Iisa indiig gee kuuk cokiyaga-ak aman : « Ya mee jineendi kat as gay, naa giniŋco maman ? »

<sup>41</sup> Nuur gay telkiji aman : « Nuur gee kuuk gelbinco samaanno-aku, naa taabiyin ko taabiyie

---

<sup>†</sup> **21:33 'na naamiig in kelel'** : Werin daarin, nu kaawa a 'na naamiig in jaaba'.

nam ɳaa deenco. Kar ɳaa berin jineen-ak do gee ku pey kuuk yaaji berin haginey ya wiktin ta okidinji nece. »

<sup>42</sup> Iisa gay kaawiico aman : « Do Kitamner, ɳu kaaw aman :

“ Na dambi kaak gay pinindi accitu,  
Naar ko gin dambi kaak ta6 ka gerdi.  
Aŋ ko maan kaak Rabbin Buŋ gintu,  
Ho ɳa ajbiyinte tak-tak. ”<sup>‡</sup>

Kaaw-an, ku bal garkiyin yiriy rakki walla ? »

<sup>43</sup> Iisa kaawiico pey aman : « Do bi ɳaar-ak ko, Buŋ yaa imilin \*Meennuwy minninko ho ɳaa berin do gee ku pey kuuk yaa gine maan kaak Buŋ rakiyo.

<sup>44</sup> [Ay waan kat galji do dambi-aŋka, ɳaa yiime karap-karap, ho ya dambi-aŋ kat galji do gemor gay, ɳaa riginjinji dagiygay.]<sup>§</sup> »

<sup>45</sup> Min agindaw ku gay satkiner in \*Pariziyenna doriig dele ka danlay-at, ɳu ibintu kadar ɳa ceera loco.

<sup>46</sup> Min ɳaar-ak, ɳu bariyyi botol taat ɳuu obinji, kar gay, ɳu gina kolaw do odin ku geemir, asaan okinjco ɳu talaag lisa ar nabiiñce.

## 22

*Dañil ta gee kuuk ɳu kolig do iidiner  
(Luk 14.15-24)*

<sup>1</sup> Iisa kaawiico pey do geemir in dele ka danjal aman :

---

<sup>‡</sup> **21:42** Wer ka gase kaawor do Soom 118.22-23.    <sup>§</sup> **21:44** Kaaw taar-an ginno do makaatamna daariŋ ku Buŋdi kuuk ɳu siirtu min awalle in kaaw ta Grek.

<sup>2</sup> « Cokiyonj, naako gaare \*Meennaw ta Bunđi taar ar maa. Taar ar sultan kaak gin tee do iidin ta obe ka ronji.

<sup>3</sup> Na ḥnaamtū gay riyoy a ḥnuu baa kole gee kuuk sinco goya do teendi. Kar ḥnuur gay pooce.

<sup>4</sup> Min ḥnu pooce, ḥnaamtū gay riyor ku pey a ḥnuuco kaawe do gee-aŋ aman : " Jamańce\*", teendu ḥnaar nee ko, nu dapsiyig barkiydu ho mallel kaak neere-neere. Gamin okinco odinco nece. Ason kate do tee ka obindi. "

<sup>5</sup> Kar ḥnuur kuuk ḥnu koliy-ak bal icin kaaw-at do aditco. Daarin deet do riyniico, daarin deet do morginco ho daarin gay deet do suuginniico.

<sup>6</sup> Kar daarin gay obiig gay riyor-aku, ḥnu koociig ko kooce nam ḥnu deeyiigu.

<sup>7</sup> Hiyya, sultan adiy nigtu. ḥnaamtū askirnay ḥnu deeyiig gay dee geemir-aku, ho geegirco sa, ḥnu erga.

<sup>8</sup> Min pa-ak, ḥnaawiico do gay riyor aman : " Tee ka iidin ta obindi ḥnaar nee ko. Kar gee kuuk sinco goy-ak gay bal ture teenji.

<sup>9</sup> Dij amilon do ḥnaamiig ta botilniidi ho ay gem kaak kuu ḥnaame-ak, kaawonji a ḥnaa ase tee. "

<sup>10</sup> Hiyya, gay riyor amiltu. ḥNu ḥnumiig gee okinco kuuk ḥnu gastu, ḥnuur kuuk samaāne ij kuuk samaanno oki. Paa ko, ger kaak ḥnuu iidiye-ak miintu ij gee.

<sup>11</sup> Min sultan unjitu do wer kaak marti goiy-ak, ḥna taltu gem rakki kaak bal ise kesuun ta iidiner.

<sup>12</sup> Kar ḥna indiig aman : " Gem kol royay, ki unjitu anne bal kesuun ta iidiner-an gay maman ? "

---

\* **22:4** 'jamancé' : Werin daarin, ḥnu kaawa a 'jamaangi'.

Gem-ak gay bal pile biy.

<sup>13</sup> Hiyya, sultan-ak kaawiico do gay riyor aman : « Gem-aŋ, duunonjiig asinji ij pisinji ho accoŋ kara do gondikor. Do wer ka taabiner-ak, ɳaa ale ho ɳaa eeyme saanji. »

<sup>14</sup> Ampaa di oki, gee dakina, ɳu koliigu, kar kuuk Buŋ doþtu gay, ɳuur sood di. »

### *Kappiye ka miirir*

(*Maark 12.13-17, Luk 20.20-26*)

<sup>15</sup> Min ɳaar-ak, \*Pariziyenna ɓaawtu dee kaawco. Nuu bariye botol taat ɳuu obinji Iisa ij kaawo.

<sup>16</sup> Min kaawco mate, ɳu ɳaamtu maajirinco daarin ij daarin min ɳuur kuük aadaag \*Herood.<sup>†</sup> Gee-ak kaawiji do Iisa aman : « Gem kol tacco, ni iban kadar ki kaawa seene. Ki garkiya gee ij botol ta Buŋdi taat ta6. Kiŋ isgicinno ij gee kuuk kayco jaale ho ki ginno kolaw do geemir.

<sup>17</sup> Hadi kaawninj ja, \*gaanuunte kaaw a gii kappiye miiri do Sezaar, sultan ka tatik ka Room, wala gi kappiyaado ? »

<sup>18</sup> Kar Iisa gay ibinit pikirrico taat samaanno. Paa ko, ɳa telkiico aman : « Talon gee kuuk kaawa ij binjkico di aŋku ! Maa di ku dibiidu ? »

<sup>19</sup> Gaarondu ja tamma ka kappiye miirir-aka ? » Hiyya, ɳu gaarijig tamma-aka.

<sup>20</sup> Kar Iisa indiigu aman : « Kaa ij sinj kuuk siir kuwa-aŋ gay ku waa ? »

---

<sup>†</sup> **22:16 'gee kuuk aadaag Herood'** : Gee ɳuur-ak kaawa a gee okinco yaa kappiye miiri do gee ku Room. Kar Pariziyenna gay ello kapuune.

<sup>21</sup> Nu telkiji aman : « Ku Sezaar. » Kar Iisa kaawiico aman : « Di ḥaar-ak, gamin ku Sezaar, beronjiig do Sezaar, ho ku Buñdi sa, beronjiig do Buñdi. »

<sup>22</sup> Min ḥu doriit kaawoy-at, ḥu ajbiytu tak-tak. Kar ḥu rasiiga ho ḥu deettu.

*Kaawo do bi ka nooyindi  
(Maark 12.18-27, Luk 20.27-40)*

<sup>23</sup> Yiriy taar-at di, gee daarin̄ kuuk ḥu koliy \*Sadusiyenna baawiji do Iisa. Gee ḥuur-ak kaawa a gee ku mate, ḥuur nooydo. Nu astu indiñ Iisa aman :

<sup>24</sup> « Gem kol tacco, Muusa siir do Kitamner aman : " Ya gem ob daatko ho ḥa mat bal mico, sinji yaa obin murgil-ata. Paa kat, taaji wee koogin do sinji kaak mate. »

<sup>25</sup> Cokay, gin sīta peesira do datikni. Ka aawo obtu daatko, kar ḥa mattu bal mico. Ampaa ko, ḥa rasiit murgil-at do sinji kaak aaroy. Sinji-ak obiita.

<sup>26</sup> Min ḥa obta, ḥaar sa mattu. Ka subbiñkar obiita. ḥaar oki mattu. Okiñco, sīta kuuk peesir-ak obiita ho ḥu siibiytu bal koogina.

<sup>27</sup> Min ḥu siibiye, ba aar taar sa menuwti gaastu.

<sup>28</sup> Do taar-an, kaawnin̄ ja, do yiriy ta nooyindi, min kuuk peesir-an, ka moo taa gine daaciy ? Asaan okiñco-aj midiyti ! »

<sup>29</sup> Iisa gay telkiico aman : « Kun̄ko-aj rawte, asaan ku ibanno kaaw ta Buñdi wala gudurrey.

<sup>30</sup> Ka seener, do yiriy ta nooyindi, ginno pey obe. Gee yaa goye ar \*dubal ku Buñdi kuuk goy ka samaaner.

<sup>31</sup> Do bi ka nooyindi, ku bal garkiyin kaaw taat Buñ kaawiiko-anta wal maman ? ḥa kaaw aman :

**32** " Nun Buŋ ka Ibraayim, Buŋ ka Isaaka ho Buŋ ka Yakuub. " »‡ Iisa kaawtu pey aman : « Na Buŋdo ka gee kuuk mate, kar gay, ḥa Buŋ ka gee kuuk goy mento. »

**33** Gee okinco kuuk dorit garaaney-at ajbiytu tak-tak.

*Gaanuun kaak pakgig okinco  
(Maark 12.28-34, Luk 10.25-28)*

**34** Min ḥu dortu kadar Iisa gedirco do \*Sadusiyennar nam ḥu gedarro pey pile biŋkico-ak, \*Pariziyenna ḥumtu a ḥuuji baawe.

**35** Min ḥu ote, rakkı min agindaw ku gaanuundi ictu kaawo a ḥaaaji dibe inj kaawo. Na indiig aman :

**36** « Gem kol tacco, min gaanuun ka Muusa okinji-aŋ, ka moo paka ? »

**37** Iisa telkiji aman : « Kii elin \*Rabbin Bunjinj inj gelbin rakki, inj kelmon okintiti ho inj pikirren okintiti. §

**38** ḥaar-aŋ ko gaanuun kaak awalle kaak pakgig okinco.

**39** Goy pey ka seeriŋkar kaak ar ḥaar-aŋka. Na diya aman : " Kii elin gijinj ar ziŋ ka meenjinj. " \*

**40** \*Gaanuun ka Muusa okinji inj kaawin kuuk nabiinna kaawtu, okinco ḥum do kuuk seer-aŋ di.  
»

*Masi inj sultan Dawuud  
(Maark 12.35-37, Luk 20.41-44)*

**41** Min Pariziyenna goy misa do wer ka ḥumiŋco-ak, Iisa indiig aman :

‡ 22:32 Wer ka gase kaawor do Ekzood 3.6. § 22:37 Wer ka gase kaawor do Deteronoom 6.5. \* 22:39 Wer ka gase kaawor do Lebitik 19.18.

<sup>42</sup> « Ku pakira maa do bi ka Masi ? Naa gine ronj ka waa ? » Nuur gay telkiji aman : « Naa gine ronj ka Dawuud. »

<sup>43</sup> Iisa indiig aman : « Ya ta as ampa-anj gay, maa di Ruwwin ta Bunji ḥaamig Dawuud, ḥa koliig a "Rabbine" ? Ka seener, Dawuud kaaw awalle aman :

<sup>44</sup> " Rabbin Buñ kaawji do Rabbiner aman : As goy do meedar

nam wiktin taat naaco gedire do adinen, ḥuu gine wer ka lee asinjinj. "†

<sup>45</sup> Kar ya Dawuud kat kolaag Masi a " Rabbiner ", di maman ḥaa gine ronji ? »

<sup>46</sup> Do wer-ak, waanco rakki sa balji gedire telke yoo maanna. Min yiriy taar-at, ḥu cimtu kayco cat, yoo waan sa indigigdo pey.

## 23

*Do gaayiyco agindaw ku Yuudinnar  
(Maark 12.38-39, Luk 11.43-46, 20.45-46)*

<sup>1</sup> Min ḥhaar-ak, Iisa kaawiico do maajirnay in gee kuuk dakin-ak aman :

<sup>2</sup> « Agindaw ku gaanuundi in Pariziyenna, Buñ berco riy a ḥuu gaare baay ta gaanuun ka Muusa do geemir.

<sup>3</sup> Ampa-ak, karmiyon kaawco ho ginon ay maan kaak ḥu kaawiiko. Kar gay, dakon icenno botilco, asaan goyiñco turro in taat ḥu gaariy do geemir.

<sup>4</sup> Ḫu duun gor oom aale ho ḥu diyiit do geemir. Kar ḥuur maaniico gay, ḥu gaaydo gee tak-tak in icile ka gor-ata.

---

† 22:44 Wer ka gase kaawor do Soom 110.1.

<sup>5</sup> Riyco okintit taat ɳu giniy-at, ɳu rakiy a gee yaa taliŋco di. Gamin kuuk ɳu duuniy a ɳu rawtaagdō Buŋ, ɳu ginaag aginda. Ho batik sa, ɳu isa kuuk gin gamin ciilay-ciilay.

<sup>6</sup> Ya ɳu kolig do teendi, ɳu doba werin kuuk taɓ ho do geray ku salaaner, ɳu el goye uŋda.

<sup>7</sup> Nu el a gee yaaco ooye iŋ karaamine do werin kuuk gee ɳumiyo ho ɳu el pey a gee yaa kolguwin a “ \*Rabbine ”.

<sup>8</sup> Kar kuŋ gay, ya ɳu kolaako a “ Gem kol Rabbiney ”, dakon ooyenno, asaan kuŋ okinjko siŋta di, ho Rabbinko sa, ɳaar rakki di.

<sup>9</sup> Do kidar, dakon kolenno gemo a “ Takko ”, asaan Takko ɳaar rakki di ho ɳa goy kuwa ka samaaner.

<sup>10</sup> Ya ɳu kolaako a “ Gem kol tatkaw ” oki, dakon ooyenno. Asaan Tatkuwko, ɳaar oki rakki di : ɳaar ko Masi.

<sup>11</sup> Kaak tatik minninko yaa gine gay riyko.

<sup>12</sup> Kaak jaala kaay datik geemir, Buŋ yaa oninji, ho kaak ona kaay gay, Buŋ yaa jaalinji.

<sup>13</sup> « Do gaayiyko, kuŋ agindaw ku gaanuundi iŋ kuŋ Pariziyenna. Kuŋ kuuk kaawa iŋ biŋkikon di ! Ku todaat botol ta \*Meennaw ta Buŋdi do geemir. Ka seener, kuŋ maaniiko unjaado ho ku rasaado ɳuur kuuk raka unje.

<sup>14</sup> [« Do gaayiyko, kuŋ agindaw ku gaanuundi iŋ kuŋ Pariziyenna. Kuŋ kuuk kaawa iŋ biŋkikon di ! Ku sokaacog gamin ku murgilgildi ho pey do salaankon sa, ku osa kaawin dakina a paa kat gee yaako oziliŋko. Do bi ɳaar-ak ko, seriin taŋko yaa

gine rad paka.]\*

<sup>15</sup> « Do gaayiyko, kuŋ agindaw ku gaanuundi inj kuŋ Pariziyyenna. Kuŋ kuuk kaawa inj biŋkikon di ! Ku aaliig barrinay ho ku jaawiig adiy ka kidar okinji a kuu gase gem rakki kaak yaa ice abaadinko. Kar ḥjaar kaak ic kaawko gay, ku giniig a gem-aŋ tur ka aki pakgiko.

<sup>16</sup> « Do gaayiyko, kuŋ noolna gay daaŋe noolnal-anju ! Ku diya aman : " Ya gem looga inj \*ger ka Bunđi, taar-at tiyaado. Kar ya gem looga inj daabne ka ger ka Bunđi gay, taar-at yaa tee. "

<sup>17</sup> Hey, taloŋ kat olivy ho noolna-anju ! Kaawondu ja, maa kaak tatik paka : daabne kaak do ger ka Bunđi wala ger ka Bunđi kaak ginaag daabne \*cawar ? Na ger ka Bunđi kat paka wal maman ?

<sup>18</sup> Ku kaawiy pey aman : " Ya gem looga inj wer kaak ḥju giniy \*satkin do Bunđi, taar-at tiyaado. Kar ya ḥja looga inj maan kaak ḥju bertu satkin-ak gay, taar-at kat yaa tee. "

<sup>19</sup> Hey, taloŋ kat noolna-anju ! Kaawondu ja, maa kaak tatik paka : ta satkin taat ḥju giniy kat paka wala ḥja wer kaak ḥju giniy satkine kaak ginaat satkin cawar kat paka. Na wer kaak ḥju giniy satkin kat paka wala maman ?

<sup>20</sup> Ya gem looga inj \*wer ka satkiner-aka, ḥja looga inj ḥjaara ho in gamin okinco kuuk ḥju leetu kuwa.

<sup>21</sup> Ya gem looga inj ger ka Bunđi-ak, ḥja looga inj ḥjaara ho in Bunđ kaak goy atta.

<sup>22</sup> Ya gem looga inj samaane, ḥja looga inj sees ka Bunđi ho in meenji kaak goyji kuwa.

---

\* <sup>23:14</sup> Kaaw taar-an ginno do makaatamna daariŋ ku Bunđi kuuk ḥju siirtu min awalle inj kaaw ta Grek.

**23** « Do gaayiyko, kuŋ agindaw ku gaanuundi ho inj kuŋ Pariziyenna. Kuŋ kuuk kaawa inj biŋkikon di ! Ku bera zakaane do Buŋdi min tapar kuuk do jineendi, ɻuur kuuk diyaw ho kuuk aawa gala. Ku karmiygig gaanuun inj gamin ar ɻuur-aŋku, kar kaawin kuuk tař pak gay, ku rasgu : dukume ka seriiner kaak do botiliy, selliŋkaw taat do geemir ho inj imaan ta do Buŋdi. Zer ɻuur-aŋ ko kuuk kuu gine paka, ho ɻuur kuuk dak gay, dakon aaniŋcodo.

**24** Kuŋ noolna gay ḋaanę noolnal-aŋku ! Ku iban cille<sup>†</sup> pitpidiň min do amiydi, kar sando ku sida lokkam !

**25** « Do gaayiyko, kuŋ agindaw ku gaanuundi ho inj kuŋ Pariziyenna. Kuŋ kuuk kaawa inj biŋkikon di ! Dawkinko inj parkikko, ku acaag arirco samaane. Kar aditco gay, ku tooyigigdo. Ampaak, aditko miin inj gamin ku kokinaw ho inj gamin kuuk gelbinko rakiyo.

**26** Hey, Pariziyençe kaak nool-aŋka ! Tooyit ja adti ka dawkar samaane, paa kat aarti oki yaa gine wayar.

**27** « Do gaayiyko, kuŋ agindaw ku gaanuundi ho inj kuŋ Pariziyenna. Kuŋ kuuk kaawa inj biŋkikon di ! Ku ar maggan kuuk ɻu ooyco maan portiko min kara. Ya ki talaag min kara-ak, ɻu samaane. Kar atta gay miin inj kaas ku gee kuuk mate ho inj ay gamin kuuk zode.

**28** Kuŋko oki, do uŋco ka geemir, ku gaara ziŋkiko a ku goy inj botol do uŋji ka Buŋdi. Kar ta aditkonj gay keetiti ho ta miin inj gamin ku jookumo.

**29** « Do gaayiyko, kuŋ agindaw ku gaanuundi ho inj kuŋ Pariziyenna. Kuŋ kuuk kaawa inj biŋkikon

<sup>†</sup> **23:24 'cille'** : Werin daarin, ɻu kaawa a 'miye'.

di ! Ku siy maggan aginda do nabiinna ku awalle, ho pey, do ɳuur kuuk goy sellen do unji ka Bunди gay, ku siiriig magginco samaane.

<sup>30</sup> Kar ku kaaw aman : " Ya nin kat goy do wiktin taat aginiyni deeyiig nabiinna, ni gediraado dee kaawni in ɳuura nam nii miñe baarco. "

<sup>31</sup> Ansi-ak, kuŋ maaniikoŋ di imil bayko a ku kooginco kuuk gee kuuk deeyiig nabiinna !

<sup>32</sup> Di ɳaar-ak, riy taat aginiyko teestu-at, gaa-sonta !

<sup>33</sup> Kuŋ kuuk ar aalin-aŋku ! Kuŋ koogin ku koosinar<sup>‡</sup> ! Kuu gine maman, kuu pake min ak ta ba oole ?

<sup>34</sup> Do bi ɳaar-aŋ, cokiyon, naako ɳaame nabiinna, gee kuuk iban kaawna ho ḁagindaw ku gaanuundi kuuk tař. Kuu aadinq gee-ak geeger in geeger kuu obinco. Ya ku obgu, daarin, kuudeenco, daarin, kuu doodiñ ka atiydi, ho daarin gay, kuu koociñco do geriyko ku salaaner.

<sup>35</sup> Ampa-ak, do gaayiyko, gee okinco kuuk aginiyko mintu baarco awalle-aŋku, min Abeel kaak sellen do unji ka Bunди yoo Zakariya roŋ ka Baraaki. Zakariya-ak, ku deeyiig datik taat in ger ka Bunди ho in wer kaak ɳu giniy satkine.

<sup>36</sup> Ka seener nu kaawaako, muut ta gee okinco-aŋ yaaco gagire do gee ku diŋka ! »

*Iisa in gee ku Zeruzaleem  
(Luk 13.34-35)*

<sup>37</sup> « Tuřina, tuřina, gee ku Zeruzaleem, kuŋko kuuk daggig nabiinna, ho ɳuur kuuk Buŋ ɳaamiiko oki, ku zeergig in dambay nam

---

<sup>‡</sup> 23:33 'koosinar' : Werin daarin, ɳu kolaag a 'koringi'.

ŋu matiyo. Dees minaw, nu ictu niyin a naako ŋumiŋko, kuŋ gee ku Zeruzaleem, ar kokir taat gootig ronti in gezgirti. Kar kuŋ gay pooce !

<sup>38</sup> Di ŋaar-ak, goyiro in gerko.

<sup>39</sup> Ka seener nu kaawaako, ku talaanno pey tak-tak nam yiriy taat kuu asiy kaawe aman : "Rabbin Buŋ yaa barkiŋ ŋaar kaak as in siŋ kunji ! " § »

## 24

*Dime ka ger ka Buŋdi  
(Maark 13.1-2, Luk 21.5-6)*

<sup>1</sup> Min ŋaar-ak, Iisa amiltu min do \*ger ka Buŋdi. Wiktin taat ŋa deetiyo, maajirnay ɓaawiiji moota ho ŋu kaawiiji aman : « Gem kol tacco, tal ja samaanaw ta ger ka Buŋdi-aŋka. »

<sup>2</sup> Kar Iisa gay telkiico aman : « Hii, ku talaag ger-aŋka ? Ka seener nu kaawaako, wiktin yaa ase taat ŋaa dime, yoo dambi rakki kaak ŋu diytu do giji sa goyaado. »

*Gamin kuuk gaara gaase ka duniiner  
(Maark 13.3-13, Luk 21.7-19)*

<sup>3</sup> Min pa-ak, Iisa coktu ka koot ka Olibiyennar ho ŋa goytu. Maajirnay ɓaawiiji keeco ho ŋu indiig aman : « Gem kol tacco, kaawniŋ ja, gamin-aŋ yaa ase kimin ? Ho kaawniŋ maan kaak yaani gaare asinjiŋ ho in gaase ka duniiner. »

<sup>4</sup> Iisa gay telkiico aman : « Yaman pakiroŋ, dakon rasenno ziŋkiko ŋuuko jagiŋko.

<sup>5</sup> Gee dakina yaa ase in siŋdu ho ŋuu kaawe aman : " Ŋa nun ko \*Masi ! " Nu asa rawte gee dakina min do botilco ta samaane.

---

§ **23:39** Wer ka gase kaawor do Soom 118.26.

**6** Moota ho serek ku asa dore gee kaawa do bi ka gartar. Yaman, dakon barjilenno. Ka seener, gamin-an yaa asen ja, kar duniin gay gaasaado misa.

**7** Darre ij darre asa taasiñe ho sultan ij sultan oki asa taasiñe. Meya yaa unje do werin daarin ho kid asa azire.

**8** Ar kaak daatik aawiy atti ka weendi, gamin okinco-an sa gaara kadar gaase ka duniiner gaaye.

**9** Gee kuuk ibanno Buñ yaako yiliñko do saan tanto. Nuuuko taabiyiñko ho ηuuko deeñko.

**10** Do wiktin taar-at, gee dakina yaa rasin imaanco. Ηuu isine do benannico ho ηuu yile oki zinjkico.

**11** Nabiinna dakina kuuk raada yaa bayne ho ηuu jage gee dakina ij raadinco.

**12** Zunuubinna gaaya gaayen di nam gee dakina, elinco yaa gine sooda.

**13** Kar gem kaak obit imaanji bombo nam do muutuy gay, ηaa gase jile.

**14** Kabarre ta Gala ta \*Meennaw ta Buñdi-at, ηu asa gaarin do duniin okintiti nam gee ku ay darre yaa dorinti. Kar kat duniin yaa gaaseñ kate. »

### *Taabín ta dakina (Maark 13.14-23, Luk 21.20-24)*

**15** « Gem kaak garkiyaat kaaw-an, ηaa ibininti ! Ku asa tale gay nigindi kaak Buñ yiliyo do ger ka Buñdi. Maanna-ak, nabi Daniyeel kaaw biy.

**16** Ya ku talga, gee kuuk goy do geeger ka Zuude, illa ηuu gade do bayco ku dambiniidi.

**17** Waan kaak jammiya kara gediraado unje atta, ηaa soke gamnay.

**18** Ansii di oki, kaak deet do morgoy sa yeepaado geero, ɳaa icin batkoy.

**19** Radco do daad kuuk ij aditco ho kuuk macpi do menaw ɳuur-aku !

**20** Indon Buŋ, gamin-an yaa asenno do koyin ku elgol kuuk ku gediraado gade kayko ho do yiriy ta eele ka geeror !

**21** Ka seener, wiktin taat kuu taliŋ maanna-aka, taabin yaa gine dakina do geemir pak taat gee aawtu min Buŋ kilgiyiit duniine yoo dinja. Kar ta deelaado pey tak-tak.

**22** Ya Buŋ kat bal peyin taabin kodok, waan pakaado. Kar gay, ɳa peyit kodok do saan ta gee kuuk ɳa dostu.

**23** Do mena ɳuur-ak, ya ɳu kaawaako aman : " Talonj, Masi, ɳaar goy anne ! ", wala aman : " ɳaar goy annere ! ", dakon cokiyiñcodo.

**24** Ka seener, gay raadindi dakina yaa ase : daarin yaa kaawe a ɳuur ko Masi ho daarin a ɳuur nabiinna. ɳuu gine gamin dakina kuuk ajbay ij kuuk gaara gudurrico a ɳuu jage gee. ɳuu jage yoo ɳuur kuuk Buŋ dostu ya ɳuu gedire.

**25** Ha' ! Yaman nun sa miniñkon ko.

**26** « Di ɳaar-ak, ya ɳu kaawaako aman : " Cokiyon, Masi goy do goosiner ! ", dakon ɓaanno. Wal ya ɳu kaawaako aman : " Na cigile-ak anne ! ", dakon cokiyiñcodo.

**27** Ka seener gay, ar buŋ kaak irŋaw cippit min baay yoo gale ka pati, nun \*Roŋ gemor oki, naa ase pa.

**28** Cokiyon pey, do ay wer kaak maan mattu-ak di, daamarlin paayiyo. »

*Yeepe ka Roj gemor  
(Maark 13.24-27, Luk 21.25-28)*

**29** « Min mena ku taabiner-ak bire,  
kodok di pat yaa mate,  
kooy sa ceeraado pey,  
kaalin yaa solle min kuwa,  
ho gamin kuuk gin gudurre ka samaaner asa  
azire.

**30** Kar kat, maan kaak gaara asindu ka nun Roj  
gemor yaa bayne kuwa. Gee okinco kuuk do adiy  
ka kidar yaa aaye ale. Gee-ak yaan talin nun \*Roj  
gemor asa datik ucar in gudurre ho in \*darjin  
okintiti.

**31** Perin yaa ale rada, kar naa ḥaamee dubildu do  
adiy ka kidar okinji. Dubal-ak yaa ḥumin gee kuuk  
nu doṣtu min do coke ka pati yoo do gale ka pati. »

*Danjil ta et kaak ḥu koliy pigiye  
(Maark 13.28-31, Luk 21.29-33)*

**32** « Cokiyon danjil ta \*pigiye. Ya ku tala leeginay  
kat eccaw ho ḥu lee, ku iban ko kadar kabun  
gaaye.

**33** Ampaa di, kuṇko oki, ya ku talaag gamin-añ  
asaw, ibinoñ kadar nun Roj gemor, nu gaay ko ote.

**34** Ka seener nu kaawaako, gee ku diñka-añ  
mataado di, gamin-añ okinco yaa ase.

**35** Samaane in kida yaa sawle, kar kaawnar gay  
rawtaado tak-tak. »

*Wiktin taat Roj gemor yaa yeepe  
(Maark 13.32-37, Luk 17.26-30, 34-36)*

**36** « Kar do yiriy ta moo in pat ta moo naa yeepe  
gay, waan ibinaagdo, wala \*dubal ku Buñdi, wala  
nun Rojo. Tatte Buñ keeji di iban.

<sup>37</sup> Yiriy taat nun Roŋ gemor, naa yeepe-ak, taa kuuniye ar maan kaak asco do geemir wiktin ta nabi Nowe.

<sup>38</sup> Ka seener, min wiktin ta amay kuuk dakina bal teen̄ misa gee, ɳu tiyaw ho ɳu siyaw. Nu oba daadī ho gemsico oki, ɳu beriico miday. Nu giniy paa di nam yiriy taat Nowe unjitu do markab ka tatiko.

<sup>39</sup> Wiktin taat ɳu giniy paa di-ak, amay paaytu ho teeyiig okinco. Do yeepe ka nun Roŋ gemor oki, ta asa gine pa.

<sup>40</sup> Do wiktin taar-at, ya gee seer gawna do mordinco, ka rakki ɳuu icinji ho ka rakki ɳuu rasinji.

<sup>41</sup> Ya daad seer eygaw, ta rakki ɳuu icinti ho ta rakki ɳuu rasinti.

<sup>42</sup> Di ɳaar-ak, goyon mento, asaan ku ibanno yiriy ta moo \*Rabbinko yaa yeepe.

<sup>43</sup> « Diyon do kayko samaane : ya mee gerdi kat iban wiktin taat kokin yaa ase inj aando, ɳaa goye mento ho ɳa rasaagdo ɳaa dobe jolo.

<sup>44</sup> Do bi ɳaar-ak, kunko oki, siyon ziŋkiko, asaan ku ibanno wiktin taat nun Roŋ gemor, naa yeepe.  
»

### *Gay riyor kaak sellen in kaak jookumo (Luk 12.41-48)*

<sup>45</sup> « Ampa-an̄ gay, kuuniyon ar gay riyor kaak sellen̄ ho neenduwo. Naar di kaak mee gerdi yaa diyinji a ɳaa tale do kaay ka geriy. Kar ya wiktin nece, ɳaa bere tee do gee kuuk ɳu giniy riy sawa.

<sup>46</sup> Nu kaawaako, galal do gay riyor kaak do wiktin taat tatkuwiy yeepe, ɳaa gasin̄ ɳa ginaat riyata.

<sup>47</sup> Ka seener nu kaawaako, gem-ak, tatkaw yaaji berin̄ gamnay okin̄co do pisin̄ji.

<sup>48</sup> Kar gay, ya gay riyor ka jookumo osiig adiy a tatkuiwy yeepdo kodok,

<sup>49</sup> kar ɳa teesiy koocin̄ eenji ku riyor, ɳa tiyaw ho ɳa siyaw nam ɳa ibanno ziy.

<sup>50</sup> Ampa-ak, tatkuiwy yaa ase yiriy taat ɳa ergigdo ho wiktin taat ɳa ibingitdo.

<sup>51</sup> Paa kat, tatkaw-ak yaa taabiyin̄ ko taabiye ar ɳu taabiyiig ɳuur kuuk kaawa in̄ biŋkico di. Do wer ka taabiner-ak, ɳuu ale ho ɳuu eeyme saaŋco. »

## 25

### *Dan̄il ta gemsa ku orok*

<sup>1</sup> Iisa kaawtu pey aman : « Do wiktin taar-at, \*Meennaw ta Bundi yaa kuuniye ar dan̄il ta gemsa ku orok kuuk sok lampinco, ɳu ɓaa ɳaamiŋ dubil kaak obe.

<sup>2</sup> Min gemsa-ak, kuuk beey neenduway ho kuuk beey gay oliyay.

<sup>3</sup> ɳuur kuuk oliyay-ak sokiig lampinco kar ɳu balco ice zaadin ka sewindi.

<sup>4</sup> Kar ɳuur kuuk neenduway gay sokiig lampinco ho ɳu iciico pey zaadin do dewnico.

<sup>5</sup> ɳu yokiig dubile-ak kee. Min ɳa asdo kodok, gemsa-ak teestu goncē nam okin̄co wey iciigu.

<sup>6</sup> « In̄ datik aandor, ɳu dortu gem koola rada aman : "Ha', talon̄ dubil ote ! Amiloŋ ɳaamonga !" »

<sup>7</sup> Min gemsa-ak dortu pa-ak, okin̄co ɳu niintu ho ɳu biyiig lampinco.

<sup>8</sup> Kuuk oliyay-ak indiig eeŋco aman : " Yaman lampinni mataw, beroniŋ ja sood min sewiŋko-aka. "

<sup>9</sup> Kar kuuk neenduway-ak telkiico aman : " Ha'a, ɳa necaatenno okinte. Baan, dakon giday. "

<sup>10</sup> Ek di kuuk oliyay-ak deettu gidiye sewe. Wik-tin taat ɳu deete, dabil-ak astu aarco. Kar gemsa kuuk siy ko ziŋkico unjitu in ɳaara do wer ka obindi. Min ɳu unje, ɳu dibiriit botol.

<sup>11</sup> Kar ba aaro, kuuk oliyay-ak astu kate. Nu koliy rada aman : " Gem kol tacco, pilni botol ! "

<sup>12</sup> Kar dabil-ak telkiico aman : " Nu kaawaako seene, nu ibingikonno. »

<sup>13</sup> Hiyya, Iisa kaawtu pey aman : « Goyon mento, asaan ku ibanno yiriyo wala pat taat naa yeepe. »

*Dañil ta gay riyor ku subba  
(Luk 19.11-27)*

<sup>14</sup> « \*Meennaw ta Buŋdi-at yaa kuuniye oki ar gem kaak baa marti. ɳa koliig gay riyor ho ɳa beriicog malley amaanne do pisiŋco.

<sup>15</sup> Ka rakki, ɳa berji tammin beey ku daabner, ka seeriŋkar, seer ho ka subbiŋkar, rakki. Ay gem di ɳa berji uudin ta gudurrey. Min ɳa beriicog gurus-ak, ɳa deettu marti.

<sup>16</sup> Kar gay riyor kaak gas tammin beey-ak, kodok di, ɳa teestu taajire ho ɳa gastu tammin beey min kuwa.

<sup>17</sup> Naar kaak gas seer-ak oki gintu pa ho ɳa gastu tammin seer min kuwa.

<sup>18</sup> Kar ɳaar kaak gas tamma rakki-ak gay daktu ecar bee ho ɳa tiisiig gurus ka gemoy-aka.

**19** « Goytu kee, gemco astu min do martuwiy. Na koliig gay riyor-aku a ɳaa tale maan kaak ɳu gintu inj gurus-aka.

**20** Gay riyor kaak gas tammin beey-ak astu ho ɳa gaariijig gurus kaak ɳa gastu min kuwa. Kar ɳa diytu aman : "Gem kol tacco, aŋ gurus kaak ki beriidiu amaanne ho ka aŋ gay kaak nu gastu min kuwa. "

**21** Gemoy-ak oziliig aman : " Seese, kinke-aŋ gay riyor kaak samaane ho kaak nec naaŋ amniye. Do gamin kuuk sood-aŋ sa, ki gaar ziŋ kadar naaŋ amniye ho diŋ gay naaŋ bere kat kuuk dakina. As aacay inj nunu. "

**22** Naar kaak gas tammin seer-ak astu ho ɳa diytu aman : " Gem kol tacco, aŋ gurus kaak ki beriidiu amaanne ho ka aŋ gay kaak nu gastu min kuwa. "

**23** Gemoy-ak oziliig aman : " Seese, kinke-aŋ gay riyor kaak samaane ho kaak nec naaŋ amniye. Do gamin kuuk sood-aŋ sa, ki gaar ziŋ kadar naaŋ amniye ho diŋ gay naaŋ bere kat kuuk dakina. As aacay inj nunu. "

**24** Kar ba aaro, ɳaar kaak gas tamma rakki-ak astu ho ɳa diytu aman : " Gem kol tacco, nu ibingiciŋ kiŋ gem tongo. Ki sedaw gamin kuuk ki bal luwiŋco ho ki soka gamin kuuk ki bal suude tiŋgon. "

**25** Ampaa ko, nu gintu kolaw ho nu dakiig tiis gurusjiŋ. Diŋ gay, ɳaar ko-aŋka, obig maannaŋ. "

**26** Kar gemoy-ak kaawiji aman : " Kinke-aŋ gem kaak napkiyaado. Ki zegilo ! Ki iban min awalle oki kadar nu seda gamin kuuk nu bal luwiŋco ho nu soka gamin kuuk nu bal suude tiŋgor.

**27** Ya ki iban ansi-ak, zer kii leen gurusdu-aŋ do

wer ka dummaayner. Ansii kat ya nu yeepe, naa gasin gurusdu wee. ”

<sup>28</sup> Kar ḥa kaawtu aman : “ Icoŋ tamma-ak min-niney ho beronjiig do ḥaar kaak gin orok-aka.

<sup>29</sup> Cokiyoŋ naako kaawe, waan kaak gine, Buŋ yaaji gaaye min kuwa nam ḥaa goye do bidinaw. Kar ḥaar kaak bal gineŋ gay, ka sood kaak ḥa gintu oki, Buŋ yaaji imilinji.

<sup>30</sup> Kar gay riyor kaak napkaydo gay, atkoŋ kara do gondikor, do wer kaak ḥu alaw ho ḥu eeyma saanjco. ” »

### *Seriin ta ba aaro*

<sup>31</sup> « Wiktin taat nun \*Roŋ gemor yaa yeepe do \*darjiner inj dubal okinco, nu asiy goye ka seesdu ka sultinnaw.

<sup>32</sup> Gee kuuk do adiy ka kidar okinco asa ḥume unju. Kar naa eerinco ar gay gooyindi eergiy tamgi inj awgi.

<sup>33</sup> Kar naa dibirinj tamgi do meedar ho awgi gay do nūgilal.

<sup>34</sup> Kar nun kaak sultan, naaco kaawe do kuuk do meedar aman : « Kuŋ kuuk Tanni barkiyinço, asoŋ ho unjoŋ do Meennaw taat Buŋ siytu loko min kilgiye ka duniiner.

<sup>35</sup> Asaan mey deentu ho ku berdu tee. Ibin deentu ho ku berdu see. Nu ɓaawko martaw ho ku obintu samaane.

<sup>36</sup> Nu tukinka ho ku berdu kesuune. Nu radaw wala ḥu obintu daŋaayne ho ku dakintu tala.

<sup>37</sup> Hiyya, ḥuur kuuk selleŋ do unji ka Buŋdi-ak yaadu telke aman : “ Gem kol \*Rabbine, kimin ni taliŋciŋ mey diyaaciŋ ho ni berijiŋ tee ? Kimin ibin diyaaciŋ ho ni berijiŋ see ?

**38** Kimin ki asinti martaw ho ni obincij samaane ? Kimin ki tukinka ho ni berijijŋ kesuune ?

**39** Kimin ki radtu wala ɳu obincij daŋaayne ho ni dakiŋcijŋ tala ? ”

**40** Min pa-ak, nun kaak sultan, naaco telke aman : “ Ka seener nu kaawaako, ya ku ginit riy taar-an do rakki min do siŋtar kuuk siŋco allo tak-tak-aŋ, ar ku ginit lotu. ”

**41** « Kar ba aaro, naaco newse do kuuk do ɳugilal aman : “ Kuŋko-aŋ Buŋ surpiyiŋko, etiroŋ min-niner serek. Baŋ do ak taat ɳu biytu do \*Seetanner iŋ dubilji. Ak-at matdo tak-tak.

**42** Asaan mey deentu ho ku baldu bere tee. Ibin deentu ho ku baldu bere see.

**43** Nu ɓaawko martaw ho ku dakintu obdo. Nu tukinka ho ku baldu bere kesuune. Nu radaw wala ɳu obintu daŋaayne ho ku bal ɓaa talindu. ”

**44** Hiyya, ɳuur kuuk do ɳugilal-ak yaadu telke aman : “ Gem kol Rabbine, kimin ni taliŋcijŋ ki meya wala ibino, ki marte wala tukinka, ki radaw wala do daŋaayner ho ni dakiŋcijŋ gaaydo ? ”

**45** Min pa-ak, naaco telke aman : “ Ka seener nu kaawaako, ya ku bal ginin riy taar-an do rakki min do siŋtar kuuk siŋco allo tak-tak-aŋ, ar ku bal ginin lotu. ”

**46** Gee ɳuur-ak ɓaa goye doo do ak taat matdo ho ɳuur kuuk selleŋ do uŋji ka Buŋdi-ak gay yaa gase goye ka gaasdo. »

## 26

*Dee ka kaawor do muut ta Iisa  
(Maark 14.1-2, Luk 22.1-2, Yaaya 11.45-53)*

<sup>1</sup> Min Iisa gaasiig kaawin-aŋ okiŋco, ɳa diyiico do maajirnay aman :

<sup>2</sup> « Ku iban kadar iidin ta \*Paak daktit ko mena seer di. Ek di nun \*Roŋ gemor, ɳuun berindu do ɳuur kuuk yaan doodin ka etor. »

<sup>3</sup> Hiyya, agindaw ku gay satkiner ij \*aginay ku Yuudinnar ɳumtu do geriy ka gem rakki sinji \*Kayip, ɳa \*Mee satkiner ka tatko.

<sup>4</sup> Nu deetu kaawco a ɳuu obiŋ Iisa ij cigile ho ɳuu deenji.

<sup>5</sup> Nu kaawtu benannico aman : « Gi gediraado obiŋ yiriya ta iidiner, yampa, gee yaa barjile. »

*Kockice ka itirdi do kaay ka Iisa  
(Maark 14.3-9, Yaaya 12.1-8)*

<sup>6</sup> Yiriya rakki, Iisa goy do geeger ka Betani do ger ka Simon kaak dukum burdum.

<sup>7</sup> Wiktin taat ɳa goytu tee, daatik rakki asiig gasa. Do pisinti, ta gin dew ka dambir kaak ɳu kolaag albaatir. Dewti-ak miin ij itir kaak gasdo badam. Ta kockiciiji do kaay ka Iisa.

<sup>8</sup> Min maajirna taliig maanna-ak, aditco nigtu ho ɳu kaawtu aman : « Maa di ta nigiig itir-aŋ dur di ?

<sup>9</sup> Ya gi gidiyig itir-aŋ, nec gii gase gurus dakina ho gii deedin do pokirnar ! »

<sup>10</sup> Min Iisa doriit kaawco-at, ɳa diyiico aman : « Maa di ku taabiyiit daatko-anta ? Riy taat ta giniidu-an samaane.

<sup>11</sup> Ka seener, pokirna, ɳuur goy doo ij kuŋko, kar nun gay goyaado ij kuŋko doo.

<sup>12</sup> Min din di ta kockicdu ko itir, uudin ta neginda ɳuu unjinq zir do maginer.

**13** Ka seener nu kaawaako, ay wer kaak ɳuu gaarin Kabarre ta Gala do adiy ka kidar, ɳuu moye bit ka daatko-anta ho ɳuu ose do maan kaak ta gintu. »

*Isine ka Zuudas do Iisa  
(Maark 14.10-11, Luk 22.3-6)*

**14** Min ɳaar-ak, Zuudas Iskariyoot kaak min pali-inna ku Iisa ku orok inj seer-ak, baawiico do agindaw ku gay satkiner

**15** ho ɳa kaawiico aman : « Ya nu gaarko maman kuu obin Iisa-ak, kuudu bere maa ? » Hiyya, ɳu beriji tammin orok subba ku gurusdi.

**16** Min yiriy taar-at di, ɳa teestu bariye botol taat maman ɳaaco gaarin Iisa, ɳuu obinji.

*Iidin ta Paak  
(Maark 14.12-21, Luk 22.7-14, 21-23, Yaaya 13.21-30)*

**17** Yiriy taat awalle ta iidin ta mappa ka bal gele\*, maajirna sinjiji moota do Iisa ho ɳu indiig aman : « Ki raka a ni ɳaate gine tee ka Paakdi momo ? »

**18** Iisa gay telkiico aman : « Baan do geegirdi do wer ka gem rakki pa ho kaawonji aman : "Tatkaw kaawa a wiktiney gaaye. Na asa iidiye iidin ta Paak do gerin in maajirnay." »

**19** Hiyya, maajirnay ɳaawtu, ɳu giniit ar taat Iisa kaawiico ho ɳu giniico tee.

**20** Min pat gale, Iisa goytu tee in paliinnay kuuk orok inj seera.

---

\* **26:17** 'iidin ta mappa ka bal gele' : Ta iidin ta Yuudinnar taat ɳu koliy oki Paak. Do iidin taar-at, ɳu moyiy wiktin taat Buŋ imiliig aginiyco min darre ta Meser (Ekzood 12.1-27).

<sup>21</sup> Wiktin taat ɳu tiyo, ɳa diyiico aman : « Ka seener nu kaawaako, rakki minninko yaadu isine. »

<sup>22</sup> Min ɳu doriit kaaw-at, ziŋkico ooliig koloc. Kar ɳu teestu indinji rakki rakki aman : « \*Rabbine, ɳa nununno doo ? »

<sup>23</sup> Iisa gay telkiico aman : « Njaar kaak pisinni or do parki-an di, njaar-ak di yaadu isine.

<sup>24</sup> Nun \*Roŋ gemor asa mate ar taat Kitamne kaawtu do bi kanto. Kar gay, radji do gem kaak isindu ! Gem-ak, ya ɳu bal weenji sa guna ! »

<sup>25</sup> Zuudas kaak isinaaji-ak indiig aman : « Gem kol Rabbiney, ɳa nununno doo ? » Iisa gay telkiji aman : « Kiŋ meenŋji kaawit ko. »

### *Tee ka Rabbine*

(Maark 14.22-26, Luk 22.14-20, 1 Korentiyen 11.23-25)

<sup>26</sup> Wiktin taat ɳu goytu tee, Iisa ictu mappa, ɳa deliiji barkin do Buŋdi, ɳa pirsiga ho ɳa beriicog do maajirnay. Kar ɳa kaawiico aman : « Oboŋ ho taŋ, njaar-an zir. »

<sup>27</sup> Kar ɳa ictu pey \*kordindi, ɳa deliiji barkin do Buŋdi ho ɳa beriicotra. Kar ɳa kaawiico aman : « Saŋŋ okiŋko,

<sup>28</sup> asaan ɳuur-an baarir. Baar-an ɖuunit \*Jamaw ta marbinto taat Buŋ asiy obe in gee. Baar-ak yaa miŋe do bi ka gee dakina a ɳuu gase saamiye ka zunuubinnico.

<sup>29</sup> Nu kaawaako aman : " Nu siyaado pey maam ku \*biŋdi nam yiriŋ taat naa see kuuk marbinto in kunŋko do Meennaw ta Tanni. " »

<sup>30</sup> Hiyya, ɳu riytu riyin ku iidiner, kar ɳu amiltu, ɳu ɓaayiy coke koot ka Olibiyennar.

*Kaawo do bi ka tatire ka Piyer  
(Maark 14.27-31, Luk 22.31-34, Yaaya 13.36-38)*

<sup>31</sup> Do wer-ak, Iisa kaawiico do maajirnay aman : « In aando-an di, okinjko, kuun rasindu. Ka seener, Kitamne kaaw aman : “ Naa deen gay gooyindi ho tamgiy yaa totire. ” »<sup>†</sup>

<sup>32</sup> Kar Iisa kaawtu pey aman : « Wiktin taat nu nooy min do muuti gay, naako ogire do kid ka Galile. »

<sup>33</sup> Piyer gay kaawiji aman : « Ya okinco-añ rasiñciñ oki, nun gay rasaacinno tuk. »

<sup>34</sup> Iisa gay telkiji aman : « Cokay, naañ kaawe seene, do aando-anta, kokir boogaado di, kii tatire dees subba a ki ibinginno. »

<sup>35</sup> Piyer gay telkiji aman : « Ya nu mata inj kinke oki, nu tatiraado a nu ibingicinno. » Kar maajirna okinco kaawtu paa di.

*Inde ka Buñdi Jetsemaane  
(Maark 14.32-42, Luk 22.39-46)*

<sup>36</sup> Hiyya, Iisa inj maajirnay ottu do wer kaak ñu kolaag Jetsemaane ho ña kaawiico aman : « Goyon anne, nun baa inde Buñ annere. »

<sup>37</sup> Min ña baayiyo, ña iciig Piyer inj koogin ku Zebede kuuk seera : Yaaya inj Zaak. Do wer-ak, kelmoy amiltu ho ziy sa oolga.

<sup>38</sup> Kar ña kaawiico aman : « Kelmol tiyaan but-but ar naa mate. Kuñ goyon anne ho goyon mento inj nunu. »

<sup>39</sup> Na sinjitu uñda sood, ña dersitu ho ña noodig uñji keder, kar ña teestu inde Buñ aman : «

---

† 26:31 Wer ka gase kaawor do Zakariya 13.7.

Baaba, ya an kat niyinen, etirit taa&bin-an minniner. Yampa, taa ginennō ar taat nun rakiyo, illa taat kiŋ rakiyo. »

<sup>40</sup> Min ḥaar-ak, ḥa yeepiico do maajirnay kuuk subba. Kar ḥa gasig ḥu weyaw. ḥa kaawiji do Piyer aman : « Ku bal gedire goye mento sood iŋ nunu ?

<sup>41</sup> Goyon mento ho indiguwoŋ Buŋ kuu goye bombo ya \*Seetanne geacaako. Gelbin ka gemor, ḥhaar gin niyin taat ḥaa gine taat samaane, kar ziy gay gedarro. »

<sup>42</sup> Ka seerinkar, ḥa deettu pey inde Buŋ aman : « Baaba, ya taab&in-an kat etiraado minniner illa naa seenti ja, ḥhaar-ak niyin tanjin di paka ! »

<sup>43</sup> Kar ḥa yeeptu pey do maarjirnay ho ḥa gasiig ḥu weyaw nam ḥu gedarro pilin odinco.

<sup>44</sup> Min ḥaar-ak, ḥa rasiigu ho ḥa deettu pey inde Buŋ ka subbiŋkar. ḥa deeliig kaawin ḥuur-ak di.

<sup>45</sup> Min ḥa inde Buŋ, ḥa yeeptu do maajirnay ho ḥa diyiico aman : « Ku weyaw ho ku darma misa ? Way, diŋ wiktinti nec kate. Nun \*Roŋ gemor, ḥuun berindu do pise ku gay zunuubinnar.

<sup>46</sup> Taloŋ, gem kaak isindu-aŋ asa ko eka ! Ucoŋ, ḥaaminteŋga ! »

### *Obinji ka Iisa*

(Maark 14.43-50, Luk 22.47-53, Yaaya 18.3-12)

<sup>47</sup> Min Iisa kaawa misan di, Zuudas min paliinna kuuk orok iŋ seer astu iŋ gee dakina. Min gee-ak, daarin gin \*seepinpan ho daarin gay gin donkilay. Agindaw ku gay satkiner iŋ \*aginay ku Yuudinnar kat ḥaamgu.

**48** Zuudas gaarco botol taat maman ɳuu obin Iisa. Na kaawiico aman : « Naar kaak naa baamiye, naaji gine cuud, naaajar ko ku rakiyo. Oboŋga ! »

**49** Min ɳu ottu do wer-aka, Zuudas sinjiiji moota do Iisa ho naa ooyiji aman : « Seek, gem kol Rabbinay ! » Kar naa baamiyiiga ho naa giniji cuud.

**50** Iisa gay telkiji aman : « Ab roya, maan kaak iyinçin-əŋ, ginga ! » Hiyya, gee-ak ɓaawiji moota ho ɳu obiiga.

**51** Ek di rakki min maa+jirnay ku Iisa ceepetu \*seepiney, naa asidiig gay riyor kaak gina riy do \*mee satkiner ka tatko ho naa dukumijit deŋgey.

**52** Kar Iisa kaawiji aman : « Unjig seepineŋ-əŋ do caapoy, asaan okinco kuuk jaawa in seepinpan-ak, ɳuu deenço in seepinpan.

**53** Ya do tanjiŋ, ki pakira a nu gediraado indin Tanni yaadu male walla ? Ya nu indiga, kodok di naadu ɳaamee ɗubal dakin dakina‡.

**54** Kar ya nu gina ampa-ak gay, maman taat ɳu siirtu awalle do Kitamner yaa ase do werti ? Asaan Kitamne kaaw a taa kuuniye ansi. »

**55** Min naajar-ak, Iisa newsiico do gee-ak aman : « Kun kawta, nu goy in kunjko do \*ger ka Buŋdi. Maa di ku obginno annere ? Ku astu in seepinpan ho in donkilay a kuun obindu. Wala nu kokino ?

**56** Kar gay, ta kuuniytu ampa-ak a kaaw taat nabiinna siirtu awalle do Kitamner yaa ase do werti. » Min naajar-ak, maa+jirnay okinco gadtu, ɳu rasiiga.

---

‡ **26:53 'Tubal dakin dakina'** : Iisa kaawa do bi ka orok in seer 'leziyon'. Leziyon rakki, askirinti yaa gine maan ka alip subba (3000) wal alip bijigiy (6000) pa.

*Iisa do uŋco ka agindaw ku gay satkiner  
 (Maark 14.53-65, Luk 22.54-55, 63-71, Yaaya  
 18.13-14, 19-24)*

<sup>57</sup> Gee kuuk obig Iisa-ak iyiig do ger ka \*Kayip, \*mee satkiner ka tatko. Do wer-ak ko, agindaw ku gaanuundi ij \*aginay ku Yuudinnar ɻumtu.

<sup>58</sup> Piyer gay aadaag min serek nam ɻu ottu do ger ka mee satkiner-aka. Kar ɻa unjitu do wer ka berel ka gerdi-aka ho ɻa goytu ij askirna. ɻa raka tale maman ɻuu deen kaawco.

<sup>59</sup> Sando, agindaw ku gay satkiner ij agindaw ku Yuudinnar bariya botol taat ɻuuji diye kaaw do Iisa ɻuu deenji. Ya kaaw-at do wertido oki, do tanco-at, ta ginaado maanna.

<sup>60</sup> Gee dakina uctu, ɻu diyiji kaaw ta raadiner, kar ij taar-at oki, ɻu balji gase oorne. Ba aaro, gee seer uctu ho ɻu kaawtu aman :

<sup>61</sup> « Gem-an̄ kaawa a ɻaa dīmīn̄ ger ka Buŋdi-an̄ka, kar do menaw subba di, ɻaa pīnīn̄ do weriy.  
 »

<sup>62</sup> Hiyya, mee satkiner-ak uctu ho ɻa kaawiji do Iisa aman : « Kin̄ telkaacodo ga ? Gee-an̄ kaawa do bi kan̄jiŋ doo ? »

<sup>63</sup> Kar Iisa gay buguma di. Kar mee satkiner-ak togiliji aman : « In̄ Buŋ kaak goy mento-an̄ka, kaawniŋ ja, kiŋ ko \*Masi, Roŋ ka Buŋdi walla ? »

<sup>64</sup> Iisa gay telkiji aman : « Kin̄ meen̄jiŋ kaawit ko. Kar gay, nu kaawaako, dak mena sood di§, nun \*Roŋ gemor, kuun talin nu goy do meeday ta

---

§ **26:64 'lak mena sood di'** : In̄ kaaw ta Grek, ɻu kaawa 'min din̄ka'. Kar gay, wiktin ta ɻu kaawiy ampa-ak, ɻu raka kaawe a maanna-an̄ yaa ase kodok-kodok di.

Buñ kaak gin gudurre okintiti, ho kuun talin pey wiktin taat naa ase min ka samaaner in uca. »

**65** Min mee satkiner dörtu pa-ak, ḥa eeriit kesuuney\* ho ḥa diytu aman : « ḥa niga biy in Buñ ! Wala gi raka pey saadine ! Ku doraaga, ḥa geema ziyan in Buñ !

**66** Ya loko-ak, gee giniñji maman ? » Nu telkiji aman : « Taar-an nec ko iye muutuy. »

**67** Do wer-ak, ḥu piciji ulña do wijeeney, ḥu koociiga, ho daarin gay baasiiga

**68** ho ḥu kaawiji aman : « Hey Masi-añka, ya kiñ kat nabiñce-ak, kaawni ja waa kaak menniñciñ† ? »

### *Tatire ka Piyer do bi ka Iisa*

(*Maark 14.66-72, Luk 22.56-62, Yaaya 18.15-18, 25-27*)

**69** Do wiktin taar-at, Piyer gay goy kara do wer ka berel-aka. Kar gay riyor rakki 6aawiji moota ho ta kaawiji aman : « Kiñke oki goy in Iisa, gem kaak min Galile ! »

**70** Kar Piyer gay tatiriig Iisa do uñco ka geemir ho ḥa diytu aman : « Nu ibanno taat ka rakiy kaawe. »

**71** Kar wiktin taat ḥa raka ḥere min do wer-aka, gay riyor taat pey taliiga ho ta diyiico do gee kuuk goy ede-ak aman : « Talon, gem-añ oki in Iisa kaak min Nazareet. »

**72** Ka seeriñkar, Piyer tatirtu pey ho ḥa togiltu aman : « In Buñ, nu ibingigdo gem-añka tara ! »

---

\* **26:65** 'ḥa eeriit kesuuney' : Do aadin ta Yuudinnar, eere ka kesuuni-ak gaara kadar aditco nige. † **26:68** 'menniñciñ' : Werin daarin, ḥu kaawa a 'doosiñci'.

**73** Jammiy sooda, gee kuuk goy ede-ak ɓaaawiji  
do Piyer ho ɳu kaawiji aman : « Ka seener, kinke  
sa min ɳuura ! Ni ibinaaciŋ min do kaawoŋ-an di.  
»

**74** Min ɳaar-ak, ɳa togiltu pey aman : « Inj Buŋ-  
anka, nu diykon doo a nu ibingidø gem-aŋka ! Ya  
nu raada sa, Buŋ, ɳaan surpiyindu. » Min ɳa  
kaawtu pa-ak di, kokir boogtu.

**75** Ek di Piyer moyiit kaaw taat Iisa kaawiji  
aman : « Awal ta kokir yaa booge, kii tatire dees  
subba a ki ibinginno. » Hiyya ɳa amiltu kara ho  
ɳa zugiig ale.

## 27

### *Iisa wer ka Pilaat*

(Maark 15.1, Luk 23.1-2, Yaaya 18.28-32)

**1** Inj kawtir wer dugus-dugus, agindaw ku gay  
satkiner okiŋco inj \*aginay ku Yuudinnar deetu  
kaawco a ɳuu deen Iisa.

**2** Do wer-ak, ɳu ɖuuniiga, ɳu iyiiga ho ɳu beriijig  
do Pilaat kaak gee ku Room diyiig guberneer do  
wer-aka.

### *Muut ta Zuudas*

(Akt 1.18-19)

**3** Min Zuudas kaak isinji do Iisa taltu kadar ɳu  
raka deen Iisa-ak, ginji rada. Hiyya, ɳa ɓaaawiico do  
agindaw ƙu gay satkiner inj \*aginay ku Yuudinnar  
a ɳaaco yeepiŋ tammin kuuk orok subba-aku.

**4** Min ɳa gasiigu, ɳa diyco aman : « Nun di bir  
gallo asaan nu isinji do gem-aŋ ɳuu deen maalan di  
! » Nuur gay telkiji aman : « Ginir ! Nin isgininno,  
taaŋ gagire do gaayaŋ ! »

<sup>5</sup> Min Zuudas doriit kaaw-at, ኃይል ደዊ ልሆን በኩል የገዢ ተችሱ እና ስለዚያ ይዘው.

<sup>6</sup> የገዢ አግንዳውሁ በሩስ ማስተካደር ያለውን ልሆን ደዊ እና ስለዚያ ይዘው : « \*ጊዜ በሩስ ደሞኑ ተመርሱ ተስተካክል ይችሱ እና ስለዚያ ይዘው. »

<sup>7</sup> ይህንም የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው : « የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው. »

<sup>8</sup> የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው : « የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው. »

<sup>9</sup> የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው : « የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው. »

<sup>10</sup> የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው : « የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው. »

### *Iisa ደዎንታ ቀበሌላ*

(*Maark 15.2-15, Luk 23.3-25, Yaaya 18.33-19.16*)

<sup>11</sup> የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው : « የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው. »

<sup>12</sup> የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው : « የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው. »

<sup>13</sup> የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው : « የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው. »

\* **27:10** Wer በደንብ የገዢ አገልግሎት የገዢ ደዊ እና ስለዚያ ይዘው :

<sup>14</sup> Naar gay balji telke maanna nam guberneer din sa ajbiy tak-tak.

<sup>15</sup> Ay iidin ta \*Paakdi, guberneer Pilaat imilgiy gem rakki min daňaayne, ḥaar kaak gee inditu.

<sup>16</sup> Do wiktin taar-at, gin gay daňaayner rakki sinji alaw, ḥu kolaag Iisa Barabaas.

<sup>17</sup> Pilaat indiig gee kuuk ḥum dakin-ak aman : « Naako pike waa min do daňaayner ? Iisa Barabaas wala Iisa kaak ḥu kolii Masi ? »

<sup>18</sup> Pilaat ibina tam kadar min hasuudinaw di, agindaw-ak iyijig Iisa.

<sup>19</sup> Do wiktin taat Pilaat goy misa do sees ka seriiner, daaciy ḥaamiji kaawo aman : « Yaman cim kaan min kaawin ku gem-aŋka. ḅa bal nige maanna. Maako-an nu bal weye min sooniika do bi kanji. »

<sup>20</sup> Do wer-ak, agindaw ku gay satkiner in aginay ku Yuudinnar isinaag gee ku dakin-ak, ḥuu indiñ Pilaat a ḥaaco pikin Barabaas, kar Iisa gay ḥuu deenji.

<sup>21</sup> Ampaa ko, wiktin taat guberneer Pilaat indiig pey gee-ak aman : « Min kuuk seer-aŋ, ka moo ku rakiy naako pike ? » Nuur gay telkiji aman : « Barabaas ! »

<sup>22</sup> Pilaat indiigu pey aman : « Kar Iisa kaak ḥu kolii Masi gay, naa giniŋ maman ? » Okinco, ḥu telkiji aman : « Doodig ka etor ! Doodig ka etor ! »

<sup>23</sup> ḅa indiigu pey aman : « Kar ḅa nig maa di ? » Nuur gay koola koolen di aman : « Doodig ka etor ! Doodig ka etor ! »

<sup>24</sup> Min Pilaat taltu kadar ḅa gediraacodo ho kaawco bira maan ka pey-ak, ḅa ictu amay ho ḅa aciig pisinji do uŋco ka geemir. Kar ḅa diytu aman

: « Di ḥaar-ak giniro, nun maan isginno ij muut ta gem-aŋka ! »

<sup>25</sup> Gee okinco telkiji aman : « Ya an di kaawon-ak, baariy ḥu gagirni do gayiyni yoo do kooginni ! »

<sup>26</sup> Hiyya, Pilaat pikiicog Barabaas. Kar Iisa gay, ḥa diyiico a ḥuu koocin ij kordinjo. Min ḥu koocga, ḥa beriicog do askirnar a ḥuu doodin ka etor.

*Ajimiika ta askirnar do Iisa  
(Maark 15.16-20, Yaaya 19.2-3)*

<sup>27</sup> Min ḥaar-ak, askirnay ku Pilaat iyiig Iisa do geriy ka guberneer. Askirnay okinco ḥumtu do wer-aka, Iisa gay datikco.

<sup>28</sup> Do wer-ak, ḥu cimijiit kesuuney ho ḥu isiji batik ta dindik buŋ ar ta sultinniidi.

<sup>29</sup> Kar ḥu siyiji jakumne ta jamiidi ho ḥu isiji ar jakumne ta sultinniidi. Min ḥu isjiigu, ḥu beriji eto do pisinji ka meeda ar ka sultan icgiyo. Kar ḥu dersiy do unji ho ḥu ajimiyyig aman : « Gem kol sultan ka \*Yuudinnar, ooyaajin ! »

<sup>30</sup> Kar do wer-ak, ḥu piciji ulna ho ḥu iciig etoy-aka, ḥu menŋniig do kaay.

<sup>31</sup> Min ḥu ajimiyyig ko ajimiye, ḥu cimijit batkota, kar ḥu isijit tanji, ḥu ɓaay doodin ka etor.

*Dodee ka Iisa ka etor  
(Maark 15.21-32, Luk 23.26-43, Yaaya 19.17-27)*

<sup>32</sup> Min ḥu amiliy min do geegirdi, ḥu ḥaamtu ij gem rakki pa sinji Simon. Gem-ak min geeger ka Sireen<sup>†</sup>. Askirna asiriig a ḥa iciŋ etoy ka Iisa.

---

<sup>†</sup> 27:32 'Sireen' : ḥa kid ka gee ku pondiko kaak goy ij munsakne.

**33** Nu ottu wer rakki nu kolaag Golgota. Pa-ak diya aman : « Dawik ta kaar. »

**34** Do wer-ak, nu beriji do Iisa maam kuuk amse in maan kaak yuutu. Min ja aawiig di, ja pooctu seeñco.

**35** Hiyya, nu doodiig ka etor. Min nu doodga, nu deesiit kesuuney werin dakina ho ay gem di iciy taat galji.

**36** Ba aaro, askirna-ak goytu ede nuu gooyinji.

**37** Kar do et ka Iisa gay, nu dood maan kuwa do kaay. Do maanna-ak, nu siir maan kaak iy obinji aman : « Naar-añ ko Iisa, sultan ka Yuudinnar. »

**38** Gin kokinay seera oki nu doodgu do serpay ka atiydi, rakki do meeday ho rakki gay do nugilay.

**39** Gee kuuk bira min ede-ak sekiiyiy kayco ho nu wariig Iisa aman :

**40** « Kin kaak rak dímin ger ka Buñdi ho in menaw subba di kii pine ka pey, ya kin kat Roñ ka Buñdi-ak, jil kat doo ziñ ka meenjinj ho paay min ka etor ! »

**41** Yoo agindaw ku gay satkiner, agindaw ku gaanuundi, in \*aginay ku Yuudinnar sa samtiyaaji aman :

**42** « Na jil gee ku pey, kar diñ gay, ja gedarro jile ziy ka meenji ! Sultan ka Israyeel kat ampa ? Paay din di min ka etor, kar niñ aamine.

**43** Na diyit kaay in Buñ ho ja kaawiy a ja Roñ ka Buñdi. Di ya Buñ elgiga-ak, diñ ja jilga kate ! »‡

**44** Yoo kokinay kuuk nu doodtu ka atiydi in jaara oki, waraag pa.

---

‡ **27:43** Wer ka gase kaawor do Soom 22.9.

*Muut ta Iisa**(Maark 15.33-41, Luk 23.44-49, Yaaya 19.28-30)*

<sup>45</sup> Min pat ottu yiriyo, ta mattu. Wer astu gondiko do kid okinji nam pat subba ta maako.

<sup>46</sup> Do wiktin taar-at, Iisa kooltu rada aman : « Eli, Eli, lema sabaktani ? » Ansi-ak aman : « Bunju, Bunju, maa di ki poociinu ? » §

<sup>47</sup> Gee daarin kuuk goy moota-ak dorga ho ḥu diyutu aman : « Čokiyon ja, ḥa kolaag \*Eli ! »

<sup>48</sup> Do wer-ak, rakki minnincō gadtu ḥa ictu bit ka jardor, ḥa duuniit do bi ka etor ho ḥa coopiig do maam kuuk tooro. Kar ḥa berijig do Iisa a ḥaa coode.

<sup>49</sup> Daarin gay kaawiy aman : « Eron ja, gii tale ya Eli kat asa jilinji. »

<sup>50</sup> Ba aar, Iisa kooltu pey rada kar ḥa mattu.

<sup>51</sup> Min ḥa mattu, zimilla kuuk ғigira\* ḥu caaltu atta do ger ka Bunji eertu min datko min kuwa yoo keder. Do wer-ak, kid sa azirtu ho dambinay sa doostu.

<sup>52</sup> Maggan pile ho min gee kuuk selleñ do unji ka Bunji ho mate, dakina nooye.

<sup>53</sup> Gee-ak amiltu min do magginco ho min Iisa nooytu, ḥu ғaawtu Zeruzaleem, geeger kaak \*cawar, ho gee dakina taliigu.

<sup>54</sup> Min ḥa mattu, tatkaw ka askirin ku Room ij geenji kuuk gooyaag Iisa taliig kid azire ij ay maan kaak kuuniy-ak, kolaw obiig tak-tak ho ḥu kaawtu aman : « Way, gem-anj Ron ka Bunji ka seener ! »

<sup>55</sup> Do wer-ak, goy oki daad dakina kuuk aafiq Iisa min kid ka Galile ho ḥu taliy kaaci. Nu taliy

---

§ **27:46** Wer ka gase kaawor do Soom 22.2.      \* **27:51** 'ligira' : Werin daarin, ḥu kaawa a 'bakar'.

min serek.

<sup>56</sup> Minnisco goy Mariyam ta Magdala, Mariyam atan Zaak in Yuusup, ho in atan koogin ku Zebede.

*Unje ka Iisa do maginer*

(*Maark 15.42-47, Luk 23.50-56, Yaaya 19.38-42*)

<sup>57</sup> Inj pat ta maako, gin gem rakki nu kolaag Yuusup min geeger ka Arimate. Na gay gamnar ho njaar oki min maajirna ku Iisa.

<sup>58</sup> Gem-ak dakiig gas Pilaat ho na indiig momtey ka Iisa. Hiyya, Pilaat beriico izinne do askirnar a njuuji berinji.

<sup>59</sup> Min njaar-ak, na dakiig paaya ho na maliyiig in batik marbinto.

<sup>60</sup> Kar na iciiga ho na unjiig do magin ta meenji taat nu doosditu ka dambar. Magin-at, yoo momte rakki oki, nu baltit unje. Min pa-ak, na tuŋkiltu dambi tatik, na dibiriit magin-ata, kar na deettu.

<sup>61</sup> Wiktin taar-at, Mariyam ta Magdala in gaati Mariyam goy keder aaniy magine.

*Gooye ka maginer*

<sup>62</sup> Ka kawtinti, in yiriy ta \*sabitdi<sup>†</sup>, agindaw ku gay satkiner in \*Pariziyenna ɣumtu ho nu ɓaawtu wer ka Pilaat.

<sup>63</sup> Min nu ottu, nu diyiji aman : « Inj karaamineñ, ni moy kaaw taat gay raadindi-aj kaawtu min na goy misa in odinay. Na kaaw aman : “ Inj menaw subba di, naa nooye min do muuti. ”

<sup>64</sup> Baanu, gem kol tatkaw, diyco do askirnañ a nuu gooyin magin-an nam mena subba. Yampa, maajirnay asa kokiniñ momtey ho nuu diye do

---

<sup>†</sup> **27:62** ‘yiriy ta sabitdi’ : Yuudinna siya ja ziŋkico in yiriy ta jimeener, kar yiriy ta sabit gay, nu eeliy geero.

geemir aman : " Na nooye min datik ta gee ku mate. " Kar raade kaak ba aar-an yaa pakin ka awalle. »

<sup>65</sup> Kar Pilaat kaawtu aman : « Paa ko, askirin eku. Baan inj nuura ho kaawonco a nuu gooyin magine ar taat ku rakiyo. »

<sup>66</sup> Hiyya, nu 6aawtu do maginer, nu naariig dambi ka do bit-aka, kar nu rasiig askirna-ak yaa gooyinti.

## 28

### Nooye ka Iisa

(Maark 16.1-10, Luk 24.1-12, Yaaya 20.1-10)

<sup>1</sup> Min yiriya ta \*sabit birtu, inj dumaa kawtir kawtira, Mariyam ta Magdala inj gaati Mariyam 6aawtu talin magine.

<sup>2</sup> Min nu ottu, aawa kar kid azirtu lijic. \*Dubil ka Bunji paaytu min ka samaaner. Na tunkiliig dambi kaak do bit ka maginer-aka ho na goyiji kuwa.

<sup>3</sup> Dubile-ak, ziy irna ar irne ka bunji ho kesuuney portik kar ar nirne.

<sup>4</sup> Min askirin kuuk gooyaat magine taliig maanna-ak, kelimco amiltu nam nu aziraw. Nu sollitu keder ar gee ku mate.

<sup>5</sup> Kar dubil ka Bunji kaawiico do daad-ak aman : « Dakon gineno kolaw. Nu iban kadar ku bariya Iisa kaak nu doodtu ka etor-aka.

<sup>6</sup> Naar ginno anne, na nooye ar taat na kaawiiko. Asoj, talonj, aŋ ko wer kaak nu diyiiga.

<sup>7</sup> Kar baan kodok, dakonco kaaw do maajirnay aman : " Iisa naar nooye ho na ogirkon ko do kid ka Galile. Anner kat, ku baayiy talinji. " An di ta iyintu. »

<sup>8</sup> Min ḥu doriit kaaw-at, kodok di ḥu uctu min do maginer. Kolaw obiigu ho galal sa miin aditco. Inj gadco, ḥu iyaat kabarre-at do maajirnay.

<sup>9</sup> Tala kar, Iisa ḥaamaagu ho ḥa diyiico aman : « Nu ooyko ! » Kar daad-ak sinjiji moota, ḥu obiig asinji ho ḥu abdiyiiga.

<sup>10</sup> Hiyya, Iisa diyiico aman : « Dakon ginennno kolaw. Baan̄ kaawoñco do siñtar a ḥu baa do geeger ka Galile. Anner kat, ḥu baaan̄ talindu. »

### *Ose ka askirna do gamin kuuk kuuniye*

<sup>11</sup> Wiktin taat daad-ak baaawiico do maajirnay, askirin daariñ kuuk gooyaat magin-at baawtu do geegirdi. Nu osiico do agindaw ku gay satkiner gamin okinco kuuk kuuniye.

<sup>12</sup> Do wer-ak, agindaw ku gay satkiner in \*aginay ku Yuudinnar ḥumtu, ḥu deetu kaawco. Nu beriico gurus dakina do askirnar

<sup>13</sup> ho ḥu kaawiico aman : « Yaman, kuu kaawe a maajirnay kokinig momte-ak aando wiktin taat ku weyiyoo.

<sup>14</sup> Ya kaaw-an kat gal do deñgey ta guberneer, nin di yaa gaasin inj ḥaara ho yaako fake kayko. »

<sup>15</sup> Min ḥu kaawiico pa-ak, askirna iciig gurus-aka ho ḥu giniit ar taat ḥu kaawiico. Ansii ko, kaaw-at totirtu do Yuudinnar okinco yoo diñka a maajirnay kat kokininga.

### *Bayne ka Iisa do maajirnay*

(Maark 16.14-18, Luk 24.36-49, Yaaya 20.19-23,  
Akt 1.6-8)

<sup>16</sup> Ya do maajirna ku Iisa kuuk orok inj rakki gay, ḥu baa do kiñ ka Galile, do damba taat ḥa kaawiico.

**17** Min ɳu taliiga, ɳu abdiyiiga. Kar minninco, daarin̄ gay aditco osaw.

**18** Kar lisa baawiico ho ɳa kaawiico aman : « Buŋ berduut gudurre okintit kuwa ho keder.

**19** Ansi-ak, ɓaan̄ do gee ku darrinay okin̄co, gi-non̄gu maa;jirnar, \*batiziyon̄gu iŋ sin̄ ku Tati, ku Roŋo, iŋ ku Ruwwin ta Buŋdi

**20** ho ɓildoŋgu ɳuu gine gamin okin̄co kuuk nu kaawiiko. Nun gay goy iŋ kun̄ko kún̄ kawta nam duniin yaa gaase. »

**Jamaw ta Marbinto: Kabarre ta Gala do bi ka  
Iisa Masi in danla**

**New Testament in Dangaléat (CD:daa:Dangaléat)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Dangaléat

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

**Copyright Information**

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

**The New Testament**

in Dangaléat

**© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.**

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-11-01

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files  
dated 29 Jan 2022

ab97a9dd-e7e6-53b0-a477-f2859d09bc84